

Halil Dağ

BENİ BAĞIŞLAYIN

Dağ Yazıları & Botan Günlüğü

Halil Dağ

BENİ BAĞIŞLAYIN
Dağ Yazıları & Botan Günlüğü

Mezopotamya yayınları

Halil Dağ

BENİ BAĞIŞLAYIN

Dağ Yazıları & Botan Günlüğü
Mezopotamya yayınları

Birinci Basım: Eylül 2008

ISBN: 3-931885-95X

Herausberger:

Mezopotamien Verlag und Vertriebs GmbH

Gladbacher Str. 407 B

41460 Neuss/Deutschland

Tel: +49 213 14069093

Fax: +49 213 14029562

www.pirtuk.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

(Duran KALKAN)	9
-----------------------	---

Şiir: Arkadaşım badem ağacı (Aziz Nesin).....	11
---	----

GİRİŞ:

Dağlardaki arkadaşlarım kadrajlarımın nesnesi oldu.....	13
---	----

DAĞ YAZILARI

- Gözyaşı.....	27
- Kalbimdeki iz.....	31
- Sen.....	34
- Şakacı.....	37
- Kar.....	38
- Akış.....	40
- Hayallerim.....	44
- Sevinç.....	47
- Kırmızı ve mavinin arasında.....	49
- Masalın kapısı.....	52

GÜNEY YAZILARI

- Gözüm yolda	57
- Gülmeyi dağlarda öğrendim.....	61
- Sabri agit.....	65
- Beni bağışlayın.....	73
- Ayva satıcısı.....	79
- Eylül.....	85
- Cobra celal.....	91
- Rüya'nın ötesi.....	95
- Bir fotoğrafın hikayesi.....	101

- Dörtlü çete.....	105
- Fotoğraflardaki tuzak.....	111
- Şiir dostluktan doğar.....	117
- Çalınmış sözler.....	121
- Hayallerimizin yaratıcısına.....	125
- Aynı testiden içmek.....	131
- Gri balıkçılı beklerken.....	135
- Sunum ağudur.....	140
- Giyayê Sti.....	145

BOTAN YAZILARI

- ‘Seni ben koruyacağım’.....	151
- Berfin’in sözleri.....	155
- Veysi’nin sözleri.....	159
- Stêrk Amed’in sözleri.....	162
- O çatışmadan sadece hayatımı alabilmişim.....	166
- Şaxo Hewreman’in sözleri.....	170
- Bedri Üsteğmen’in sözleri.....	174
- Dr. Rodi Roj’un sözleri.....	179
- Delîla Meyaser’in sözleri.....	185
- Reber Apo’ya... (Mektup).....	189

BOTAN GÜNLÜĞÜ

- Neden yazamıyorum?.....	194
- Güle güle gözyaşı.....	196
- Utandığın anlar.....	198
- Dostum.....	200
- Başaracağım.....	202
- 13 Mayıs 2007.....	203
- Haftanın (11 Mayıs 2007).....	204
- 15 Mayıs 2007.....	206
- Gözlüklerimden ayrıldım.....	207

- Hayatın anlamı (26 Mayıs 2007).....	209
- Son nokta (29 Mayıs 2007).....	211
- Yağmur benim işaretim (31 Mayıs 2007).....	213
- Sezgi (1 Haziran 2007).....	215
- Bu film benim filmim (3 Haziran 2007).....	218
- Usta ve çırak (6 Haziran 2007).....	220
- Mutlu yolcu (7 Haziran 2007).....	223
- Ben bir gerillayı fotoğraflarken o gerilla oluyorum.....	225
- 12 Haziran 2007.....	228
- Ben istiyorum.....	229
- 14 Haziran 2007.....	231
- 19 Haziran 2007.....	232
- En iyi zamanlarım.....	233
- 20 Haziran 2007.....	235
- Yazmasam ölürüm (21 Haziran 2007).....	236
- Son gelenler.....	238
- Savaşı ve sanatı birleştireceğim yollara uzanıyorum.....	239
- 4 Temmuz 2007.....	241
- Düşlerimin kıyısında.....	242
- Dönersem.....	244
- 6 Temmuz 2007.....	246
- 7 Temmuz 2007.....	247
- Borcumu ödemeye gidiyorum.....	248

DAĞ GİBİ HALİL

Benden, Halil arkadaşın anısına yayınlanacak bir kitap için kısa bir önsöz yazmamı istemişler. Zor bir görev olsa da memnuniyetle yerine getiriyorum.

Bir gerillacı, bir sanatçı ve de bir yazar olarak Halil arkadaş her zaman kendini kısa ve özlü bir biçimde ifade etmeyi bildi. Sözü de, yazısı da, sanatı da böyleydi. Halil için yazarken ben de böyle yapmaya çalışacağım.

Oldukça sakın görünen ve çok duyarlı bir kişilik olan Halil Uysal, tanıma şansına sahip olan herkesin çok iyi bildiği gibi gerçek bir insan canlısıydı. Sözü ve davranışlarıyla her zaman karınca ezmez ve gereksiz yere kalp kırmaz bir yaşamın sahibi oldu. Elbette o sakın görüntünün ardında sürekli bir volkan gibi patlayan yürek, son derece yaratıcı ve üretken bir beyin vardı.

Uysal Halil, besbelliki yaşı ilerleyip de yaşamı anlar hale gelin-

ce, ne yazıkki yaşadığımız dünyanın acı gerçeği olan büyük haksızlık ve adaletsizlikleri, baskı ve sömürüyü görünce dağ gibi bir irade, kararlılık ve inadın taşıyıcısı haline geldi. Bu dünyanın kötülüklerine karşı savaşmanın ve insanın iyi, güzel, doğal özünü ortaya çıkarmanın zemini olarak Kürdistan dağını ve gerillasını görerek, istekle ve bilinçle kendini bu güzel ortama attı. Gerçek bir dağ ve gerilla aşığı oldu. Bu aşkını doya doya yaşadı. Özgürlüğü ve insanlığı bulduğu bu yaşamın her anına derin anlamlar yükledi, her saniyesine büyük değerler üretmeyi sığdırdı.

Halil, kirsiz ve tortusuz bir önder Abdullah Öcalan hayranıydı. Bu hayranlığı, eşitlik ve demokrasi ilkelerinin doğru temsilini onda görmesi kadar, amacı başarmak için gösterdiği çok titiz çalışma tarzından ileri geldi. Önder Abdullah Öcalan'ın teori, siyasi ve örgüt alanında uyguladığı titiz çalışma tarzını, Halil arkadaş da propaganda ve sanat alanında kullandı. Yani yaşamda ve çalışma tarzında devrimci sanat yönteminin sahibi oldu. Son ana kadar da hayran olduğu bu tarzı ve sahibine bağlılığı korudu.

Halil Dağ, Kürdistan özgürlük mücadelesine, onun kadro ve çalışanlarına, Kürt halkına ve demokratik insanlığa büyük hizmetler ve katkılar sundu. Dağ gibi bilinci ve yüreğiyle hep yapılmaz sanılanı başarıyla yaptı. Bu temelde Kürt halkının ve demokratik insanlığın çok büyük bir değeri haline geldi.

Bu güçler Halil'in anısına her zaman sahip çıkacaklar. Halil Dağ, yarattıkları ve kattıklarıyla Kürt halkının, demokratik insanlığın, hepimizin beyninde ve yüreğinde her zaman yaşayacak!....

Selahattin Erdem

Arkadaşım Badem Ağacı

Sen ağaçların aptalı
Ben insanların
Seni kandırır havalar
Beni sevdalar
Bir ılıman hava esmeye görsün
Düşünmeden gelecek karakışı...
Acarsın çiçeklerini...
Bense hayra yorarım gördüğüm düşü...
Bir güler yüz bir tatlı söz...
Açarım yüreğimi hemen
Yemişe durmadan çarpar seni karayel
Beni karasevda
Hem de bilerek kandırıldığımızı
Kaçınıcı kez bağlanmışız bir olmaza
Koş desinler bize şaşkın
Sonu gelmese de hiç bir aşkın
Açalım yine de çiçeklerimizi
Senden yanayım arkadaşım
Havanı bulunca aç çiçeklerini
Nasıl açıyorsam yüreğimi
Belki bu kez kış olmaz
Bakarsın sevdan düş olmaz
Nasıl vermişsem kendimi son sevdama
Vur kendini sen de bu güzel havaya

Aziz Nesin

Dağlardaki arkadaşlarım kadrajlarımın nesnesi oldu

“Bir halkın yaratılış günlerinin en güçlü ifadesi olan dağların sözleri ve yüzleri benim yıllar boyunca bu coğrafyada yürümemin tek nedenidir.”

İzmirli bir babanın ve Ağırlı bir annenin ilk çocuğu olarak 1973 yılında Almanya’da dünyaya geldim. İlköğrenim yıllarımı İzmir ve Almanya arasında geçirdikten sonra orta ve lise eğitimimi İzmir Özel Türk Kolejinde tamamladım. Daha sonra Avrupa’ya çıkıp hem işçi olarak farklı alanlarda çalıştım, hem de gece okullarında kısa süreli fotoğraf eğitimi aldım.

Avrupa’da yaşadığım üç yıl içinde özgürlük mücadelesiyle tanıştım. 1994 yılında Avrupa’da kurulan ilk Kürt televizyonu Medya TV’nin kuruluş çalışmalarında yer aldım. 1995 yılının 1 Nisan günü Abdullah Öcalan ile bir röportaj çalışması için bir Alman kameramanın yardımcısı olarak Ortadoğu’ya adım attım. PKK merkez okulundaki gerillalar ile yaptığım çekimler sırasında tanıştım. Abdullah Öcalan ile yapılan ve benim ilk anlamlı çalışmam olan bu programdan sonra kalmaya ve daha ileri gitmeye karar verdim. Ondan sonraki yıllarım Kürdistan dağlarında Kürt Özgürlük Savaşçılarıyla sürüyor...

Sinemaya yolculuğum...

Bir gün bir film yapacağımı hiçbir zaman düşünmedim. Bunu hayal bile etmedim...

Şayet dağa çıkmasaydım, gerilla olmasaydım, Kürt halkının delikanlı çocuklarıyla tanışmasaydım, onların yaşantılarına tanıklık etmeseydim yine film yapmazdım, yapamazdım. Sinema benim fotoğrafla başlayan dağlardaki yolculuğumdur...

Bu topraklarda doğmadım ve bu topraklarda büyüdüm. Kürdistan adını verdiğimiz bu ülkenin sadece dağlarını gördüm. Bir de uzaklardan şehirlerinin ışıklarını... Ama akarsularında ıslandım, kayalarına dokundum, yemyeşil yaz sıcağında ter döktüm... Burada arkadaşlarım oldu, arkadaşlarım vuruldu. Onların arkasından gözyaşı döktüm. Bir zamanlar sadece fotoğraflamak için geldiğim bu dağların insanlarıyla yaşadım. Aynı yemeği, aynı battaniyeyi, aynı soğuğu paylaştım. Ölümlerine tanık oldum.

İlk geldiğim zamanlar kendimi buralara yabancı hissedirdim. İzmir'den öteye doğu yoktu benim için. Annemin Ağrılı, babamın İzmirli olmasından öte bir bilgim de yoktu. Ötesini öğrenmeyi hiçbir zaman merak etmemiştim. Kürtleri ilk defa gerillalarla tanıdım. Onlarla iç içe yaşadığım zamanlar ve mekânlar olmuştü öncesinde. Ama Kürt gözüyle baktığım ilk insanlar gerillalar oldu. Bir halkı tanımadan onun kahramanlarıyla tanıştım. Bir halkın en dinamik, en güçlü, en güzel, en seçilmiş insanlarıyla bir anda arkadaş oldum. Belki de bu benim en büyük şansımdı...

Çok sınırlı fotoğraf ve kamera eğitimimle Ortadoğu'nun kutsal kenti Şam'a iniş yaptığım 95 yılı baharı hem mücadele, hem de mesleki hayatımın başlangıcı sayılabilir. 22 yaşına henüz girdiğim o günlerde İzmir'de özel bir okulda okumuş, Avrupa'da değişik çalışmalara ilgi göstermiş ama arayışlarına bir türlü cevap bulamamış ve yüzünü Ortadoğu'ya dönmüş çiçeği burnunda bir fotoğraf öğrencisiydim.

Her şeyi geride bırakıp Ortadoğu'nun orta yerine doğru yolculuk yaptığım o günlerde bir daha geri dönmemeyi kesinlikle karar altına aldığımı iyi hatırlıyorum. Hayatım ve mesleğim için aradıklarımın beni burada beklediğini heyecanla hissediyordum. Hiç tanımadığım bir coğrafyaya, hiç tanımadığım insanlar arasına, hiçbir kelimesini anlamadığım bir dilin konuşulduğu bu ülkeye koşarcasına girdim.

Fotoğraf makinem ve kameram yeni hayatı görüntülemek, ruhum ise bu hayatı kıyasıyla yaşamak için hazırды.

Görünümler dünyasına yolculuğum, Özgürlük Savaşçılarının hayatlarına yolculuğumla birlikte başladı ve birlikte sürdü. Her iki yolculuğun heyecanı yıllar boyunca birbirini besledi. Kürdistan dağlarında yaşayacaklarımın, kıyasıyla çarpışmalarda ruhuma ekleyeceklerimin, kulaklarımla duyacaklarımın, gözlerimle göreceklerimin bir gün beni getirip sinemanın eşiğine bırakacağını o günler hayal bile edemezdim...

Dağlarda uzun yıllar boyunca fotoğraf makinesi ve kamera kullandım. İlk önceleri yeni yetme bir fotoğrafçı heyecanı ile çektiğim fotoğrafların bir zaman sonra nasıl büyük bir değere ulaştığını fark ettim. İçinde yaşadıkça, tanıdıkça, gördükçe, sevdikçe, onlarla arkadaş oldukça, onlardan biri oldukça daha çok yüz daha çok söz ya kalamaya çalıştım.

Hayatımın ve mesleğimin ilk ilkesini o günlerde edindim. Dağlarda yakaladığım bir tek simayı, bir tek sözü bile hiçbir şeye değişmeyecektim. Üzerinden atlamayacak, kıyısından geçmeyecektim. Hiçbir şekilde yaşanmamış saymayacaktım. Bir halkın yaratılış günlerinin en güçlü ifadesi olan dağların sözleri ve yüzleri benim yıllar boyunca bu coğrafyada yürümemin tek nedenidir. Dağlardaki arkadaşlarım kadrajlarımin nesnesi olurken kalbimin de öznesi haline geldiler. Objektifin bir tarafından onlara bakarken diğer tarafında onlarla yaşadım. Bazen yabancı bazen de onlardan biri haline geldim.

Gerillaların ardı sıra dağdan dağa yürüdüm. Onların tırmandığı her yüksekliğe, onların ulaştığı her menzile ulaşmak için ter döktüm. Her sözü her yüzü görüntüleyebilmek için elimden gelen her şeyi yaptım. Ama hiçbir zaman yetişememenin acısını da en derinden yaşadım. Ulaştığımızda içinde her zaman bir şeylerin yetersiz kaldığını çok iyi hissettim.

Görüntüleyemediklerimin görüntülediklerimin yanında dağlar kadar olduğunu her zaman hissettim. Görüntüleyemediklerimi kalbime işledim. Ve onlara kalbimin çektiği fotoğraflar ismini verdim. Kameraların objektiflerinin göremediği karanlık geceleri, yanık türküleri, sessiz kahkahaları, en masum şakaları, gizli aşkları kalbimin kadrajlarına yerleştirdim...

Ve sinema bu aşamada gelip durdu önümde. Kalbimin fotoğrafları öylesine çok birikmişti ki, bunları anlatabilmenin olanaklarını sinemada yakaladım.

Şimdi her şeyden çok benim ülkem diyebildiğim bu topraklarda yaşananları bütün bir zamana mal etmenin zamanı geldi. Burada yaşananları hatırlanır kılmak istiyorum. Hatırlanmak, anımsanmak kurtarılmak demektir. Unutulmak ise yitip gitmektir. Bu nedenle bu dağlardaki bütün insanlar gibi ben de, hiçbir şeyi unutamiyor, kendimle taşıyorum. Kalbimin çektiği fotoğraflara yüklüyorum.

Ama hangimizin belleği yaşananların ne kadarını kendisiyle taşıyabilir ki, bir başka zamana aktarabilir ki... Zamanın yıpratıcılığına hangimiz meydan okuyabiliriz ki... Belleğimizde kayıtlı görünüşleri, düşünceleri, duyguları her şeye mal etmek bizler için kaçınılmazdır.

Hiçbir zaman bu savaşı gerillalar gibi yaşamadım. Bir gerillanın sorumluluğu ile bu savaşı omuzlayamadım. Bu savaşçı olarak ön cephede göğüs göğse, soluk soluğa çarpışmadım. İçinde yaşadığım bütün bu yıllar boyunca hep bir adım geride kalmanın hüznünü en derin yaşayanlardanım. Belki en sıradan bir gerilla gibi yaşayabilseydim biraz olsun vicdanım rahatlayacaktı.

Sinema yapmamın tek nedeni de budur...

Eğer bu dağlarda yaşananları herkese, bütün bir insanlığa ulaştıramazsam, bunun için çabalamazsam bu en büyük suçum olacaktır. Çalışmalarımın peşinden böylesine ısrarla koştumun en büyük nedeni de budur. Arkadaşlarıma, tanıklık ettiklerime, yaşıntılarıma, kendime sahiplenme istemidir beni koşturan.

Bu nedenle bir kez daha sinemada ısrar ediyorum. Bu dağlarda yaşananları, gerilla adını verdiğimiz bu hayatı sinema anlatır diyorum. Belki bunca yoğunluğun içinde ufacık kalacaktır ama onun dili dağları, dağların çocuklarını, Kürt halkını anlatacaktır. Belki bu savaşın orta yerinde eksik olan bir şey varsa o da budur.

Bütün bu ihanetin, aldatmanın, kendini ve bir halkı pazarlamasının had safhaya ulaştığı, Kürt belleğinin çarpıtılmaya çalışıldığı bu zamana bir gerilla gibi cevap verebilmeyi, alçaklığın karanlık tarihini kırmak için gerillanın öfkesiyle yürümeyi her şeyden çok isterdim. Onlar gibi olamadığım için şimdi sinema yapıyorum.

Bunun çok iyi farkındayım...

Gerilla her şeyimizdir. Bir gün gerilla yenilirse her şey yenilir. Geriye ne fotoğraflar, ne yazılar, ne de filmler kalır... Bunun için buradayım, dağdayım, gerillanın yanı başındayım. Eğer sinema yaparsam da ancak burada, gerillanın içinde yapabilirim. Bir şey isteyeceksem bir tek ondan isteyeceğim, el açacaksam bir tek ona el açacağım ve hizmet edeceksem bir tek ona hizmet edeceğim.

Belki bu çalışmaların yerinin burasının, dağ başlarının olmadığı söylenecektir. Bense buradan başka hiçbir yerde sinema yapamam. Çünkü bu dağ başlarına ve dağların çocuklarına inanıyorum. Bu çalışmanın başka yerlerde yapılabileceğinin de farkındayım. Bunun iddiasında olan birçok arkadaşımız da bulunuyor.

Ama ben gerilla sineması için varım. Hayata ve görünümlere olan yolculuğum beni buraya taşıdı...

Mecburum...

Sinemaya giriş yaparken en yoğun hissettiğim duygu mecburiyet duygusuydu. Gerilla ortamında yıllar boyunca ruhuma yerleşenlere hayat verme mecburiyetini hissediyordum. Sinema konusunda hiçbir tecrübem, hiçbir bilgim yoktu. Tek dayanağım içinde bulunduğum düşünceydi. Sadece dağın düşünme ve görme biçimine güveniyordum.

Önce bir bekleme süreci yaşadım. Kürt sinemacılarının gerillayı, bu halkı var eden asıl gerekçeyi görmezden gelemeyeceklerini düşündüm. Kürt sineması çıkış yapmak istiyorsa bunun arayışlarını sistemin içinde yapmamalıydı. Kesinlikle Kürt sinemasının düşüncesi ve biçimi, Tahran'da, Bağdat'ta veya İstanbul'da oluşmayacaktı. Hatta Avrupa şehirlerinde kesinlikle olmayacaktı.

O günlerde elime ulaşan ilk Kürt konulu filmlerde hayal kırıklığına uğradım. Bütün bakış açılarıyla zavallı Kürt'ün filmi anlatılıyordu. Kaçınılmaz bir şekilde Kürt insanı zavallılığı ve çaresizliğiyle dile getiriliyordu. Ki ben yiğit Kürt çocuklarını tanımış, onlarla birlikte yıllarca yaşamıştım dağlarda.

Belki bu yaklaşım bir yere kadar doğru olabilirdi. Ama zavallı tiplerde ısrar edilmesinin Kürt yönetmenlerinin yanlıgısı oldu-

ğunu ilk o zaman hissettim. Zavallı Kürt'ü kesinlikle inkâr edemedim ama bu ancak devrim sürecinin başlangıcı olarak kabul edilebilirdi. Ondan sonrası için hala sürdürülüyorsa bu yanılgıdan öteye bir şey ifade etmezdi...

Yiğit Kürt'ün filmini yapmanın zamanı geldi, diye düşündüm. Kürt yönetmenler, Kürt sineması için yola çıkanlar buna daha fazla göz yumamazlardı. Kürtlerin son otuz yılına damgasını vuran bir kahramanlık çağı vardı ve artık bu kahramanların üzerinden atlanamazdı.

Kürt anaları son otuz yılda insanlık tarihinin en yüce kahramanlarını yarattı. Hep zavallıları dünyaya getirmediler. Kürt çocukları dağlarda destanlar yazdı. Ben bu insanları tanıdım, onlarla arkadaş oldum, onlarla yaşadım. Ve Kürt sineması için yola çıkanlar bunlar yokmuş gibi davranamaz, bunlar hiç yaşanmamış sayamazdı.

Yiğit Kürdün filmini yapmak bana kalmıştı. Herkes zavallılığı anlatıyorsa ben de yiğitliği anlatacaktım. Ve Kürt halkı otuz yıl süren silahlı mücadelesinin sonucunda bunu hak etmişti artık. Bir halk binlerce şehidiyle ayağa kalkmışsa, dağlardaki çocuğuyla onur duyuyorsa, ben varım diye haykırıyorsa ve Kürt sanatçısı bunu görmezden geliyorsa bu affedilemezdi...

Bütün bilgisizliğimle, bütün tecrübesizliğimle ilk filmime giriştim. Tirej Kürt sinemacıları arasında değerlendirmeye bile tabi tutulmayacaktı, bunun farkındaydım. Ama Kürt'e bir başka gözle bakılabileceğini göstermek istiyordum. Bunda da ısrarlıydım. Estetik değerlerin çok uzağında olduğumu biliyordum ama dağın düşünce-sine güveniyordum...

Kürt'e bir yabancı, bir Batılı gibi değil. Bir Kürt gibi bakılması gerektiğini sözlerle değil yaparak anlatmaya kararlıydım. En büyük yanılgının bu bakışta olduğunu biliyordum. Kürt sanatçısı, sinemacısı kendi halkına Batıdan, Tahran'dan, İstanbul'dan bakıyordu.

Ve bu benim en büyük eleştirimdi. Kürt halkına dağdan bakılmalıydı. Bir başkasının gözüyle değil, onun kendi çocuklarının gözüyle bakılmalıydı...

Kürt Yönetmenlerinin, Kürt halkının dışında bir görme biçimleri var. Belki de bu Kürt aydınının en büyük hatasıdır. Yapılan çalışmalarda bu yabancılığı görmemek, hissetmemek imkânsız. Kürt Yönetmenleri Kürt halkına bir yabancıya bakar gibi bakıyorlar. On-

ları başkalarının istediği gibi görüyorlar.

Kürt sineması dağda başlayacaktır. Kürt sanatçısı dağa bakmasını başardığı zaman sinemasını kurabilecektir. Dağ Kürt halkının yarattığı en büyük değerdir. Kürt halkının en güçlü birikimi ve belleğidir. Kürt çocuklarının gencecik bedenleriyle oluşmuş hazinesidir. Ve koca insanlık tarihi içinde dağ Kürt halkının tek dayanağıdır. Kürt halkı dağı yaratmıştır. Dağda düşünmeyi ve görmeyi yaratmıştır. Kürt sanatının da, Kürt sinemasının da doğuşu burada olacaktır...

Kürt sinemacısı düşüncesini çok uzaklarda değil, yabancılaştığı şehirlerde değil, dağlarda aramalıdır...

Benim mecburiyetlerimden bir tanesi de budur. Sinema alanına atılırken bunu anlatmayı hedefledim. Israrla bunu duyurmak istedim. Kürt sinemacılarına kendi halklarıyla gurur duymaları gerektiğini göstermek istedim. Bir yabancı gibi ona acımalarına değil, o halkın ne büyüklüklere muktedir olduğunu bilmelerini istedim...

Eğer bir halk binlerce evladını dağlara gönderdiyse, o halkın sanatçıları, savaşçıları gibi yürümedikçe, o halkın kalbinin yakalamadıkça, kendi halkının sinemasını yapamayacaktır...

Yolum...

Tirej ile başlayan Beritan'a kadar uzanan beş yıllık dağdaki sinema çalışmalarımız sadece bizimle sınırlı kalmadı. Dağlarda yaşayan bütün gerillalara mal oldu. Dağların en güzel yanı işte budur. Burada yapılan her şey herkesindir. Askeri bir eylemden tutalım en sıradan bir çalışmaya kadar yapılan her şey herkese mal olur. Bütün gerillalar sanki kendileri yapmışçasına onu sahiplenir. Onun üzerine değerlendirme yapar, eksiklerini eleştirir...

Her çalışmamız böylesine evrelerden geçti. Sadece film çalışmasını gerçekleştiren ekibimizle sınırlı kalmayıp bütün dağlara yayıldı. Dağlardaki bütün gerillalar tarafından tartışıldı ve çok uzaklardan eleştiriler geldi. İlk başta bu konuda zorlanmadım desem yalan olur.

Sinema çalışmaları konusunda bir tek bilgisi bile olmayan arkadaşların yorumlarını ilk başta kabul etmekte zorlandım. Buradaki hiçbir gerilla sinema yapmamıştı ama her gerillanın yapılan çalışmalar üzerine söyleyecek bir şeyleri vardı. İlk başlarda söylenenlerin birçoğunun yanlış olduğunu bile düşündüm.

Bir zaman sonra asıl halkayı yakaladım. Ben bu gerillayı anlatıyordum. Ama arkadaşlarım yaptığım çalışmalarda kendilerini göremiyorlardı. Öyleyse bu gerillayı anlatmıyordum. Onların sözlerinin, eleştirilerinin ardındaki gizem işte buydu. Demek ki hala onların kalbinin yakalayamamıştım.

Ondan sonra daha özenli, daha dikkatli davranmaya başladım. Gerillayı daha dikkatli dinleyip asıl olana daha derinde ulaşmaya çalıştım. Hiç birinin sinema konusunda akademik bir bilgisi yoktu. Bazılar çok uzun zaman bir tek film bile seyretmemişti. Ama yaptığım çalışmaları kendi çalışmaları gibi değerlendiriyor, eleştiriyor, kızılıyordu. İlk başta alındığım bu yaklaşımları, sonraları sevmeye başladım. Onun, benim yaptığım bir filmi kendi eseri olarak görmesi, daha iyisini istemesi mutluluk vericiydi. Ve bütün bu zaman boyunca kendimde bir şeylerin biriktiğini fark ettim...

Madem gerillayı anlatmak için yola çıkmıştım, öyleyse onu sonuna kadar dinlemeli ve onun kalbini yakalamalıydım. Yaptığım her çalışmayı ilk önce gerillaya sundum. En sıradan değerlendirmeleri bile ciddiye alıyordum artık. Onun içindeki asıl olan bana doğru yolu gösterecekti. Sanat gerillanın sözlerinde saklıydı, bunu bütün her şeyimle hissediyordum.

Ve o günlerde Kürt sanatçısını, Kürt sinemacısının en büyük zaafını kendi ruhumda yakaladım.

Halkın çelişkilerini yakalamak bir sanatçının ilk adımı olmalıdır. Bunu yakalamadan, ne akademik unvanlar, ne de en güçlü teknik eğitimler başarıyı getirmeyecektir. Bir halk neyi yaşar, onun asıl çelişkileri nelerdir, sanatçının ilk sorması gereken sorular bunlardır.

Sadece sorup öğrenmek değil, bir de bu çelişkileri yaşamak gerekir. Sanatçı halkının gerisinde veya ötesinde değil, tam içinde olmalıdır. Halkını sanatın her hangi bir dalında işlenecek bir nesne gibi değil, onu hayatının öznesi olarak yaşamalıdır. Eğer bir savaşın filmini yapacaksa o savaşçıların dünyalarını paylaşmalıdır. Eğer halkının filmini yapacaksa 2006 yılının baharında Amed'in sokaklarında devletle yaşanan çatışmaların filmini yapmalıdır. Bir çocuğun filmini yapacaksa polisin vurduğu çocuğunu kucaklayan annenin sözlerini kendi kulaklarıyla duymalı, kendi gözleriyle görmelidir.

Sanatçı uzaktan izleyen değil, halkının içinde birebir yaşayan olmalıdır. Yaşamı kendi halkının ötesinde olan, düşünceleri mülteci, duyguları yabancılaşmış olan yine mutlaka sinema yapacaktır. Ama bu kendi halkının sineması olmayacaktır.

Sanatçı halkıyla gülmeyi, onunla ağlamayı başaran, onunla omuz omuza sokak sokak çatışan, gerekirse onunla ölmeyi bilen insandır.

Başka bir halkın sinemacıları olsaydık belki sinema yapmamız çok rahat olacaktı. Belki bunları tartışmayacaktık. Ama gerilla savışı veren bir halkın sanatçılığına soyunuyorsak, onun sinemasını yapacağız diyorsak, hayatımızı şöyle bir ortaya koyup bir kez daha düşünmemiz gerekecektir...

Beritan filmine gelinceye kadar yüzlerce gerillanın eleştirisini gönül rahatlığıyla dinledim. Onlar bu halkın çocuklarıydı. Onlar söylüyorsa bir halk söylüyor demekti. Görüş belirtmeyenlere ben sordum. Bu halka, bu halkın çocuklarına ne kadar yakın olduğumu duymak istedim.

Her film çalışmamdan önce gerilla birlikleri içinde uzun uzun kaldım. Onların yüzlerindeki ter kokusunu duymaya, dudaklarındaki özlemi okumaya, gönüllerindeki sevdayı yakalamaya çalıştım...

Bu da benim sinemadaki yolumdur...

Masal ve ezgi...

Aslında filmlerimin hikâyeleri filmlerimden çok daha büyüktür. Bu şarkı benden çok daha önce bir yerlerde başlamıştır. Ben sadece bir yerden sonra dinlemeye, çok sonraları da utanarak söylemeye başlamışım.

Hikâyelerime birebir tanık oluşum ise daha büyük bir sorundur. Hikâyeleri dinleseydim, bir yerlerden okusaydım işim belki çok daha kolay olurdu. İlk başlarda onları yaşamış olmamın, o acılara, hüznülere, duygulara birebir tanık oluşumun bir avantaj olacağını düşünmüş olsam da, çalışmalar içinde bunun çok daha ağır bir soruna dönüştüğünü fark ettim.

Hikâyeleri yeterince işleyememe sorunu, bu konudaki bilgi ve tecrübe yetersizliğim çok uzun zaman çekingen davranmamam neden oldu. Ama bir yerlerden başlamam gerektiğine de her zaman inandım. Mutlaka bir yerlerden başlamalıydım ki zaman içinde

hakkını verebileydin. Bu anlamda ilk hikâyelerimi feda etmek zorunda kaldım. Bunun hüznünü hala yaşıyorum. Tirej filmini bir gün bir kez daha sahneleme istemim hala içinde bir sızı gibi duruyor.

Hikaye benden önce başlamıştır bu coğrafyada. Ben hikâyeye bir yerinden katılırım. Ve şu gerçeğe ulaşırım...

Kürt sinemasının sırrı gerçekte değil, masaldadır...

Ait olmadığım, içinde kendimi bulmadığım, ruhumun içinde olmadığı hiçbir hikâyeyi işleyemeyeceğim açık bir gerçektir. Tirej benden önce bu dağlarda yaşadı. Bir doktordu ve bir gerilla komutanı olarak bu dağlarda yürüdü. Ben bu dağlardaki bir patikada onunla bir kereliğine karşılaştım. O karşılaşmadan aklımda Tirej in sadece uzun boyu ve gözleri kaldı...

Yıllar sonra Tirej'in vurulup yaralandığı o gece telsiz cihazından son sözlerini o gecenin anlatılamaz serinliğinde, o dört bin yıllık ezginin içinde dinledim. Tirej yaralı mevsisinden o büyük mütevazılığı içinde 'bütün yoldaşlara selamlar, Kürt halkının başı sağ olsun' derken gözyaşlarımı tutamadım. Ve Tirejin mevsisindeki bu son sözleri beni yüreğimin ta derinlerinde bir yerlerde vurdu.

Filmlerim gerçeklerden daha gerçek masallardan geliyor ki, her defasında tamamlayıp seyrettiğim zaman kendi kendime bu sefer de olmadı diyorum. Ama beklemek yerine yapmayı yeğliyorum. Üzülerek, kanayarak dağdaki insan öykülerinin içine girdim.

Belki ilk zamanlar film seyretme olanağım olsaydı, mutlaka filmlerinden etkileneneğim yönetmenler olacaktı. O zamanlar filmlere çok uzaktım. Ve şimdi diyorum ki, iyi ki uzaktım. Filmlerimi yaparken yönetmenlerden değil de, yazarlardan etkilendim desem daha doğru olacak.

Victor Hugo'nun kişilik çözümlemeleri, Orhan Pamuk'un inanılmaz imgeleri ve Murathan Mungan'ın Kürt kökenli hikâyeleri filmlerimin belki de asıl temelini oluşturdu. Onların çok güçlü edebiyatçılar olduğunu biliyorum. Ama ben onların yazılarında müthiş bir görsellik yakaladım. Kitaplarındaki güçlü kurgu ve hikâyeleme biçimleri beni etkisi altına aldı. Onlar gibi olduğumu söyleyemem şüphesiz ama onların gerilla filmlerine katkılarını da inkâr edemem.

Ve hala her film çekimine başlarken yanımda mutlaka bu üç yazardan bir tanesinin bir kitabı olur. Hangisini olacağını zaten

ben belirleyemem. Onlar kendileri belirlerler ve aralarında sözleşmişlercesine sırayla bir tanesi önüme çıkar, kendini gösterir. Başlangıç aşamasında bir yerlerde beni bekler. Sessizce kendi masallarını anlatıverir ve bir anda filmime ortak olur.

Kürt sinemasının sırrı sözlerde değil ezgidedir...

Kürt sinemacılarının sadece Kürtçe film yaparak, Kürt konularını işleyerek sinemaya ulaşamayacaklarının iddiasındayım. Kürt müziğindeki derinlik sinema için örnek olabilir. Her nerede olursanız olun, hangi koşullarda dinlerseniz dinleyin Kürt ezgisini mutlaka ayırt edersiniz. Bütün gürültülerin içinde onu yakalarsınız.

Beritan filminin çekimleri boyunca birlikte çalıştığım bir Kürt kıızı vardı. Hakkari dağlarının bu güzel kızından her dinlenme anımızda bir şarkı isterdim. Bunun nedenini o an bende pek bilmiyordum. Ona her seferinde bize bir şarkı söyle derdim. Bütün arkadaşlarda destekleyince red edemez söylerdi. Onun söylediği sözlerini anlama-
madığım Kürt şarkılarında ne bulduğumu tam olarak bilemiyorum.

Bir hayal olabilir ama filmlerimde, Kürt müziğinin o eşsiz ezgisine ve Kürt masallarının gerçeklerden daha öteye olan gerçeklerine ulaşmayı hedefliyorum. Dört bin yıllık bu damar, masal ve ezgi bu gün de Kürt sanatının özünü oluşturuyor.

Kürt sinemasının çıkışı da çok uzaklarda değil, masal ve ezginin birleştiği ve hiç birimizin inkâr edemeyeceği gerçekte, deng-bejlerdedir...

Keşke onları anlayarak dinleyebilseydim. Bu da benim öz eleştirimdir...

Cüret...

Bu dağlarda gerillaların çok sevdiği ve sıkça kullandığı bir söz vardır. Bir gün yolunuz dağa düşerse belki de ilk duyacağınız sözlerden bir tanesi bu olacaktır... Kuryeniz size, ‘en iyi yol bildiğin yoldur’ diyecektir ve sizi çok iyi bildiği patikalardan geçirecektir...

Bu sözün sıradan söylenmiş bir söz olmadığını, gerillanın kalbinden çıkıp geldiğini dağlardaki yaşamım içinde öğrendim. Hatta gerillanın ötesinde Kürt halkının bilincinin en kuytu köşelerinde gizli olduğunu hissettim. Hemen hemen karşılaştığım her Kürt’ün ruhunun ıssızlığında bunu ilk anda fark ettim...

Zaman içinde dağlardaki hayatımın bu yazılmamış ilke üzerinde çevrelendiğini ve yaptığım çalışmaların bu ilke ile biçimlendiğini gönül rahatlığıyla kabullenmiş durumdayım. Şimdi yaptığım sinema çalışmalarımın içinde, yıllar önce beni dağlara getiren kuryemin alalede bir şekilde söylediği bu sözün varlığını hissettikçe kendi kendime gülümserim.

Ben şuan Kürt sinemasının da, Kürt'ün bu yalın gerçeğiyle yakından ilişkili olduğuna inanıyorum. Kürt halkının kalbinin şifresi de burada yatıyor. Ve Kürt sinemacılarının bu şifreyi çözmeden, Kürt hayatlarının bu kodlamasını yakalamadan Kürt insanına ulaşamayacaklarının farkındayım.

Burada, kendi halkına ulaşamayanların evrensel ilkelere ulaşmalarının da hayal olduğunu eklemek zorundayım. Hiçbir evrensel kendimizin ötesinde değildir ve diğer insanlara ulaşan yol önce kendimize uğramalıdır, diyerek asıl konuya devam etmek istiyorum.

Kürt halkının diğer halklardan ayrıldığı en önemli noktalardan biri bu noktadır... Kürt halkı tarihsel gelişimi içinde hiçbir halk ile benzeşmemiştir. Tarihin içindeki bütün halklar birbirlerine benzer gelişim süreçleri yaşarken Kürt halkı hiç birine benzememiş ya kendi kurduğu tarzda gelişmesini sürdürmüş, bunun olanağı olmadığı zaman ise gelişmesini durdurmuş, hatta yaşamını sonlandırmıştır...

Burada şuna gelmek istiyorum; Kürt halkı tarih boyunca ancak kendi bildiği yolda yürümüş ya da hiçbir şekilde yürümemiştir. Dağların uçurumlarında açtığı yolları uygarlığın asfaltında koşmaya tercih etmiştir. Bu onun bilmezliğinden veya cehaletinden değil, onun ruhundaki özgürlük eğiliminden kaynaklanmıştır. Belki de Kürt halkını tarihin en eski halkı ve uygarlığın yarattığı ana damar haline getiren bu özgünlüğüdür...

Kürt sineması bu gerçeği ne zaman yakalar bilemiyorum. Biz tarihten başka neyiz, tarihin dışında hiçlikten başka neyiz diyordu İmrallı adasındaki o güzel insan ve Kürt sanatçısının çıkış noktasının yine kendi halkının tarihinde bulunduğunu işaret ediyordu.

Kürt insanın bünyesi birilerinin tekrarı olmayı, eskisi, müsvedesi olmayı kesinlikle kabul etmez. Kendi sadeliği içinde yüzlerce yıl sabırla bekler ama bir başkasının biçimine bürünmez. Bu Kürt'ün rengidir. Kürt sanatçısı, sinemacısı bu rengi yakalamak zorunda-

dır. Unutmayalım, tarihin bütün yolları Kürdistan'dan geçmiştir ama Kürt halkı dağlarda patikalar açmayı sürdürmüştür. Buna ister asilik diyelim, ister dik başlılık. Her ne isim verirse verelim bu durum Kürt duruşudur. Bunun başka adı yoktur.

Kürt sanatçısı bu Kürt duruşunu, bu özgürlük eğilimini ne zaman yakalar onu da bilemiyorum...

Şüphesiz Kürtler sinemaya çok geç girmiştir. Uygarlık belki bu alanda Kürtlerin yüzyıl önündedir. Sinema sanatının şimdiye kadar yarattığı değerleri hiç bizim inkâr edemeyiz. Kürt sinemacısı insanlığın yarattığı bu değerleri araştırmak, öğrenmek, kendisine eklemek zorundadır. Ama bunlardan daha önemli olan bir şey vardır ki, o da, Kürt sinemacısı kendi yolunu çizmelidir...

Başkalarının yollarında yürüyebiliriz, hatta çok başarılı çalışmalar yapabiliriz, hatta bu çalışmalar içinde Kürt'ü işleyebiliriz ve hatta alkışlanabiliriz ama bu Kürt sinemacısı olduğumuzu ve Kürt sineması yaptığımızı ifade etmez.

Günümüz dünyasında sinemanın bir pazar olduğunu, ürünleri kitlelere ulaştırmak için mutlaka bu pazar yerine inilmesi gerektiğini biliyorum. Kürt sinemasının da bu çarkın dişlileri içinde var olmaya çalıştığının da farkındayım. Kendi sektörü, kendi pazarı olmayan Kürt sinemacılarının zorlanmalarını bu dağlardan hissedebiliyorum. Aynı zamanda bu pazarda var olma özleminin, tutkusunun Kürt sinemacısının ayıbı olarak da görüyorum.

Sinema yapmanın ekonomik kaynaklar, destekler gerektirdiğini biliyorum ama Kürt sinemasının sorununun pazar sorunu olduğunu düşünmenin de bir yanılgı olduğunu biliyorum. Bana göre Kürt sineması bu pazarın içinde değil, ancak dışında var olabilir. Çalışmalarının pazarın içinde zaman zaman gündemleştirilen, ön plana çıkarılan oryantal bir malzeme haline gelmesinden, Kürt gençlerinin ellerinde sokaktan sokağa, evden eve gizlice taşınmasını, yasaklı ama yürekli seyredilmesini tercih ediyorum.

Kürt gerillası nasıl ki, Kürt halkının özgürlüğe giden yolunu Kürdistan ormanlarının kuytuluklarında açıysa, Kürt sinemacısı da bu ormana girmeyi göze almalıdır. Nasıl ki Kürt halkının gencecik çocukları kendi yollarını kendileri çizdiyse, tarih Kürt sanatçısından da böyle bir adım beklemektedir...

Sanat cüret etmekse, öyleyse cüret edelim.

O Pazaryerine inmeyelim. Sinemamızı ucuzlatılmış ticaret ilişkileri içinde değil, yoldaşlık ilişkileri içinde kuralım...

Bana gelince...

Ben gerillayım...

Kürt halkı üzerinde inkâr ve imha kılıcı savrulduğu sürece elimde silahımla dağ başlarında yaşayacağım. Bu gün kameramanım, yarın fotoğrafçı, öteki gün fırında ekmekçiyim. Tepeci olmam gerekirse tepedeyim, nöbette olmam gerekirse nöbetteyim. Geceler boyu yürümem gerekirse yürüyüşteyim.

Kürt halkının bana vereceği bütün görevlere hazırım.

Bir daha film yapar mıyım bilemiyorum. Ama bunu yapması gerekenler yapmazsa bir kez daha yönetmenim...

Gözyaşı

Yeni bir ayrılımlar zamanını yaşıyoruz. Dağlarda yaşamımız ayrılımlar ve kavuşmalarla var oluyor. Karlar eridi ve dağlar üzerinde yol almanın zamanı geldi. Bir yerden uzaklaşıyor bir yere yakınlaşıyoruz. Birilerinden ayrılıyor birilerine kavuşuyoruz. Mutluluğu ve hüznü bir arada yaşıyoruz. Bahar bizlere hem neşe hem de burukluk taşıyor.

O tek ağacın altındayım şimdi. Birçok gerilla o ağacı bilir. Oradan gelip geçerken görmüştür onu. Mutlaka gölgesinde oturmuştur. Onun yüksek rakımından hemen önünde uzanan coğrafyaya bakmıştır. Şimdi tam oradayım. Gün batımının o muhteşem kırmızısı kaplamış her yanı. O yalnız ağacın yalnızlığını paylaşıyorum. Bir yolculuğun başlangıcındayım ve bu gün batımında gözyaşlarımı tutamıyorum. Toprağa düşen gözyaşlarımın tek tanığı gövdesine yaslandığım ağaçtır. Kim bilir kaç gözyaşına tanık oldu burada.

Mayısın bu gün batımında gözyaşlarım akıyor. Sanırım özgürlük ayrılmakla başlıyor ve bağlı kalmak gerçek bir ilişki yaratıyor.

Her ayrılık bir türlü kabul edemediğim gerçekleri barındırıyor içinde. Bir şeyleri geride bırakmak her zaman acı veriyor bana. Yaşadığım zamanın, biraz önce söylediğim bir sözün ya da do-
kunduğum bir insanın geride kalıyor olmasını bir türlü kabul edemiyorum. Her ne kadar hemen önümde yenilikler, yeni başlangıçlar uzanıyor olsa da, ben geçmişini bırakamıyorum. Onların hepsini alıp birlikte yürümek istiyorum. Hepsini kendimle birlikte taşıyıp, onlara ulaştığım menzilleri eklemek istiyorum. Yeni bir şeylerin başlangıcı hiç bir zaman diğerlerinin sonu olmamalı.

Bize nereden verilmiş bu acımasızlık bilemiyorum. Hızlı yaşıyor ve hızla geçiyoruz. Yüzler, ilişkiler, kalpler birbirinin ardı sıra yaşamımızdan akıyor. Hayatlar gelip geçiyor hayatımızdan. Bizde başkalarının hayatından gelip geçiyoruz. O her şeyi yutan ağız bir türlü kabul edemediğim çıplak gerçeği dile getiriyor.

‘Her şey gelip geçici... Sen, ben, sevgi... Her şeyin bir sonu var.’

O, ideolojisini bunun üzerine kuruyor ve her şeyin bir sonunu getirerek varlığını sürdürüyor. Onun görevi her şeye bir son bulmak. Bunu her zaman bir yenisini yaratarak yapıyor. Senin, benim, her şeyin bir yenisi her an yaratılıyor. Birisi var olduğu an diğeri son buluyor. Ve biz insanlar durmadan yeninin peşinden koşuyoruz. Birine ulaştığımız an diğeri öldürüyoruz. Ve hızla onu da geride bırakıp ileridekine koşuyoruz. Ve yaşamımıza seri cinayetler ekleniyor. Ve gün geliyor biz bu cinayetler içinde kendimizi de vuruyoruz. Ve bir bakıyoruz ki ardımızda hayallerimiz, özlemlerimiz, aşklarımız kanlar içinde yatıyor.

Her şeyin hızla eskidiği acımasız bir dünyada yaşıyoruz ve her an vurulabiliriz. Kimsenin bir başkasını kendi hayatında taşımaya tahammülü yok. Kimsenin kalbini sonsuza kadar açacak gücü yok. Herkesin kalbi ancak kendisinin sığacağı büyüklükte. Hiçbir yüze, hiçbir ilişkiye sonsuza kadar yer yok. Her şey tadımlık, her şey demelik, Her şey sınırlı... Her şey sonlu...

Zağroslar’daki bu yalnız ağacın altında bu acımasız gerçek için döküyorum gözyaşlarımı ve o sınırsız ilişkiyi görebilmek için bakıyorum uzaklara.

Bizlere dağlarda ilk olarak bu gerçeğe bakabilmek öğretilti. Yüzümüzü korkunç olana çevirmek ve gözümüzü kırpmadan bakmak anlatıldı. Gözyaşı dökmemizi kimse istemedi ama bizler her yalnız kaldığımızda kendi gerçekliğimize gözyaşı döktük. Vurulduğumuz anlara ve işlediğimiz cinayetlere ağladık ve kalıcı olanı, sürekli olanı nasıl yaratacağımızı sorduk birbirimize.

Bu Mayıs gün batımında yeni bir yolculuğa çıkıyorum. Bir mekândan ayrılıp bir başka mekana yol alıyorum. Kalbimde ayrılıkları büyük buluşmalara dönüştürme istemi yatıyor. Bizim büyük sevmeleri öğrenecek bir ülkemiz olmadı. Ama bize verilmiş olanı da hiçbir zaman benimsemedik. Yüzlerce yıldır süregelen bu ilişki biçimini bir türlü kabullenemedik. Onda bize ters gelen bir şeyler olduğunu her zaman hissettik ama henüz değiştiremedik.

Ayrılıyorum, bir mekandan bir başka mekana geçiyorum. Bir topluluktan bir başka topluluğa... Birini bırakıp bir diğerine uzanıyorum. Kalbimde büyük kavuşma istemi yatıyor. Bir çelişki sanılır belki, 'kişi bir şeyden hem ayrılıp hem kavuşabilir mi?' diye sorulabilir. Bunun çok zor olduğunu farkındayım. Nesneleri, insanları ve ilişkileri tüketmek üzerine kurulmuş bir sistemin insanları olan bizlerin bir ilişkiyi ilk anki tazeliği ile taşıması, bir insanı ilk anki heyecanı ile sevmesi kolay mı sanıyorsunuz. Ve ben bu akşam üzeri bu ağacın altında bu gerçeğe gözyaşı döküyorum.

Her ayrılık gözyaşıdır benim için. Kendimi içine bıraktığım bir sınama biçimidir. Asıl olan ayrılıp uzağa gidebilmektir. Bir mekandan, bir ilişkiden, bir insandan ayrılmak güç ister. Onu gideceğin uzaklarda güzelleştirmek ve sınırsızlaştırmak daha büyük bir güç ister. Bizler her bahar ayrılmaları yaratarak hem kendimizi, hem de sevgilerimizi sınarız.

Günün son ışıkları gözyaşlarımdan geçerek ulaşıyor gözlerime ve aynı zamanda uzak dağ doruklarına vuruyor. Şu an bir tek gün ışığı hem çok uzaklarda, hem de çok yakında olabiliyor. Ve anlıyorum ki bir tek ışık aynı anda ve her yerde olabiliyor. O her şeye aynı anda dokunarak her şeyi bir birine bağlayabiliyor. Ve yine anlıyorum ki, kavuşmak istediğimiz her şey için, özllemlerimiz, hayallerimiz ve aşklarımız için ışık gerekiyor.

Bizler kalplerimizi ellerimize alıp ışığa uzatabilmeliyiz ki, her

şeye dokunan ışık kalplerimizi her şeye kavuşturabilsin

Bizler, sevginin sınırsızlığının gözlerimizdeki o cam damlası ve uzak dağları birbirine kavuşturan ışıktaki saklı olduğu bir coğrafyada yaşamaktayız.

Kalbimdeki İz...

Çığ altından kurtulduk.. Ama kimse bize inanmıyor. Yüzümdeki yara izleri arkadaşlara biraz inanılır gibi geliyor ama yine de çığ altında kendi başımıza çıkmış olduğumuza kimse ihtimal vermiyor. İlk anda bütün arkadaşlara başımıza gelenleri anlatamaya çalıştık. Ama artık vazgeçmiş durumdayız. Bu bize olan güvensizliklerinden değil, çığın ne kadar büyük bir felaket olduğunu bildiklerindendir.

Ertesi gün çığın düştüğü yere gidip baktık. Nasıl kurtulmuş olduğumuza biz de inanamadık. Arkadaşlar nasıl inansınlar. Bir tek aynaya baktığım anlar gerçekten çığ altından çıktığımı hissediyorum. Yüzüme çarpanın ne olduğunu tam olarak hatırlayamıyorum. Ya bir kaya, yada bir buz parçasıydı... Şimdi anlığın orta yerinde koca bir iz durmakta... Belki de Abdullah arkadaştan sonra o gecenin tek tanığı bu iz oluyor.

Üzerimize çığın düştüğü o hain boğazı izlerken, çığ altındayken

hissettiklerimi düşünmeye başladım. Belki şuan burada bu yazıyı yazıyor olmayacaktım. Belki o anda da bunu hissetmişim. Sadece bir fotoğraf gibi gözümün önünden geçip gittiğini hatırlıyorum. İnsan hiç bir şeyi ertelememeli. Hele burası oluşmaya çalışan, var olmaya çalışan Kürdistan gibi bir ülkeyse hiç bir şey ertelenmemeliydi. Çığ altındayken bunu hissetmişim. O an farkında bile değildim. Var gücümle kurtulmak için çırpınırken bana güç veren his buydu. O kadar çok şeyi yarım bırakmışım ki...

Bu bir şeylere sahip olmanın yarım kalmışlığı değildir. Eğer öyle olsaydı hiç bir zaman tamamlanamayacağının farkındayım. Hiç bir zaman insan her şeye sahip olamaz...

Bu, üzerinde yaşadığım topraklara ve sevdiğim insanlara karşı yarım kalmanın acısıydı. Ah! Yapabilecekken ne çok şeyi yapmamış, içimdeki sevgiyi ne çok esirgemişim. Neredeyse bütün sevgimi çığ altında kendimle birlikte götürecektim.

Aynı gece bir başka yerde Dr. Seyit kaybolmuş. Üç gün geçti hala bir haber alınamadı. Biz o gece çığ altında yaşam mücadelesi verirken, o da bir başka yerde yaşam mücadelesi veriyormuş. Biz dönüp arkadaşlara ulaşmayı başardık. Seyit hala gelmedi...

Kaç gündür Seyit'in neler yaşadığını düşünüyorum. Aynı gece bir birine çok yakın şeyler yaşadık. Seyit fırtına içinde kaybolurken neler düşünüyordu acaba... O gece kendi yaşadıklarımın ona çok uzak olmadığını düşünüyorum. Seyit'i anlamaya çalışırken ancak kendimi göz önüne getirebiliyorum. O gece aramızda çok uzun mesafeler olsa da birbirimize çok yakın olduğumuza eminim. Seyit dönseydi oturup konuşurduk.

Seyit son anlarını nasıl geçirdi... Kar içinde nasıl boğuştu... Ayakları ağırlaşır, elleri buz tutarken kalbinden hangi uzak sevgiliye söylenmemiş sözler geçiyordu. Kar yığınları üzerine dökülürken en çok neye üzülmüyordu... Ve kurtulsaydı, geri dönmeyi başarsaydı acaba en çok yapmak istediği şey ne olacaktı...

Kar içinde çırpınırken, özür dilemeye karar verdim. Kendimden, senden ve bütün bir ülkeden özür dilemek için var gücümle boğuştum. Buna da kimse inanmayacak... Nasıl ki çığ altına girdiğime kimse inanmıyorsa, bütün her şeyimle önünde eğilip özür dilemek istediğime de kimse inanmayacak...

Orada, ığ altında en çok buna üzıldım. Sevdığim insanları yeterince mutlu edememiş olduğuma üzıldım. Bunun için yeterince yorulmamış, yeterince ter akıtmamış, yeterince göz yaşı dökmemiş olduğumun farkına vardım. Geçen zaman içinde böylesine bencil davranmış olduğuma bir türlü inanamıyorum. Oysa bu dağlarda biz böyle öğrenmemiştik...

Nasıl olmuştu da böylesine eksik sevmiştim. O ığa kadar kalbimdeki sevginin büyük olduğunu, yüce olduğunu düşünmüştüm. Oysa hep kendime sakladığım bir yan varmış. Hep esirgediğim güzellikler varmış. Hep veriyorum derken, aslında vermediklerim öylesine çokmuş, öylesine çokmuş ki... Bunu fark etmek benim için korkunç oldu. Ah! İnsan nasıl da farkında olmadan kendini aldatabiliyor...

ığ altına girmek korkunç bir şeydi. Orada kıyasıya ırpınmak, bedenini parça parça kurtarmak dehşet vericiydi. Önce ellerimi, sonra kollarımı o hareketsizlik anından kurtardım. Ardından bacaklarımı ve gövdemi ölümün dinginliğinden çıkarıp aldım. şimdi yepyeni ellerim, kollarım ve bedenim var. Hepsinden önemlisi çığ altında yeni bir kalp buldum. Ve yeni bir çığın altında kalıncaya kadar kalbimdeki o sevgiyi gerçekleştirmeye çalışacağım. En önemlisi hiç bir şeyi ertelemeden ve hiç bir şekilde aldatmadan...

Artık her şey değişti... Yüzümün orta yerindeki yara izi gelecekte silinse de kalbime çekilen iz hiç bir zaman silinmeyecektir...

Aslında öldüm ve tekrar geldim.

Arkadaşlar hala arıyorlar. Umarım Dr. Seyit de gelir...

Sen

Beni buraya sen getirdin... Gerçekleştirdiğim her şey sana ulaşmak içindi... Hiç bir zaman söyleyemeden ve yıllarca kendim bile farketmeden içimde taşıdığım, aslında sendin.

Gecenin içinde sesin geliyordu. Hemen dışarı çıktım. Karanlığı dinlemeye koyuldum. Günler geceler boyu süren fırtına yerini derin bir sessizliğe bırakmış. Uğultu dolu zirvelerde büyük bir huzur yaşanıyor.

Karanlığı dinliyorum. Ve aslında çok uzun bir zamandır bu sesi beklemekte olduğumu hissediyorum.

Gecenin içinde duyduğum sensin. İçeriye, arkadaşlara bakıyorum. Benden başka kimse duymuyor... Karanlığın içinde çınlayan o güzel sesin hayal mi, gerçek mi olduğunu bilmeden yola koyuluyorum. Hayal veya gerçek olması bir yana , duyduğum sesin bir anlamı olmalı ki beni peşinden sürüklüyor. Kendimi tutamıyorum... Gecenin kucağına atılıyorum.

Korkunç olana güvenmenin sırrını henüz çözmiş değilim ama her defasında kendimi onun kollarına bırakıveriyorum. Arkadaşlar yokluğumu farkettilerinde yine kızacaklar...

Ve gecenin içinde bir anlamın peşinde kar içinde yürümekteyim. Her şeyin bir anlamı olmalı... İnsana ait olan her şey bir anlam taşımalı. İnsan gerçekleştirdiğinin ya anlamını bulup çıkarmalı, ya da hiç gerçekleştirmemeli. Veya anlamını yaratmalı.

Sesini dinleyerek yürüyorum. Sesin hep aynı yönden geliyor ve ben kar içinde ısrarla yol alıyorum. Kimsenin duymadığı ama benim kulaklarımda çınlayıp duran bu sesin bir anlamı olmalı. Bu gece o anlamı bulmadan dönmemeye karar veriyorum.

Bir zaman sonra durdum. Nefes nefese kalmışım... İçimdeki ateşi ve hemen dışımdaki o buz gibi havayı soluğumu dışarı verdiğim an fark ediyorum. Nefesim gecenin içinde beyaz bir bulut gibi yükselip gidiyor. Bu gece yarısı içimde ne büyük bir yangın var...

Sesini tekrar duymak için başımı gökyüzüne çeviriyorum. Üzerimde pırl pırl bir gökyüzü uzanıyor. Yıldızlar bu gece nasıl da belirgin. Başımı gökyüzünden karlı tepelere eğdiğim an seni görüyorum. Oradasın... Dağın ve gökyüzünün birleştiği yerdesin. Kar beyazın ve gece siyahının birbirine dokunduğu yerdesin. Bir hayal gibi orada duruyorsun.

Karları yararak yürüyorum. Bu gece ne kadar tırmanırsam ruhumun temizliği de o kadar derin olacak diye düşünüyorum. Ne kadar yürürsem kendi derinliğime o kadar ineceğim ve gizli olana ulaşacağım...

Sesin geliyor... Nedir beni kar içinde yürümeye mahkum eden... Nedir hayal mi gerçek mi olduğunu bilemediğim bu sesin anlamı... Her şeyin bir an gibi durduğu bu gece yarısı bir tek ben yürüyorum soluk soluğa. Bir anlama ulaşmanın heyecanıyla tırmanıyorum sana doğru...

İçimde gizli olan ama bir türlü kendime bile açıklayamadığım ses buydu. Onu karanlığın içinde duyduğum an, yıllardır onu beklediğim de farkına varıyorum. İçim sevinç ile doluyor.

Bütün gücümle yüklenip sesini ilk duyduğum ve seni ilk gördüğüm o yere ulaşıyorum. Ama ne sesin, ne de sen oradasın. Bir başka uzaklığa kaçıp gitmişsin. Gözlerimle karlı tepeleri arıyorum.

Geceyi dinliyorum... Hiç bir şey kımıldamıyor. Kar üzerinde hiç bir iz bırakmadan çekip gitmişsin.

Kalbim göğsümü yırtarcasına çarpıyor. Aradığım o anlama yine ulaşamadım. Bu gece çok yakınlaştım ama dokunamadım. Demek hala eksik olan bir şeyler var, kendimde. Demek yerine getiremediklerim, gerçekleştiremediklerim var. Demek hala tamamlamadıklarım var...

Aşağılara, arkadaşlarımı bıraktığım o vadiye bakıyorum. Her kes ve her şey kar altında... İçimde bir hüznün, tarif edemediğim bir burukluk hissediyorum.

Haykırmak... İçimdekini tüm uzaklara haykırmak bu gece yaptığım belki de en güzel şey oluyor. Belki de bu gece beni buraya tırmandıran içimdeki bu haykırma istemiydi.

Anlam, kişinin kendisindedir. Belki de onu dışarıya çıkarmamak en doğrusudur. Ve benim bir türlü başaramadığımdır. Anlam, kendi gerçeği içinde yaşanır ve hissedilir. Onu bu çağın sözleri ve izleriyle anlatmaya kalkarsan yitirirsin. Anlam aslında anlatılamayanlarda gizlidir.

Bu çağın bütün tanımları eksiktir...

İçimdeki o anlamı, hem kendime hem de bütün insanlara izsiz ve sözsüz ulaştırabileceğim o zamanı bütün kalbimle istiyorum.

Beni buraya sen getirdin... Kar üzerinde hiç bir iz bırakmadan çekip gitmişsin.

Şakacı...

Sonbaharda tanıştığımız bir tilki vardı. Biz kış kampımızı yaparken o da kampımızın etrafında dolaşıp duruyordu. O zaman onunla bu kış birlikte olacağımızı düşünmemiştim. Gelip gideceğini sanıyordum. Öyle olmadığını karlar yağınca anladık. Anladığımız bir şey daha var; O da tilkinin yuvasını bizim kamp yerimizin çok yakınında bir yerde yaptığıdır.

Her akşam gün batarken geliyor.

Kar bizi yine mahkum etti.

Kar...

Kar bizi yine mahkum etmeye başladı. Bu karlı gecelerde en güzel şey düşünmek ve yazmak oluyor. Geçmiş günleri tekrardan hatırlamak ve gelecek günlerin düşünüy kurmak... Her insanın böyle zamanlara mutlaka ihtiyacı vardır. Veya insan kendine böyle zamanlar yaratmak zorundadır.

Soluk soluğa yaşanan bir hayatın içinde kişi bir an için durup kendine bakabilmelidir. Bunun fırsatını mutlaka kendisi için sağlayabilmelidir. Ve kendine bakmanın cesaretini gösterebilmelidir. Biz bunu dağlarda öğrendik. Ve buna özeleştiri diyoruz.

Güzel bir zamanı yaşıyoruz. Koca bir gerilla kampı olarak öz eleştiriler veriyoruz. Bu karlı kış günlerinde tek tek çıkıp kendimizi yoldaşlar ortamında anlatıyoruz. Yaşamımızın hatalı ve yanlış olan yönlerini yoldaşlar ile paylaşıyoruz.

Bu dağların ötesindeki insanlara zor gelebilir. Hatta yanlış olduğu söylenebilir ama öz eleştirilerimiz bizler için en büyük güç kay-

nağı oluyor. Aşamadığımız, çözemediğimiz, bir türlü kendimize bile anlatamadığımız, bizi geri tutan bir çok özelliğimizi arkadaşlar ile paylaşıyoruz.

Ben de dağlarda geçirdiğim sekiz yıldan sonra ilk defa bir özelleştiri platformuna çıktım. Hem heyecan verici hem de ürperticiydi. Biz insanlar hep güzel şeyler duymak isteriz. Kendimiz hakkında hep iyi şeyler söylensin isteriz. Kendi yanlışlarımıza, geriliklerimize bakmak, görmeye çalışmak korkutur bizi.

Akış

Bu Zagros gecelerini ifade edebilmek isterdim. Şuan, burada ay ışığı altında izlediğim doğayı uzaktaki insanlarla paylaşabilmek isterdim.

Burada her şey bir akış halinde. Gözümün ulaşabildiği kadar bir coğrafya bir akış içinde. Ay ışığının aydınlattığı gecenin içinde her şey akmakta. Önce ışık akıyor, ardından ışığın vurduğu coğrafya akıyor, rüzgar akıyor, rüzgarın sürüklediği bulutlar akıyor. Yetersiz olacağını biliyorum ama yinede bütün bu akışı size tarif etmeye çalışacağım. Keşke burada olsaydınız da akan bu dünyayı gözlerinizle izleyebilseydiniz.

Bir dağ başında durmaktayım. Buraya nasıl geldiğim önemli değil. Bu tepeye uçsuz bucaksız bir coğrafyayı görmek için çıktım. Görmek, insanın dünya ile ilişkisini gösterir. İnsan dünya karşısında nasıl duruyorsa dünyayı o şekilde görür.

Ayın ‘dolunay’ zamanını yaşıyoruz. Bembeyaz dağlar pırıl pırıl

aydınlanmış durumda. Bakışlarımı önümde uzanan coğrafyada odaklıyorum. Bir zaman için bir durağanlık yaşamıyor. Önce her şey donmuş gibi duruyor. Sanki bir doğa tablosunun karşısındayım. Bekliyorum ve bir an sonra her şey hareket etmeye başlıyor.

Dağlar, vadiler, dereler, karlı zirveler, ağaçlar, kayalıklar, bakışlarımın ulaştığı her şey, birbiri içinde akmaya başlıyor. Birbirleriyle yer değiştiriyorlar, birbirlerinin içine geçiyorlar, birbirlerini etkiliyorlar. Bu bir düş değil, bu bir gerçek. Benim de yıllar sonra ulaşabildiğim bir gerçek.

Bir an için kendimi düşünüyorum. Bütün bu akışın içinde nasıl olduğumu görmeye çalışıyorum. Ama gözlerimin önünde gerçekleştirenler beni içine alıp götürüyor. Bu gece doğa bambaşka bir zamanı yaşıyor. Ya da doğa hep böyleydi ve ben ilk defa buna tanık oluyorum.

Ay ışığı ile dağların kucaklaşması, her an değişen bir atmosfer içinde meydana geliyor. Rüzgar beyaz bulutlardan oluşan bir nehri dağlar ve ay arasından geçirmekte. Bu yoğunluğu her an değişen beyaz bir akarsu. Ve ay ışığı her an değişen bir düzeyde bu akarsuyun içinden geçerek dağlara vuruyor. Dağlar her an yeni bir ışık ile tekrar tekrar yeniden aydınlanıyor. Her defasında farklı varoluyor.

Gökyüzünde akmakta olan beyaz bir nehir düşünün ve onun ötesindeki dolunayı görmeye çalışın. Ay ışığı her defasında farklı düzeylerde bu akıntının içinden geçerek size ulaşacaktır. Ve bize görünen doğa her an yeni ve değişik bir doğa oluyor.

Belleğimde yer etmiş olan bütün her şey alt üst oluyor. Formel olan, biçimsel olan bütün her şey yitip gidiyor. Gelenekten gelen o dağları, o vadileri, o akarsuları göremez oluyorum. Bizim tanıdığımız bütün yasalar yitiyor. Doğa bu gece onu oluşturan bütün elementleriyle, insanoğlunun hiç bir zaman tanık olamadığı bir yasa ile bir araya geliyor. Yıllardır üzerinde yürüdüğüm, üzerinde yaşadığım coğrafya bu değil miydi? Nasıl oldu da her şey aynı yüzeyde bir araya gelebiliyor?

Şuan bir akarsuyu bir dağın yamacında, bir zirveyi bir dere yatağında görebiliyorum. Koca bir ağaç, karlar üzerinde yürüyen ufak bir gelincik, her şey bir tek yüzeyde ve eşit yer alabiliyor.

İlk bakışta gelişigüzel bir üst üste yığılma hissediyorum. Hemen yanıldığımı fark ediyorum. Tersine, benim henüz ulaşamadığım bir yasa ile düzenli bir bütün haline geliyorlar. Bir çalının kar üzerinde kalmış bir parçası, bir tilkinin ayak izleri, bir tavşanın sıçrayışlar, çığın düşmüş olduğu bir dere yatağı, rüzgarın açığa çıkardığı kayalıklar, bir dağ yamacı, bir yayla düzü, her şey üst üste, yan yana, iç içe, arka arkaya ama sağlam bir yasa, bir düzen içinde yer alıyorlar.

Ve bu düzen içinde yer alan bütün doğa nesnelerinin birbirleriyle olan eşit ilgileri, birbirlerine adaletli bağlılıkları bana bir kez daha inanılmaz geliyor. Ama yapabileceğim hiç bir şey yok. Gözlerimi ovalıyorum. Tekrar bakıyorum. Doğa en gerçek haliyle karşımda duruyor.

Yıllar yılı doğa içinde hissettiğim o eşitlik duygusunu ilk defa gözlerimle görüyorum. Ah! Bu gece yarısı gözlerimin önünde bir erime gerçekleşiyor. Doğa, onu oluşturan bütün elemanlarıyla bir-biri içinde eriyor. Bir bütün olarak karşımda duran doğanın elemanları onun içinde kayboluyorlar. Tek tek nesneler doğanın içinde bireyselliğini kaybediyor ve birbirlilik halini alıyor. Ve doğa tekrar tekrar oluşuyor. Her an için yeniden yeniden var oluyor.

Bu gece duyumsadığım doğa karşısında tek bir sözcük bulabiliyorum. Harmoni.

Bütün bunlar benim bu gece izlediklerimdir. Duyusal olarak kavradığım gerçekliktir. Doğa bu gece bana görünebilir olan her şeyi sundu. Bütün sırlarını açtı.

Öyleyse bütün bunların düşünsel anlamı nedir?

Duyusal olarak ulaştığım hoşlanmanın, düşünsel hazzla dönüşmesi gerektiğini hissediyorum. İzlediğim bütün bu güzelliğin mutlaka insanoğlu için bir anlamı olmalı.

Çıktığım bu tepeden kamp yerimize inmeye başladım. Doğa yine eski haline döndü. Her şey yerli yerine yerleşti. Zirveler yukarıda, vadiler aşağıda... Bizim çadırımızın gece lambası hala yanmakta. Kesin henüz uyumamış olanlar var.

Doğa bize en güzel duyuları yaşamamızın yollarını sunuyor. Biz insanlara düşen ise bize cömertçe sunulan duyularımızın düşünmelerini yaratmak. Sanırım doğaya, insanlığa ve kendine iha-

net etmemenin tek yolu buradan geçiyor.

Bu gece doğanın bana gösterdiklerini arkadaşlarıma anlatsam, doğanın bir bütün olarak bir akış içinde olduğunu söylesem, bana inanırlar mı acaba?

Gördüklerim bir düşün değil, gerçektir...

Hayallerim

Hayallerimle yaşıyorum. Dehşet veren bir dünyada ama hayallerimin orta yerindeyim.

Kar bizi yine mahkum etmeye başladı. Bu karlı gecelerde en güzel şey düşünmek ve yazmak oluyor. Geçmiş günleri tekrardan hatırlamak ve gelecek günlerin düşünüy kurmak... Her insanın böyle zamanlara mutlaka ihtiyacı vardır. Veya insan kendine böyle zamanlar yaratmak zorundadır.

Az önceydi, arkadaşlardan bir tanesi bu soruyu ortamımıza atıverdi. Hayallerimiz nelerdir? Şimdi arkadaşlarım bu konu üzerine derin tartışmalara girmiş durumdalar. Bense sobanın yanında oturmuş düşünmeye çalışıyorum. Her ne kadar onların anlattıklarını duyuyor olsam da, kendi hayallerime dalmış durumdayım.

Hiç bir hayalim yok

Bu sözleri içimden söylediğimi sanıyordum ama arkadaşlarımın bana baktıklarını görünce onların duymuş olduklarını anladım.

Onlar da susmuşlar, benim ne demek istediğimi anlamaya çalışıyorlar. Artık çadırımızda bir sessizlik hüküm sürmekte. Benim şaka yaptığımı düşünüyorlar ama oldukça ciddiylim. Bu arada bir kez daha düşünme fırsatını buluyorum. Dudaklarımdan dökülen bu sözlerin anlamını bulmaya çalışıyorum ki, içlerinden bir tanesi konuşmaya başlıyor.

Nasıl olur? Hayal eylemin başlangıcıdır. Hayal yoksa hiç bir eylem de gerçekleşmez. Hayali olmayan bir insan bu dünya da neden yaşar? Sadece mide tokluğuna bir ömür geçirilemez. İnsana güç veren, onu harekete geçiren bir şey vardır. O da hayaldir.

Bazen kendime hayaller kurmaya çalışıyorum ama olmuyor. Kendimi buna zorluyorum ama gerçekleşmiyor. Bazen bir şeyler görünmeye başlıyor ama onların bana ait olmadığını hemen fark ediyorum. Onu bozuyorum, başka bir şey tasarlıyorum, hayal diye önüme koyuyorum, bir zaman sonra onun da bana ait olmadığını görüyorum.

Kişi kendisi olmadan hayal kurabilir mi? Kuracağı hayaller ne kadar kendisinin olabilir?

Tabii ki, şundan yana değilim. İnsan tamamen kendisinin olmalıdır. Bu anlamda hayalleri de kendisiyle sınırlı kalmamalıdır. İnsan çevresinin de olabilmelidir. Hayallerinde çevresinin de yeri olabilmelidir. Ama kendisine ulaşmadan çevreye dokunamamak gibi bir gerçek de vardır. Kişinin kendisinde ulaşabileceği derinlik, dış dünyaya yayılabildiği yüzey ile doğru orantılıdır. Bu nedenle sadece bana ait hayallerim yok.

Hiç bir hayalim yok.

Bu dağlarda hayallerimiz bile değişti. Ne güzel. Burada hayallerimiz bile büyük bir gerçek olarak duruyor, önümüzde. Burada ham hayaller kurmuyoruz. Kuramıyoruz. Kişiliğimiz Kürdistan gerçeğinde yoğruldukça hayallerimiz de hamlığından kurtuluyor. Hayallerimizin üzerindeki o göz kamaştırıcı kabuk gün be gün dökülüyor. Çelik gibi sağlam, kılıç gibi keskin hayallerimiz oluşuyor. Kürdistan zor bir ülke ve hayaller de en az gerçekler kadar sağlam olmalıdır.

Hiç bir hayalim yok

Bütün kaçışların nedeni hayallerdir. İnsan hep daha güzelini ha-

yal eder. Bulunduğu ortamda bir tükenme, bir yetersizlik varsa daha güzeli hayal edilir. Kişinin güç getiremediği gerçek dünyadan uzaklaşma biçimidir, hayal. Bir kurtulmadır, bir taşmadır. Ruhun zincirlerinden kurtulup taşmasıdır. Bu bir özgürleşme biçimidir. Gerçek gelip çarpıncaya kadar süren bir özgürleşmedir bu.

Hiç bir hayalim yok.

Bana gelince...

Hayalini kurduğum bir ortamda yaşıyorum. Buna kimse inanır mı bilemiyorum ama ben bunun hayalini kuruyordum. İzmir'den Kürdistan dağlarına kadar süren yolculuğumda hep bunun hayaliyle yaşadım. Bu hayalin bir yerde gizli olduğuna inanıyordum. Ve burada buldum.

Tek hayalim, yaşamın ellerimde olmasıydı. Burada yaşam bizim ellerimizde. Bizden uzakta akıp gitmiyor. Ve biz onun içinde sürüklenmiyoruz. Burada yaşam bize hükmetmiyor. Biz ona ulaşmak için çaba harcamıyoruz. Ellerimizi uzatıp onu tutabiliyoruz, ona biçim verebiliyoruz. Burada bize verilen bir yaşamı yaşamıyoruz, yaşamı gerçekleştiriyoruz. O yaşama katılıp onun taşları oluyoruz. Bu yaşamla birlikte gerçekleşiyoruz. Hayallerimiz uğruna yapma, yaratma, savaşma ve ölme imkanına sahibiz.

Bizim için geçmiş yoktu, hepsi bir mezarın karanlığıydı, yarın da yoktur, gelecek henüz oluşmadı. Bu günkü değerler vardır. Geleceği de, geçmişi de belirleyecek olan bu değerlerimizdir. Bütün hayallerimiz bu anda var olmaktadır.

Hayal ve gerçeği birlikte yaşıyoruz.

Üzerimizde savaş uçakları dolaşüyor, ittifaklar kuruluyor, ordular birleşiyor, sınırlara binlerce asker kaydırılıyor ama yaşam bizim ellerimizde. Hayallerimiz ve gerçeklerimiz bizim ellerimizde. Yaşamımız ve ölümlerimiz bizim ellerimizde.

Bu anlamda, hayallerimle yaşıyorum, dehşet veren bir dünyada ama hayallerimin orta yerindeyim.

Sevinç

Yazdıklarımın hiç bir zaman sana ulaşamayacağını bilsem de, sana yazmak, karlarla kaplı dağlar ardından seninle paylaşmak güzel bir şey...

Seninle kelimelerin de ötesinde bir çok şey paylaşmak isterdim. Ama paylaşmayı başarmak güç ister, kendinde tamamlanmayı ister. Ve bizim yaşam gerçeğimiz her zaman bunun önünde koca bir engeldir.

Kendimdeki bu yarım kalmışlığın, bu tamamlanmamışlığın, yani eksik gerçeğimin farkında olarak seninle yine de çok şey paylaşmak istiyorum.

Ve biliyorum ki, en güzel paylaşım için, uzaktaki bir arkadaşı en fazla hissedebilmek için, yoldaşı kendimde bulmak için kendimi bulmanın zorunluluğunu. Bizim için bu tek ve en büyük bir gerçektir. Ve çözümü ise gerçeğin gözünün içine bakmaktır, kaçmak değil...

Böyle zamanlarda içimden seninle konuşuyorum, sana mektup

yazıyorum. Ve bütün yazdıklarımı ya bir rüzgara ya da bir akarsuya bırakıyorum. Çünkü bir çok zaman o rüzgar ve o akarsu senden bana kelimeler getiriyorlar. Suyu veya akarsuyu yazılabilen her şeyi kalbimin gözüyle okuyorum. Ve orada, fırtınanın içinde neler yaşadığını hissedebiliyorum.

Bazen zorlandığını hissediyorum. Dayanılmaz bir sıkıntı gelip yerleşiyor kalbime. İçim içime sığmıyor. Dışarı çıkıyorum, karlar içinde yürümeye başlıyorum. Ya yüksek bir tepeye tırmanıyorum ya da derin vadilere bırakıyorum kendimi. Yükseklerde senden esen bir rüzgara, derinlerde ise senden akan bir akarsuya ulaşmak istiyorum. Seni bana anlatacak bir işaret arıyorum. Bazen bir rüzgar ile serinliyor, bazen bir akarsu ile ıslanıyorum. Bazen hiç bir işaret bulamadan geri geliyorum.

İşte böyle zamanlarda yanında olmak istiyorum. Ama başka biri olarak... Daha tamamlayan, daha oluşturan, daha fazla güç getiren biri olarak yanında olmak istiyorum.

Güzel bir arkadaşlık böyle olsa gerek. Karlı dağların ötesinden uzaklığın anlamsızlaştığı birlikteliği, sevginin o müthiş gücün kendinde oluşturabilmek. Ve mesafelerin ötesinden görmeden, duymadan, dokunmadan anlayabilmek...

Kırmızı ve Mavinin Arasında

Bunu seviyorum...

Burada, ateşin hemen kıyısında uzanmayı ve uykuya dalmadan önce rüzgarda dalgalanan alevin kırmızı ışığının yüzüme vuruşlarını duymayı... Bir yandan serin rüzgar yorgun bedenime çarpıp geçerken, diğer yandan ateşin sıcak okşayışlarını hemen yüzümde hissetmek anlatılır gibi değil...

Üzerimizden bulutlar hızla akıp geçiyor. Anlaşılan yükseklerde fırtınalar kopuyor. Yıldızlar bir görünüp bir kayboluyor. Çok uzaklardan kapkara bir bulutun bize doğru gelmekte olduğunu görüyorum. Oldukça yüklü bir bulut olmalı... Dağların zirvesine yaklaştıkça yıldırımlar düşüyor. Coğrafya masmavi bir ışıkla bir kaç saniyelikliğine aydınlanıyor. Sonra her yer tekrar karanlığa bürünüyor. Geriye sadece rüzgarda salınmakta olan ateşin ışığı kalıyor.

Uzaklarda yağmur yağıyor. Yaklaşık yarım saat içinde burada olur sanırım. Biraz daha ateşe sokulup görmezlikten geliyorum.

Bulutun yönünü değiştirebilseydim uğraşırdım ama bu durumda yapabileceğim bir şey yok...

Yüksek bir sırtın üzerinde konumlandık. Oldukça rüzgar alıyor. Hepimize birer battaniye düştü. Battanilerimizin yarısını altımıza yarısını üstümüze katlayarak, sımsıkı sarılıp uzandık. Bir tek Sediğ uyumadı. Buraya ulaşır ulaşmaz bir kurdun peşine düştü. Sarı bir kurt gördüğünü ve büyük ihtimalle yalnız olmayacağını söyledi ve gitti. Onu durduramadık...

Buraya uzanmadan önce hemen uyumayı düşünüyordum. Bu ışık oyunu gözlerimi çeldi. Karanlığın içinde yaklaşık on beş dakikadır ateşin kırmızısı ile yıldırımın mavisini izlemekteyim.

Ateşin kırmızısı iki metre çapında bir alanı aydınlatıyor. Merkezden dışa doğru bu kırmızı çember koyulaşır ve en son karanlığa ulaşıyor. Çemberin orta yerinde kor kırmızısı közler, biraz ileride ateşe sokulmuş yoldaşlar ve onların ötesinde toprak ve kayalar... Ateşin her salınışında çember bir öne bir arkaya kayıyor, elipsler oluşuyor ama odak noktası değişmiyor.

Bir an için uzaklarda bir tepeye bir yıldırım düşüyor. Ne güçlü bir ışık... Bütün zirveler masmavi aydınlanıyor. Kısa bir an için sanki başka bir çağa geçiyoruz. Çok kısa görme imkanım oluyor. Gökyüzünden aşağıya doğru bir hat oluşuyor ve bir tepede son buluyor. Kilometrelerce genişliğinde bir mesafe gün gibi ışıyor.

Biraz önceki kırmızı çemberin son bulduğu yerden itibaren masmavi bir alan ortaya çıkıyor. Kırmızı çember mavi alan içinde ancak bir kaç kez sallanma imkanı buluyor, sonra her taraf yine karanlık oluyor.

Bu görünümü seviyorum.

İçimde bir ses bu an'ı okuyor. Keşke fotoğraf makinem yanımda olsaydı da, bu görünümü ölümsüzleştirebilseydim. Beni etkileyen sadece bir görünüm mü, bir ışık oyunu mu...

Aslında çıplak gerçek; karşı koyamadığım şey...

Bu kurdun kaç gündür atın peşinde olduğunu söylüyordu. Demek buraya kadar bizi takip etmiş. Ben de 'neden bu at gece olunca yanımızdan ayrılmıyor' diye merak ediyordum. Dış bir kurt olma ihtimali yüksekmış. Yavruları için peşimizde dolaşıyormuş.

Şimdi Sediğ atı için kurdun peşinde...

Kor ateşin etrafında uzanmış insan bedenleri ve onlardan hemen sonra masmavi aydınlanmış bir dünya... Geçmiş ve gelecek arasında uzanmakta olan insanlar... Ayak uçları ateşin sıcaklığına, başları ise mavinin derinliğine dokunuyor. Mavi ile kırmızı arasında bir dram canlanıyor. Kırmızı geçmişten gelen bir imge, mavi ise geleceğe işaret eden... Kırmızı ve mavi, bu gece uyumakta olan yoldaşlarımın üzerinde ne güçlü bir anlam yaratıyor.

Bu fotoğrafı daha fazla anlatamam. Anlattıkça eksildiğini fark ediyorum. Amacım, sadece, bu gece burada yaşananları uzaktaki insanlara anlatmak, onları etkilemek değil. Burada bu ateşin başında uyumakta olanlara, bütün gün birlikte yürüdüğümüz, çalıştığımız, yorulduğumuz arkadaşlarıma, her iki zamanın arasında yer alan bu insanlara tanıklık etmek benim görevim. Madem bu gece görevimi yerine getiremiyorum, öyleyse susmalıyım. Kaç söz bir fotoğrafı anlatabilir ki?

Hemen yanımdaki tepeye bir yıldırım düşüyor. Başımı battaniyemin içine çekiyorum. Ufak bir aralık bırakıyorum ki, kırmızı ve sıcak ışık yüzüme ulaşsın. İlk yağmur damlaları çarpmaya başladı. Yağmur yakınımızdaki ormana ulaştı. Az sonra burada olacak. Yıldırımlar çok yakına düşüyor.

Hava iyice karardı. Bütün arkadaşlar uyumuş durumda. Üzerimize yıldırım düşecek diye korkuyorum. Hızla yağmur yağıyor. Kimsenin kalkmaya niyeti yok. Sediğ hala dönmedi...

Bakalım bu gece hangi kurt kazanacak...

Masalın Kapısı

Çocukken masal dinlemeyi çok severdim. Masalların o büyülü dünyasında yitip gitmek en büyük mutluluğumdu. Saatlerce dinlem bıkmazdım ama bizim orada masal anlatan çok insan yoktu.

Okuma yazmayı yeni öğrendiğim zamanlardı, ilk okul bir olabilir, Sema Yenge'nin bana bir kitap verdiğini hatırlıyorum. Onu bir masal kitabı gözüyle okudum. Piknik yaparken kaybolan iki kardeş önce zayıfların, sonra da şişkoların diyarına giderler. Daha ötesini hatırlayamıyorum. Ama o çocuklar gibi masal diyarlarına gitmek hep içimde kaldı.

O benim hayatımda okuduğum ilk kitaptı. Kitabı bitirdikten sonra yırtıp attım. Sema yenge bana çok kızdı.

Ne zaman elime bir kitap alsam yırtıp attığım o kitabı ve Sema Yenge'yi hatırlamadan edemem.

O ilk masal kitabı, bana, bu dünyada bir yerlerde bir masal ülkesinin olduğunu işaret etmiş olmalı ki, hep o masal ülkesini arar ol-

dum. O masal ülkesine geçmek için kapıyı bulmak gerekiyordu. Kitaptaki çocuklar, piknik alanında bir kaya aralığından girmişlerdi o masal ülkesine. Ben de gördüğüm kaya aralıklarına, ağaç kovuklarına, dolabımın arkasına bakar oldum. Hep bir kapının ansızın aralanacağını ve beni içine alacağını umut ettim.

Hızla büyüdükçe ve hayatın sert kayalarına çarptıkça, o masal ülkesini bulmak ben de bir tutku haline geldi. Büyüdükçe kilitlendiğimi hissediyor, bunu hissettikçe de o masal ülkesini bulmanın istemi büyüyordu. Ne yapıp edip o kapıyı bulmalı ve o masala geçmeliydim.

Bir gün bir yolculuğa kapıldım. Beni ansızın içine alan bir yolculuktu bu... Bir uçaktaydım ve kıtalar kat ediyordum. Uçağın penceresinden yeryüzüne baktığımı hatırlıyorum. Devamı bir tren yolcuğuyla sürüyor. Şehirler ve insanlar akıp geçiyor pencereden. Sonrasında, tanımadığım insanlarla bir kamyonun kasasındayım. Aynı yöne yolculuk ediyoruz. Yolu göremiyorum ama çok sallanıyor ve ancak birbirimize tutunarak durabiliyoruz. En son bir gece boyunca yürüyerek bir akarsuyun kıyısına ulaşıyoruz. Toprağa uzanıp yıldızları seyrederek dinleniyorum.

Haşım geliyor, botun hazır olduğunu ve akarsuyun öbür tarafına geçeceğimizi söylüyor. On iki kişi bota biniyoruz. Bana yer kalmıyor. Bir yandan karşıya geçmekten korkuyorum, bir yandan da kıyının bu tarafında kalmaktan... Neyse, Haşım işaret ediyor, hemen arkasında ufak bir yer var, zorla yerleşiyor ve Haşım'ın güçlü omuzlarına tutunuyorum.

Karşı kıyıya adım attığım an Haşım, bu akarsuyun Dicle olduğunu söylüyor ve bu masala başkalarını getirmek için hızla diğer kıyıya kürek çekiyor.

Bu masalın içinde yürümek uzun bir zamanımı alıyor. Burada ayakta durmayı başardıktan hemen sonra masal kurmasını öğretiyorlar. Buna çok şaşıyorum ama hızla masal kurmaya başlıyorum. Ve burada herkesin kendi masalını kendisinin kurduğunu öğreniyorum. Kilitli olan ellerim açılıyor, dünyanın bütün seslerini işitmeye ve bir başka görmeye başlıyorum. Artık ben de masal yapıyor ve bir masaldan diğerine geçebiliyorum.

Bir kapı bir başka kapıya, bir masal bir başka masala açılıyor bu

ülkede...

Ve bir zaman sonra kalbime açılan bir kapıdan geçiyorum. Hep benimle olduğunu sandığım kalbimi bir masalda buluyorum. Sevgiyi yaratmak, seveceğin insanları oluşturmak bir masal gerçeği olarak duruyor karşımda. Bu masala da hiç beklemeden giriyorum. Çünkü bu masalda öğrendiğim ilk ve tek kural, adım atmak, gerisi ardından büyük bir hızla gerçekleşiyor.

Masal ülkesinde, masal kurmak, masal insanlarını ve onlarla birlikte kendini yaratmak... Benim gibi masal arayan bir çocuk için bu ne büyük bir mutluluktur...

Bir zaman sonra bu koca dünya içinde bu masal ülkesinin ufacık bir yer olduğunu ve dört bir yandan tehdit altında bulunduğunu öğreniyorum. Koca dünya gerçek adına bütün masalları tüketiyor, hiç bir masala çıkış yolu bırakmıyor. Ve bu masalın içindeki bütün masal kahramanlarının da bunu bildiklerini ve çözüm aradıklarını fark ediyorum.

Ve denizler ortasında bir adada o yüce masal kurucusu bunun yolunu gösteriyor.

Bu dünyaya bir masal kapısı açmak, ve bütün bir dünyayı masal dünyası, bütün insanları masal kahramanları yapmak, diyor.

Şimdi bu masal ülkesindeki bütün insanlar, bütün bir dünyanın geçebileceği bir masal kapısı kurmak için uğraşıyorlar.

O ilk masal kitabını yırttığımda, onu bir portakal gibi düşünmüştüm. Onu yedikten sonra kabuklarının atılacağını sanıyordum. Ben bir kez yedikten sonra başkaları başka portakalları yemeliydiler. Masal kitaplarının öyle olmadığını, elden ele gezebileceğini ve ne kadar çok gezerse o kadar güzel olacağını o zaman öğrendim.

Ama bunu Sema Yenge'ye söylemek için artık çok geçti.

GÜNEY YAZILARI

Gözüm Yolda...

Bunu sorarım, Ahura bana gerçeği söyle!
Kimin gücü taşır dünya ve gökyüzünü ayrı ayrı?
Kim bakar sulara ve bitkilere ayrı ayrı?
Kim önderlik eder rüzgâra, akışlarında?
Kim yağmur yüklü karanlık bulutları ağır ağır
Taşır havada?
Kim ilham verir ardisur'un sevgisine?

Peki, neden gözün yolda? Derin bir sessizlik ama bir tek cevap yok. Onu izliyorum ve sabırla bekliyorum. Uzun zamandır farklı mekânlarda gördüğüm bu küçük gerilla ile ilk defa konuşma fırsatını yakaladım. Yıllar sonra ilk soruyu sordum. Acele etmeye, onu ürkütüp kaçırmaya hiç niyetim yok. O şuan susuyor. Sanırım henüz anlatıp anlatmamaya karar vermedi. Kanicenge'nin düştüğü o ilk günlerden bu yana kaç kez göz göze geldik tam olarak bilemiyorum. Ama her defasında onun bakışlarında bendeki merakı hissettiğini hissettim.

Suam benim gerçek ismim. Bana bu ismi nenem vermiş. Ama

ben her zaman, birilerinin beni Çavre diye çağırmasını bekledim. Bu ismi kendim buldum ve çok sevdim. Gerillaya katıldığım ilk gün ismini kendim koydum. Çavre, yani gözüm yolda...

Bin yılın başındaki o ilk sonbaharın son günlerinde, Kani Cenge savaşlarının o ilk gecesinde saat tam on ikiyi vurduğunda yüz kilometrelik bir hattın bir anda cehenneme dönüşeceğini biliyordum. Kani Cenge'nin bu savaşın kilit noktası olacağını, savaşın kaderinin bu cenk çeşmesinde belirleneceğini bir gerilla komutanının usulca kulağıma fısıldamasıyla öğrenmiştim. Dağların gizli geçitlerinden geçen gerilla birlikleri ile gizlice Kani Cenge'ye hareket etmiş, yaşayan hiçbir şeye, hiçbir canlıya, hiçbir köylüye görünmemek için en zirvelere saklanmıştık.

Aslında günler öncesinden savaşın başlayacağını hepimiz biliyorduk. Dağlara çıkan peşmergelerin evlerimize misafir oldukları o günlerde boynuzlu olan, insan yiyen dağlıları avlamaya gittiklerini anlatıyorlardı bizlere. Tanımıyorduk, bilmiyorduk, ama evlerimizin çok yakınlarından geçtiklerini biliyorduk. Geceleri pencerelerden dışarıya bakmamızı yasaklamıştı. Nenem, baktığımızı görürlerse gelip bizi alacaklarını anlatarak korku salıyordu küçücük yüreklerimize.

O soğuk rüzgârlı gecelerde gerillalar kendilerini sinsice kuşatmaya çalışan yerli işbirlikçilerin hedeflerini tespit etmek için köylülerin bahçelerinden usulca geçer, geçerken iz bırakmamak için özlem duydukları sonbahar meyvelerinin bir tekine bile dokunmazlar, karanlıklar içinde sessizce köy çeşmelerine varıp su içerlerdi.

O bahçelerden, o evlerin duvarlarının gölgesinden her geçişimde ve sabaha karşı kan ter içinde her geri dönüşümde bir tek şey merakımı cezp ederdi. Şimdi düşlerinin koynunda usulca uyuyan köylüler savaş başladığında ne düşüneceklerdi.

O akşam saat tam on iki de savaş başladı. Korkuyla uyandık ve silah seslerini dinleyerek sabaha kadar ağladık. O gece annem, babam, abim, ablam ne yapacaklarını bilemediler. Köyümüzü çevreleyen tepelerde kıyasıya bir savaş yaşanıyor, tepelerden yaralı kurutulan peşmergeler sokaklarda bağıra bağıra kaçıyorlardı. Biz o dağlıları hiç görmemiştik. Gün doğarken eşyalarımız toplayıp sokaklarımızda sabaha kadar koşuşturan peşmergelerin arkalarına takıldık. O gün on iki yaşıyordum. Ve o sabah ağlaya ağlaya babamın arka-

sından Ranya'ya kadar yürüdüm.

Kani Cenge'nin düştüğü o sabah gün ağarırken gerillalarla birlikte ben de köylere girdim. Kürt köylülerinin gerillalarla karşılaşmaları o ilk anı merak ediyordum. Ama köy meydanında toplanan köylülerin yüzünde gördüğüm tek şey korkuydu. Kürt köylüleri kendi çocuklarından, onlar için dağların soğuk derelerini kendilerine yatak yapan, gencecik çocuklarından korkuyorlardı. Köy meydanındaki toplantıya sadece erkekler çağırılmıştı ama kadınlar erkeklerinin öldürüleceğini düşünerek arkalarından gelmişti...

Gece boyu kıyasıya girdiği çarpışmada sol omzundan hafif yaralanmış bir gerilla hepsine hitaben konuştu. Yaralı haliyle kimsenin canına ve malına dokunulmayacağını, kendilerine karşı savaşmış bile olsa silah bırakan Peşmergenin köy yaşamına istediği gibi katılabileceğini anlatırken köylülerin yüzündeki şaşkınlık inanılmazdı. Gerilla sadece her aileden yarım torba un istiyordu ve hepsinin parasını ödeyecekti.

Köylüler bu kısa konuşmanın ardından sevinç ile dağılıp, yarım saat içinde hepsi ellerinde un torbaları ve yüzlerindeki gülümsemelerle geri döndüler. Getirilen erzak gerillalar tarafından katırlara yüklenirken kadınlar sepetlere doldurdukları son baharın en güzel meyvelerini, tadına doyulmayan incirleri, üzümleri, taze narları dağlı çocukların yollarına, patikalarına bıraktılar...

Birkaç ay sonra köyden gelenlerden dinlediklerimiz üzerine babam geri dönmeye karar verdi. Şehirden ayrılp dağlardaki köyümüze doğru yürürken tek merak ettiğim bu dağlılardı. İnsan yemediklerini öğrenmiştim artık, bir de boynuzlu olmadıklarını...

Uzun bir yürüyüşten sonra eve ulaşmıştık. Ama babam evden çıkmamamızı sıkı sıkı tembihlemişti. Özellikle ablam ve ben evden dışarı adım atmayacaktık. Bahçede yapılacak işleri ağabeylerim yapacak, dükkânlardan alınması gerekenleri onlar alacaktı. Köyümüzün çevresindeki ormanlarda yaşayan bu insanlara duyulan korku beni onlara daha da yakınlaştırıyordu. Tanımlayamadığım, adını koyamadığım bir istem hapsoldüğüm bu evden çıkıp korktuğumuz o ormana girmem için içimi yakıp kavuruyordu. Evimizin içindeydim ama gözlerim yolda onların evimizin önünden geçeceği güne bekliyordum.

Bir gün evimizin duvarından atladım. Onların bulunduğu ormana hızla koştum. Orada kuytulara bir yerlerde olacaklarını hissediyordum. Kim olduklarını, ne yaptıklarını, bilmeyerek hiç beklemedikleri bir anda ortamlarına girdim. On iki yaşına yeni girmiştim. Ve ne PKK harflerinin ne anlama geldiğini, ne de Apo isimli o güzel insanın kim olduğunu biliyordum.

Bir kadın gerilla ismimi sordu. Bir an bile tereddüt etmeden Çavre, yani gözümyolda. Güldü. Size katılmaya geldim. Çocuksun daha, evine dön, büyüyünce gelirsin. Cebinin derinliklerinden çıkardığı bir şekeri bana uzattı. Almadım. Dönemem. Bir kez evden çıktım. Dönersem aşiretim beni affetmez. Kesinlikle beni öldürürler. Ne yapacaklarını bilemediler. Elleri kolları bağlanmıştı. Kadın gerilla tekrar gülümsedi. Ve sordu. Neden geldin, bu çocuk yaşınla bizim hakkımızda ne biliyorsun...

O gün hiçbir şey bilmiyordum. Neden evin duvarından atladığımı ve var gücümle o ormana koştuğumu bilmiyordum. O güne kadar bildiğim bir tek şey vardı, o da gözlerimin yolda olduğuydu...

Çavre şimdi on yedi yaşında. Yanı başımda oturuyor. Onun siyah, büyük Kürt gözlerine bakarken bize soru sormayı ve cüretkârca cevaplamayı öğreten Zerdüşt'ün tanrısı Ahura Mazda, o büyük alçak gönüllülüğüne sığınarak, sana bir soru da ben sormak istiyorum.

Söyle bana Ahura! Tanımlayamadığım bu gerçeği söyle...

Kim yazabilir, on iki yaşındaki Kürt kızının dağlara çıkış nede-nini...

Kim anlatabilir, onun yollara bakan gözlerinin neler beklediğini...

Gölmeyi Dağlarda Öğrendim

‘Biliyor musun, dağlara gelmeden önce bu kadar çok gölmüyordum, gülemiyordum. Ancak arkadaşlarımla arasında, bu ormanda mutlu olabiliyorum, gönül rahatlığıyla gülebiliyorum. Biliyor musun, ben gölmeyi dağlarda öğrendim....’

O kalabalık ormanın içinde ilk önce ikisi gözüme çarpıyor. Aslında onları önce görmüyor, duyuyorum.

Yeşilin gerçek yeşil, mavinin gerçek mavi olduğu şu günlerde ormanların kuytuları gerillalar için birebir konaklama yerleri. Ormanlar içinde su bulmak biraz sorun olsa da, koca koca meşe ağaçları bu gencecik Kürt çocuklarına yetecek kadar su bırakmayı ihmal etmiyorlar. Mutlaka bir kuytulukta, kimsenin uğramadığı bir köşede ufak bir pınarı bu çiçeği burnunda gerillalara ayırıyorlar...

Onları bulmak için koca bir ormanı dolaşıyorum. Ormanın içinde bir yerlerden sesleri geliyor, ama bir türlü nerede olduklarını kestiremiyorum. Ağaçların yankı yapmadığını da iyi biliyorum. Ama kulağıma ulaşan bu seslerin, seslerden öteye bu gülüşlerin hangi yönden geldiğini bir türlü anlayamıyorum. Sanırım öğle sıcağında yola koyulmak bir hataydı. Ama bu kahkahalar yüzünden bir türlü vazgeçip geri de dönemiyorum.

Havadaki oksijen oranı öylesine yüksek ki, zaman zaman başım dönüyor. Işık öylesine gözlerimi yakıyor, bir türlü yeşilin tonlarını ayırt edemiyorum. Biliyorum, suya yakın yerlerdeki ağaçların yeşilleri daha koyu oluyor. Ama ben şuan ne açık yeşili, ne de koyu yeşili hissedebiliyorum. Bu saatte yola çıkılmazdı ama ne yapalım...

Sincap ve kuş sesleri arasında zar zor seçebildiğim kahkahalar en doğru yol göstericim. Sık ağaçlar arasında gülüşlerin geldiği yöne doğru yürümeye çalışıyorum. Bugün sanki bütün orman bana gülüyormuş gibi geliyor. Az sonra bu ormanı kahkahalarıyla cınlatan, bu doğaya en doğal halleri ile katılan gençlerle karşılaşacağımı bildiğim halde, neye güldüklerini düşünmeden edemiyorum. Nedir bu çocukları böylesine güldüren, böylesine mutlu eden şey...

Kendi durumumun hiç iyi olmadığını farkındayım. Kıyasıya sıcak, dayanılmaz susuzluk, birde her tarafımda dönüp dolaşan sivrisinekler katlanılır gibi değil. Ama ormanın içinden gelen bu içten kahkahalar aklıma çeliyor, mutlu olmama yetiyor. Durup kendi halime gülüyorum. Nereye saklanmış bu sevinçli çocuklar...

Fotoğrafi düşünmenin zamanı değil ama bu gülüşlerin sahiplerini, bu mutlu çocukları bir şekilde film üzerine kaydetmeden duramayacağım. Kısa bir ara verip kameramı hazırlıyor ve tekrar devam ediyorum. Bir zaman sonra ağaçlar arasında gülüşlerin sahiplerini görüyorum. Onlar henüz benim farkımda değiller. Susuzluğumdan haberleri bile yok. Ama ben ikisini de tanıyorum...

Birinin ismi Serhat, diğeri Kawa...

Birisi yirmi üç yaşında, diğeri yirmi dört...

Biri Adıyaman'ın, diğeri Qamışlo'nun köylerinde dünyaya gözlerini açmış.

Biri İstanbul'un sokaklarını terk edip gelmiş, diğeri Halep'in arka mahallelerini...

Biri Türkçe konuşmuş hayatı boyunca, diğeri Arapça...

Şimdi her ikisi bu dağ başında, bu ormanın içinde, bu kıyasıya savaşın orta yerinde Kürtçe gülüyorlar...

Her fotoğrafın bir öyküsü olduğuna inanırdım. Bazı öykülerin de fotoğrafları yarattığını bu dağlarda öğrendim. Bir kez daha bir anı yakalamanın bir bardak sudan önce geldiğini fark ediyorum. Bu

gülen çocukların kahkahaları susuzluğumu bir an olsun unutturuyor. Yemyeşil ormanı çınlatmaya devam ediyorlar. Çevrelerine binlerce asker yığılmış, Ortadoğu'nun en eski devletleri onlar üzerine anlaşmalar yapıyor, eş güdümlü operasyonlara çıkıyorlar, kimin umurunda...

Onlar doya doya, kana kana gülüyorlar...

Gözlerimi yakan terimi siler silmez deklanşöre basıyorum. Sanırım yıllar boyu dağlarda kalmamın en büyük nedeni de yakaladığım bu kadrağlar. Usulca yanlarına yaklaşıyorum. Beni fark eder etmez susuyorlar. Susmayın, doya doya, kana kana gülün, demek istiyorum, olmuyor. Bir kez girdim ortamlarına. Biliyorum, dudaklarının arasına kıştırdıkları gülüşleri yerli yerinde, her an uçmaya hazır bir kuş gibi duruyor. Bir dokunsam tekrardan hep beraber gülmeye başlayacaklar.

Durumum pek iç açıcı olmasa gerek, Kawa koşu koşu su getirmeye gidiyor. Serhat'ın yanına oturuyorum. Söyleyecek bir tek sözüm yok. Gözleri pırlıl pırlıl parlıyor. Gözleri hala gülüyor. Neye güldüklerini merak etmiyor değilim. Ama sormayacağım. Nasıl güldüklerini gördüm ya, o bana yetiyor.

Kawa elinde koca bir bidonla geliyor. Ben kana kana su içerken, Serhat sanki bütün düşüncelerimi okumuş gibi konuşuyor.

‘Biliyor musun, dağlara gelmeden önce bu kadar çok gülmüyordum, güleliyordum. Ancak arkadaşlarımla arasında, bu ormanda mutlu olabiliyorum, gönül rahatlığıyla gülebiliyorum.

Biliyor musun, ben gülmeyi dağlarda öğrendim...’

Serhat'ın, bu küçük bilgenin son sözü beynime zıpkın gibi saplanıyor, beni bu yazının başına mıhlıyor. Bütün bir gece düşünmeye iten, ormandaki uykusuzluğumun nedeni oluyor.

"Yıkamayın

belki aylardır yıkanmayan cesetlerimizi

günlerce güneşin altında yıkanırız biz

o güneş

o güneş değil miydi ki

bu vahşi dağlara meydan okuyuşumuz?"

Sabri Agit

On yıldır içimde taşıdığım bu hikâyeye bir tek kelime bile eklemeyeden tekrar başa döndüm. Şimdi on yıl önceki halinden hiçbir şekilde değişmeden, ne eksilmeyi, ne de eklenmeyi kabul etmeden hikâye bütün gücüyle karşımda duruyor. Öylesine bir dayanılmazlığı, öylesine bir meydan okuyuşu var ki, artık bu acımasızlık karşısında boyun eğiyorum.

Bir kez daha Zağroslara doğru yol alırken, o yollardan, o mekanlardan bir kez daha geçerken, bu coğrafyanın bütün ayrıntılarına sinmiş, sarı otların, dere yataklarındaki yosunların, en korkunç sürüngenlerin duruşlarına sarılmış, hayatımızı hayat yapan o derin seslenişi bir kez daha duyumsuyorum. On yıl önce aynı yaz sıcağında içine yuvarlandığım ve henüz erkendir diye, yıllarca kendimle sakladığım, yıllar ilerledikçe ve ben eksik olanı bir türlü bulamadıkça, girdiğim bütün kuytu ormanlarda kaybetmeye çalıştığım, unutursam büyür diye düşündüğüm, ama her karşılaştığımda tamamlanmadığını bir kez daha fark ettiğim hikayeye tekrar aynı yollardan yürüyorum.

Zap nehrinin aktığı derin ve kayalıklı vadiyi aşp, Yahudi suyu ismini alan Çemçu'daki eski değirmeni geçtikten sonra kuzey doğ-

ru dönüyorum. Dizlerim eskisi kadar güçlü olmasa da yaz sıcağında hala zirveleri karlarla kaplı dağlara doğru ilerlerken, on yıl önce bastığım bu kayaları tanıyan bir duygu kaplıyor içimi. Bu eski değirmene gelip öğütülmüş nohut ununu sırtladığımız o günü, nohut unundan ekmek yapmaya çalıştığımız ve peşmergelerin erzak kaynağımız olan bu değirmeni ele geçirmek için saldırdıkları o geceleri, bir bölüklük yeni savaşçılardan oluşan, henüz silahlarının emniyetini açmasını bilmeyen bir bölükle, Mahmut isimli bir komutanın kıyasıya direnişini dün gibi hatırlıyorum.

Bütün beyaz taşların, faraşın yaylalarının o güzel kızının söylediği gibi, bana güler gibi baktığını fark ediyorum.

Hikaye, 94' yılının yaz aylarında yalnız ve bir yabancı olarak yaşadığım Almanya'nın bir şehrinde, ismi Sabri Agit olan sessiz bir Kürt genciyle karşılaşmamla başlıyor.

O şehre ve birbirine de yabancı olan iki arkadaş olarak dolaşıyoruz kalabalık caddelerde. Bir tek cümle bile konuşmadan Sabri Agit'e eşlik ediyorum. Onu bir yerden bir başka yere götürmem ve bazı ihtiyaçları karşılamam için görevlendirilmişim. Kendimin de çok az tanıdığı bu şehirde, alış veriş merkezlerinin orta yerinde ayakkabıcıları dolaşıyoruz. Ondan biraz sıkılsam da, yanımda duran bu çocuğu sessizce izliyorum. Sanırım onunla aynı yaşlardayız. Arkran sayılırız...

Kediliğinden açılıp kapanan kapılardan geçip girdiğimiz her mağazada spor ayakkabılarını eline alıp tek tek inceliyor. Yürüyen merdivenlerden üst katlara çıkarken az da olsa meraklandığını fark ediyorum. O an O'nu daha fazla tanımak için hiçbir ilgi duymuyorum. O'nun hakkında daha fazla bir şey öğrenmek aklıma bile gelmiyor. Reklam filmlerinde gördüğüm bazı markaları ona önererek yardımcı olmaya çalışıyorum. Ayakkabıları zaman zaman ayağında deniyor. Zor beğeneceğini hissediyorum ve sabırla bu esmer çocuğu bekliyorum. Ama bir tek kelime bile olsun konuşmak gelmiyor içimden. Onunla konuşabileceğim ortak bir şey bulamıyorum. Bir an önce işimi tamamlayıp onu aldığım yere bırakmayı düşünüyorum.

Bu benim onunla geçirdiğim ilk ve son günüm oluyor. Akşam güzel, sağlam bir ayakkabı seçtikten sonra, markayı dün gibi hatırlıyorum, adidas streetball, bundan tam bir yıl sonra ben de aynı

ayakkabıyı alacaktım, sabah onu aldığım yere bırakıyorum. Akşam ayrılırken, onda hiç göreceğimi tahmin etmediğim bir sevinç ifadesinin yüzüne yerleşmiş olduğunu, belki de, bütün gün bu ifadeyle dolaştığını, o kalabalık mağazalarda aynı sevinçle ayakkabılarını aradığını yeni fark ediyorum. Heyecanla elini omzuma koyuyor ve gözlerimin içine bütün sevinciyle bakıyor. Onun yüzüne bakarken tenimi bir utanç kaplıyor. O an terlediğimi hissediyorum.

Bütün gün kendimden küçük bir çocuğu gezdirir gibi baktığım bu çocuk, ne kadar sürdüğünü bilemediğim, ama bana saatler gelen bu bakış esnasında büyüyor. Benden çok uzaklara, çok öteye taşıyor. Gözleri beni ve benimle birlikte o koca şehri kucaklıyor. Onun omzumu sıkıca tutan ellerinden müthiş bir akım geçiyor bedenime. O an bana kızmasını beklerken, gözlerinde gördüğüm sevinç ile bana dokunmakta olduğunu fark ediyorum. Yavaş yavaş sersemlediğimi hissederken, hayal meyal sözlerini duyuyorum.

Ülkeme gidiyorum...

Ondan ayrılıp aynı kalabalıklara daldığım, ve şaşkın şaşkın dolaştığım mağazalarda Sabri Agit'in sevinçli gözlerini düşünüyorum. Bir de yeni aldığı ayakkabılarını. Bir insanın ötekine ilgisizliğinin, aslında kendine yabancılaşması olduğunu, o gün o kalabalık caddede yanımdan hızla geçip giden insanların arasında öğreniyorum.

Sabri Agit'ten tam bir yıl sonra ben de, daha önce hiç görmediğim dağlara, ülkeme geldim. Henüz mekap ile tanışmadığım için aynı ayakkabılar ayağımdaydı. Ve onu merak ediyordum.

O günlerde isminden öte hakkında hiçbir şey bilmediğim o esmer çocuğu görmek için can atıyorum. Bu dağlarda bir yerlerde olduğunu iyi biliyorum. 95 Güney Savaşının kıyasıya sürdüğü o günlerde dağdan dağa dolaşırken, bir yerlerde onunla karşılaşmak için uğraşıyorum. Henüz yürümeyi iyice öğrenemediğim halde yine de önüme gelen her gerillaya onu soruyorum. Çemçu'daki nohut öğüten değirmene un getirmeye, diğer bölüklerden gelecek olan gerillalarla karşılaşır ve belki Sabri Agit ile karşılaşırım diye, Mahmut arkadaşın şaşkın bakışları içinde, her defasında kendimi gönüllü öneriyorum.

Beni görsün istiyorum. Beni duysun istiyorum. Onu görüp elimi

onun omzuna koyup, gözlerinin içine bakıp, işte ben de geldim, demek istiyorum. Bir türlü olmuyor, bir türlü karşılaşmıyoruz. Savaşın yoğunluğu ve henüz alışmadığım sert coğrafya hafızamı kaplıyor. Kürdistan ormanlarında kaybolup gidiyorum. Kendimle uğraşırken, yavaş yavaş Sabri Agit'i unutuyorum. Ama seçtiğimiz ayakkabı gerçekten sağlam çıkıyor. O kışı ve gelecek baharı o ayakkabılarla geçiriyorum. Paramparça olup atmak zorunda kalıncaya kadar giyiyorum. Ve lojistikçimiz tarafından yeni bir mekap verilince ayakkabılarımı atmaya kıyamıyor, yerini hala çok iyi bildiğim bir kaya aralığına saklıyorum.

96 yılının Kasım ayının ilk günlerinde Çukurca'ya bağlı Ertuş karakoluna saldıracak gerilla güçlerine katılmak üzere tekrar Zağros Eyaletine geçiyorum. Eylem için Gerdi ve Oramar güçlerinin de geldiğini öğreniyorum. Büyük bir eylem olacağı kulaktan kulağa yayılıyor. Kameramı, fotoğraf makinamı ve yanıma alabildiğim kadar kamera kaseti alıp yollara koyuluyorum. Bana yol gösteren gerillalarla birlikte bir gece Çemçu'daki değirmeni geçip Kinyanış vadisinde konumlanmış eylem güçlerine ulaşıyorum.

Eylem saatini bekleyen gerillaların bütün düzenlemeleri yapılmış. Eylemde yer alacak bütün gruplar belirlenmiş. Artık karanlık iyice bastırdığı için çekim yapamıyorum. Bütün grupların dinlenmeye ayrıldıklarını öğreniyorum. Yanımdan geçen bir gerillaya saldırı grubunun nerede olduğunu soruyorum. Karanlığın içinde bir kayanın ardını işaret ediyor.

Kayayı dönüp saldırı grubunun yanına geçerken yirmi beş silahın şarjörleri bantlanmış şekilde kayaya dayalı beklediğini görüyorum. Yirmi beş gerilla yan yana uzanmış közlerin başında uyurken ayak uçlarına, közlerin diğer tarafına çöküyorum. Uyuyan bu yirmi beş gerillayı, karanlığın bu en sessiz şiirini, iç içe kıvrılmış bu yirmi beş çocuğu, belleğime kazınan bu görünümü hayatım boyunca bir daha unutamayacağımı bilmeden seyrediyorum.

Birkaç saat sonra, Ertuş Karkolunun, bin beş yüze yakın askeri- nin konumlandığı Şehit Cihat tepesine saldıracak bu yirmi beş Kürt çocuğa, isimlerini bilmeden, yüzlerini bir kez olsun görmeden bir rüyadaymış gibi sessizce bakıyorum. Seyrettiğim bu rüyanın sessizliği ve bu sessizliğin içindeki dehşetin belleğimin en vazgeçil-

mez parçası olacağının o gece hiçbir şekilde farkında değilim.

Orada ne kadar oturduğumu ve bu rüyanın ne kadar sürdüğünü bilemiyorum. Bir zaman sonra uyuyan gerillalardan bir tanesi kefiyesini hafifçe kaldırıyor ve yavaşça doğruluyor. Karanlıktaki yüzü ateşin közlerine yaklaşıncı gülümsediğini ve bu gülümsemeyi çok iyi tanıdığımı fark ediyorum.

Sabri Agit usulca doğrulup karşımda oturuyor. Yine bütün sessizliği ve bütün içtenliği ile rüyamın içinde gülümsüyor. Karanlık içinde birbirimizi tanıyoruz, birbirimizi selamlıyoruz. Sanki beni bekliyormuş gibi bütün sakinliğiyle karşımda oturuyor. Onunla konuşmaya başlamak için can atıyorum. Ama konuşacak bir tek kelime bulamıyorum. Konuşmak istiyorum, ama zaten bu karanlık, eylem öncesinin bu sessizliği her şeyi anlatmaya yetiyor. Onun şuan dinlenmesi gerektiğini de çok iyi biliyorum. Bu gece O'nu kıyasıya bir çarpışma bekliyor. Sabri Agit ellerini közlere uzatıp usulca ısıyor. Yine aynı gülümsemesiyle gözlerime bakıp, eylemden sonra konuşuruz diyor. Tamam, eylemden sonra konuşuruz diye onaylıyorum. Sabri Agit, kefiyesini üzerine çekip arkadaşlarının arasına uzanıyor. O gece orada daha ne kadar oturduğumu ve közlerin başında hayatlarının en güzel rüyalarını gören bu çocukları daha ne kadar seyrettiğimi tam olarak hatırlıyorum.

Yarın güzel bir sabah olacak. Sabri Agit ile birlikte serin sularıyla değirmeni döndüren derenin kenarında oturacağız. Çantalarımızda sakladığım cevizleri çıkarıp teker teker çıkarıp önüne serceğim. Varsa bir de çay yapacağım. Çünkü ceviz çay ile birlikte çok güzel gider. Doyasıya bir sohbete başlayacağız. Konuşmadıklarımızı konuşacak, söylemediklerimizi söyleyeceğiz. Etraftan gülüşlerimizi duyan arkadaşlar da katılacaklar sohbetimize. Ama yağma yok, sohbetimizi dağıtmayacağız. Birer bardak çay da onlara ikram edeceğiz. Kırdığımız cevizlerden onlara da vereceğiz. Ona her şeyi soracağım, hakkında her şeyi öğreneceğim. Bir tek sırrını bile gizleyemeyecek benden. Sohbetimizi dinleyen arkadaşlar şaşacaklar, hatta biraz kıskanacaklar. Neden böylesine Sabri Agit ile ilgilediğimi öğrenmek isteyecekler. Başta söylemeyeceğim. Israr etmelerini bekleyeceğim. Yeterince ısrar ettiklerine kanaat getirdikten sonra usul usul bu hikayeyi anlatacağım...

Sabri Agit o gece Ertuş Karakolu'nun Şehit Cihat tepesinden dönmedi. Eylem sabahı geri çekilen gruplar arasında onu çok aradım, bulamadım. Bir tek kişiye bile sormaya dilim varmadı. Duy-maya dayanamayacağımı bildiğim için eylem sonuçlarını kimse so-ramadım. Kalabalıklar içinde gülüşünü aradım, göremedim. Sessiz-liğini aradım, duyamadım...

Daha sonra, başka taraftan geri çekildiğine kendimi ikna ettim. Ve biz karşılaşmadan ait olduğu taburuyla birlikte yeniden Gerdi alanına geçmek zorunda kaldığını, buradan ayrılmadan  em u'da-ki değirmene gelip nohut unu aldığını ve son anda rastladığı bir ar-kadaşıyla kameraman Halile selam gönderdiğini hayal ettim.

*Başarı olmazsa; ne fotoğraflar
ne resimler...
Hiçbir şey kalmayacaktır.*

Beni Başılayın...

Bu yazıyı yazmadan, bu sözleri söylemeden hiçbir yere gidemeyeceğimin farkındayım. Zagros'a doğru yola çıkmak üzere olduğum şu anda ilk adımı bir türlü atamayışımın tek nedeninin de bu olduğunun farkındayım. Bir şeylerin henüz tamamlanmamasından, yarım kalmasından çok yanlış yazılmasından, okunmasından, söylenmesindendir bütün rahatsızlığım.

Kimseye söyleyemediğim göğsümün orta yerindeki bu gizli ağrıdan dolayı bir gün daha erteledim yolculuğumu. Bu sabah kalktım ve yine hayata başlayamadım, soğuk suyun her sabahki serinliğini duymadım. Bunu yapmazsam, içimdeki bu sözleri aktarmazsam bundan sonra hiçbir dağ pınarının serinliğini tadamayacağımı, hiçbir bir yabanarmudunun tadını alamayacağımı, hiçbir kuşun ötüşünü duyamayacağımı biliyorum.

Günlerdir kalbimdeki bu sancı ile kıvranıyorum. Durumum içimde bir hainin bulunduğu bir çatışmaya benziyor. Bir yanım kendimden kurtulmak için uğraşırken, diğer yanım her şeyi sahipleniyor. Bir yanım susarken diğer yanım konuşmak istiyor. Bir yanım sessiz, diğer yanım haykırıyor. Şuan vicdanımın tartışmasını dinleyen insanım.

Yabancılaşmanın, insana ve doğaya, hepsinin ötesinde kendime yabancılaşmanın başladığı o hazin noktadayım. Hangisine izin vereceğim, hangisi içine alıp gidecek beni. Bütün bir geleneğe uyup benim diyorum, ama doğanın gerçeğe çağırın sesi senin de ötede diyor.

Öylesine zayıfım ki, o karadutun hıştırtılarını duymasam, başımın üzerinden tüm neşesiyle geçen ağaçkakanı görmesem, terimi yalayan o serin rüzgarı hissetmesem, neredeyse kapılıp gideceğim yalan nehrine, bir anda düşeceğim yabancılığın çukuruna. Bir anda doğa bitecek, işleyen çarkların duygusuz dönmelerine sürükleneceğim. Hangisini tercih edeceğim? Daha fazla erteleyemeyeceğim bir eşikteyim...

Böyle zamanlarda birbirine zıt iki yol ilerler önümüzde. Tam orta yerinde dururuz. Yönlerin biri doğuyu gösteriyorsa, diğeri batıyı gösterir. Yolların biri yükseliyorsa diğeri alçalır. Bir şey bizi dibe çeker, diğeri gökyüzüne uçurur. İşte acımasız dünya budur ve bizim elimizde ise bir tek vicdan vardır.

Artık, o şarkılar söyleyerek aklımı çelen, hiçbir zaman cesaret edemeyeceğim bu filme beni çeken, rüyalarımnda bile göremeyeceğim bu armağanı bana veren faraşın yaylalarının küçük kızını anlatmanın zamanı geldi.

İstemek asıl olansa, her şeyin başlangıcıysa ve en büyük güçse bu filmi kim istedi?

Düşünmek insan olmaya giden yol ise, hiç kimsenin hatırından geçmezken, kim düşündü?

Özgürlük mücadelemizin yaşadığı o karmaşanın orta yerinde sanat cüret etmekse, kim cüret etti?

Gözyaşları içinde, ağlaya ağlaya kim Beritan'ın filmini çekebiliriz, dedi?

Bu ben değildim. Hiçbir zaman da öyle olamadım. Çok isterdim...

Her film yönetmeniyle anılır. Filmı ortaya çıkaran bütün bir oluşum süreci yönetmenin yeteneğı ve yaratıcılığı ile özdeşleşir. Çok uzaklardaki insanlar filmden aldıkları tadı yönetmene borçlu olduklarını düşünürler, bu gelenek böyle kurulmuştur. Ama Kürdistan dağlarında çekilen Beritan filmi yönetmenin eseri değildir. Yönetmen bu filmin sadece bir parçasıdır.

Ben bu filme bir yerden sonra girdim. En zor engeller aşıldıktan, o kahredici yalnızlık yaşandıktan ve bütün gözyaşları döküldükten sonra girdim. En kolay, en rahat sahnelere katıldım. Hiçbir kameranın görüntülediği perde arkasını ben yaşamadım. Sevinçli Kürt kızının elinde kendinden büyük projesi ve kimsenin inanmadığı hayali ile kapı kapı dolaştığı, kapılardan çevrildiği, kapı eşiklerinde gözyaşlarını bıraktığı sahneleri ben yaşamadım.

Onu dokunaklı hale getiren işte buydu, onu yücelten işte buydu ve beni bu filme sürükleyen işte buydu...

Bilgi ve tecrübem faraşın yaylalarının o küçük kızından fazlaydı ve gelenek hesaplanabilir olanı yazıyordu. Hesabı yapılamayan duyguların sürükleyiciliğini yazacak hiçbir kalem olmadı. Ve hiç kimse doğru soruyu sormayı başaramadı.

Faraşın yaylalarından onaltı yaşında sevinçli bir kız çocuğu iken dağlara çıkmış, memleketi Beytüşşebab'ı saran Kato Dağlarında yıllarca gerillacılık yapmış, yaralanmış, vurulmuş, bıçaklanmış bu kadının imkânsıza, bu uçuruma tırmanmaya ve oradan bütün sevinciyle atlamaya bizi nasıl ikna etti, hala şaşarım.

Bir döngüdür içine girdim ve film bir zaman sonra bana mal oluverdi. En ufak ayrıntılar asıl olurken, asıl olan ayrıntı oluverdi. Bir sahneyi oluşturmak, bir çerçeveyi kurmak, kamerayı doğru açığa yerleştirmek, oyuncunun duygusunu yaratmak en büyük maharet olarak düşünülürken, bunu ben bile düşünürken, buraya gelinceye kadar yaşanan o kahrı kim hatırlayabilirdi...

Dağlarda bir film yapıldıysa bu yerleşik ölçülerle yapılmadı, bu böyle bilinmeli. Ve bunun değeri hesaplanacaksa hiç bir şekilde uygarlığın hesap makineleriyle ölçülemeyecektir. Belki şuan bende bunu anlatacak kadar güçlü değilim, ama gelecekte özgürlüğün çocuklarının her nesneyi ve her ilişkiyi hak ettiği yere yerleştireceklerine inanıyorum.

Yeryüzünde kaybolan, bir toz gibi atmosfere dağılan öylesine çok insan emeği vardır ki, bir de bu kadının emeğiye kimse hatırlamasa da olur. Alınıp satılır hale gelmiş olan emek, elle tuttuğumuz, gözle görebildiğimizin ötesinde değil midir. Asıl emek hesaplanamayanda, ölçülemeyende gizli değil midir... Karşılıksız sevmekten öteye emek var mıdır...

Artık o kadının ismini söylemenin zamanı geldi. Artık kadın ne bir hayal, ne de tarihin derinliklerinde kalmış bir imge... O'nun şimdi bir adı ve kimliği var.

Bu film Jinda Baran isimli bir kadın gerillanın eseridir.

Bu filmi ilk o istedi ve inandı. Hatta bana, bize bile bizden daha çok inandı. Yalnızdı, tek başınaydı ve sözlerini duyan kimse yoktu... Bir damla gözyaşı düştü toprağa, bir tohum bu gözyaşını emdi ve çatladı. O çatlaktan fidan yükseldi ve güneşi gördü.

Ve bu film işte tam burada başladı.

Kadın sessizce, usulca kaybolurken fidan büyüdü, film var oldu...

Kadın bu topraklarda hep böyle yaşamadı mı?

Ve görünmeyen emek adını verdiğim gözyaşları içinde geçen günler, kimse hatırlamasa da, bu filmin asıl yaratım günleriydi.

Siz bu yazıyı okuduğunuz veya bir yerlerde Beritan filmini seyrettiğiniz sıralarda, ben Zağrosların o engin coğrafyasında yol alıyordum. İçinizden çok abarttığımı düşünenler olacaktır şüphesiz. Ama ben aslında az anlattığıma, hatta hiç anlatamadığıma hayıflanarak yürüyeceğim yüksek kayalıkların arasında ve belki bir gün hissettiklerimi daha güçlü sözlerle anlatabilir, bu filmin hikâyesini çok daha güzel yazabilirim diye notlar düşeceğim gönül defterime.

Yetersiz ifadelerimden dolayı bu defa beni bağışlayın.

"Gittiler

güneşi avuçlarında eritenler

güneşe giden yolu yürekleriyle döşemeye

geride bekleyen hazin bir ulusu

güneşe taşımaya gittiler

bir parça dünya koparacaklardı güneşten

lazer ıçını bakışlarıyla

dolu dizgin yağmurlu gecenin karınlığında

kor kundağı güneşin sıcaklığında eriterek"

Ayva Satıcısı

İçimdeki aceleci çocuk neden bir an olsun durmuyorsun... Nereye götürüp bırakacaksın, hangi uçurumdan fırlatıp atacaksın beni... Bırak da bir soluk alayım, paramparça olmadan önce doyasıya içeyim şu çeşmenin suyundan. Bırak da kana kana güleyim, ağlayayım...

Bu dördüncü kız kardeşir peşinden koştuğum, ruhum dayansa da, bedenim yetmeyecektir bu dört ömre. Hayatlarının en güzel yıllarını yaşayan bu dört güzel kıza kalbim bir kez daha kapılmaya, gözlerim bir kez daha vurulduklarını görmeye güç getirmeyecektir. Bu kız kardeşlere üç kez cesaret ile baktım ve bunu neden yaptığının çok iyi farkındaydım. Şimdi, dördüncü kez aynı cesaret ile bakabilecek miyim, bunu ben de bilmiyorum.

Arkadaşların hepsi gitti, haydi biz de gidelim, sözleriyle sıyrıldım düşüncelerimden. Ferman gencecik duruşuyla başımda dikilmiş gülümsüyor. Şimdi nereden bilecek aklımdan neler geçtiğini, Kanireşe isimli bu çeşmenin başında neden beklediğimi... Sessizce yüzüne bakıyorum.

Yorulduğun değil mi... diye soruyor onaltı yaşındaki bedenine gü-

venerek, Kanireşe'nin kayalarında, yosunlarında nelerin saklı olduğunu bilmeden. Bir an önce gidelim, hava kararırsa yolu bulamayız... Yol konusunda tereddütlü olduğunu hissediyorum. Ne de olsa kılavuz olarak kalmış yanımda ama bu yolları benim ne kadar iyi bildiğimi bilmiyorum Ferman...

Ama ben Kanireşe'de biraz daha oturmak, bu buz gibi suyun içinde akan ve bir tek benim görebildiğim, karanlık gecelerde buradan su çıkmış, bu çeşmenin başında doyasıya gülmüş ve geçtikten sonra bir daha dönmemiş, bir daha bu çeşmeye uğramamış, kahkahalarını burada bırakmış ama bir kez olsun onları anlatacak sözleri bulamadığım neşe ve heyecan dolu yüzleri bir kez daha hissetmek istiyorum.

İlk Binevşi tanıdım...

Uzun ince, fidan gibi bir kızdı. Ve en büyük ablaydı. Bamerne eylemine gelirken bu çeşmeye birlikte uğradık. Taşıdığı o ağır silahın altında kan ter içinde kalmıştı ama kana kana su içtiğimiz o çeşmede eşsiz gülüşünü nakşetti kalbime... Bir fotoğrafını çektim o zaman ve milyonluk gülüş ismini verdim. Bir zarfa koydum her ikisini bir kuryeye teslim ettim. Uzaklarda bir yerlere, kaybolmayacak o mekana, Kürt halkının yüreğine taşıyın istedim. Ve o kuryenin vurulduğunu, milyonluk gülüşün hiçbir yere ulaşmadığını çok sonraları öğrendim...

Yolda ayvalar da var. Bu Metina da bir tek ayva ağacı var. Onun yerini de bir tek ben biliyorum, şimdi gidersek ona da uğrarız., ne dersin... Beni kandırıp götürmeye kararlı, ama ayva mevsiminin henüz gelmediğini bilmiyor. Gün batmadan noktaya ulaşmayı planladığını iyi biliyorum. Beni bir an önce bu çeşmenin başından kaldırmak istiyor ama zorlayamıyor da... Bir de karanlıkta yolu kaybedip usta kılavuzluğuna helâl getirmek de var işin içinde...

Onlarla hep aynı yaşta karşılaştım. Ve fotoğrafladığım an, onlar hep aynı yaşta, o kayalar, bu akan soğuk su, bu yemyeşil yosunlar hep aynı yerde kaldılar. Kanireşe'nin serin suyunda gülüşlerini dinlemeye her gelişimde sanırım bir tek ben değiştim...

Şimdi dördüncü kız kardeşin de bazı günler buraya geldiğini ve

Kanireşe'nin kara sularından içtiğini öğrendim. Buradayım, o gülüşlerini yakaladığım üç kız kardeşin su içtiği çeşmenin başındayım. Dördüncü kız kardeşin de buraya geleceğini söylüyorlar. Bu defa nedenini bilmeden bekliyorum...

Fotoğraf makineni unuttun mu? diye soruyor bu defa Ferman. Bu akşam ondan bana rahat yok. Bırakmıyor şurada gönlümce hü-zünleneyim. Daha kendisi hü-zünle tanışmamış ki... Nereden bilsin bu defa fotoğraf makinemi isteyerek getirmediğimi, bilerek yanıma almadığımı. Bu sefer fotoğraflamamak için geldiğimi ve belki de ilk defa kendimi unutmadığımı...

Ben o kız kardeşleri hiçbir zaman aynı kadraja sığdıramadım. O kadar dağılmışlardı ki bu coğrafyaya ve bu zamana, hep sadece birisiyle ve farklı zamanlarda karşılaştım. Aynı zamanda ve aynı me-kânda bir kez olsun yakalayamadım onları... Fotoğraflarım hep tek tek çekildi ve belki ilk defa bu yazıda bir araya gelecekler...

Ferman da bir açıklamayı hak ediyor biliyorum. Geç kalıyoruz, yola çıkacağımıza oturmuş bu çeşmenin sularına bakıyoruz. Su içtik, tamam. Biraz da dinlendik, o da tamam... Daha ne bekliyoruz. Ona anlatayım diyorum. Ama bu gencecik yüzüne, yüzündeki sevimli kıvrımlara sonbahar yakışmıyor... Hü-zün bana kalsın bu akşam...

Sonra Sakineyi tanıdım.

Bu ailenin üçüncü kızıydı. Ufacık bir kızdı. Ve şuan yanı başımda oturan ferman kadar boyu vardı ancak. Bundan tam on yıl önce bir akşamüstü hareketli taburun sevinç ile gülen çocuklarını kameram ile kaydediyordum. Kadraj içinde gün batımının kızılığında gerillaların yüzlerini almaya çalışırken, çerçevenin sol köşesine yakın bir yerde tertemiz bir yüzün bana baktığını fark ettim. Bütün tabur geçerken o durmuş gün batımındaki kameramanı seyrediyordu. Bütün tabur geçip gittikten sonra o da geçip gitti. O benim hayatımda gördüğüm en saf yüzdü...

Onun vurulduğuna hiçbir zaman inanmadım. Boy aynasına gizlenmiş hayalini hep içimde taşıdım. Ne onun için yazdığım yazılar, ne de yaptığımı filmler hissettiklerimi dile getirmeye yetmedi.

Ferman bu sefer flütünü çıkardı ve az öteye oturdu. İşte bunu

beklemiyordum. Anlaşılan umudu kesti benden. Artık güneş de son ışınlarını gönderiyor. Flütünü okuldan getirmiş. Geçen yıl İstanbul'dan ayrılıp dağa gelirken yanına aldığı tek şey buymuş. Flütü bana işaret edip zerdayı çalmaya başlıyor yanı başımda. Şimdi Kanireşenin sularından geçen yüzleri nasıl da tamamlıyor bu ezgi...

Sonra Denizi tanıdım...

Faraşın yaylalarının o deniz yeşilinin orta yerinde buldum onu. O ortancı kızdı ve Botanın asi gerillalarının en güzellerindendi. Hep Binevş ve Sakine'den dinlemiştim onu. Ama bir gün gidip bulacağımı ve faraşın yaylalarında bir fotoğrafını çekeceğimi hiçbir zaman düşünmemiştim. Kürt gerillalarının İmralı adasındaki o büyük insanın çağrısına uyup Güneye çekildikleri o günlerde birlikte yolculuk yaptık.

O fırtınanın içinde yürüdüğümüz günlerde hep neşesine tanık oldum. Binevşi ve Sakineyi bu defa da ondan duydum. Çocukluk anılarını bir kez olsun bölmeden, bir kez olsun onların vurulduğunu söylemeden ondan dinledim. Güneye doğru heyecanla yürürken yıllar sonra onlarla nasıl kucaklaşacağını, nasıl sarılıp birlikte yatacaklarını bir bir anlattı durdu. Ama ben o anı hiçbir zaman fotoğraflayamayacağımı çok iyi biliyordum. Sadece sustum ve dinledim.

Ferman bildiği üç şarkıyı arka arkaya çaldı. Sonunda flütünü cebine koydu ve gözlüklerini çıkardı ve temizledi. Karşımızdaki karakolların ışıklarını gösterip biraz da korkutmaya çalıştı. Şurada bir yıllık bir savaş tecrübesi vardı ve benim gibi bir aceminin duygusallığı yüzünden başı derde giremezdi.

Artık iyice sabırsızlandığını anlıyordum. Sonunda dayanamadı ve ne arıyorsun yahu dedi...

Binevşi... diye karşılık verdim. Beklemiyordu. Biraz düşündü, sonra buldu. Tanıyordu... Binevş kız kardeşlerin dördüncüsü ve en ufağıydı. Onun ablalarının ardından geldiğini çok sonraları öğrenmiştim. Bu gün buraya, bu siyah çeşmeye, Kanireşe'ye gelişimin de tek nedeni oydu. Onu görmek için geldim buraya ve ilk görüşte tanıyacağımı da adım gibi biliyorum. Bu defa ablalarını gördüğüm o ilk anda yaptığım gibi onu fotoğraflamak için acele etmeyeceğim.

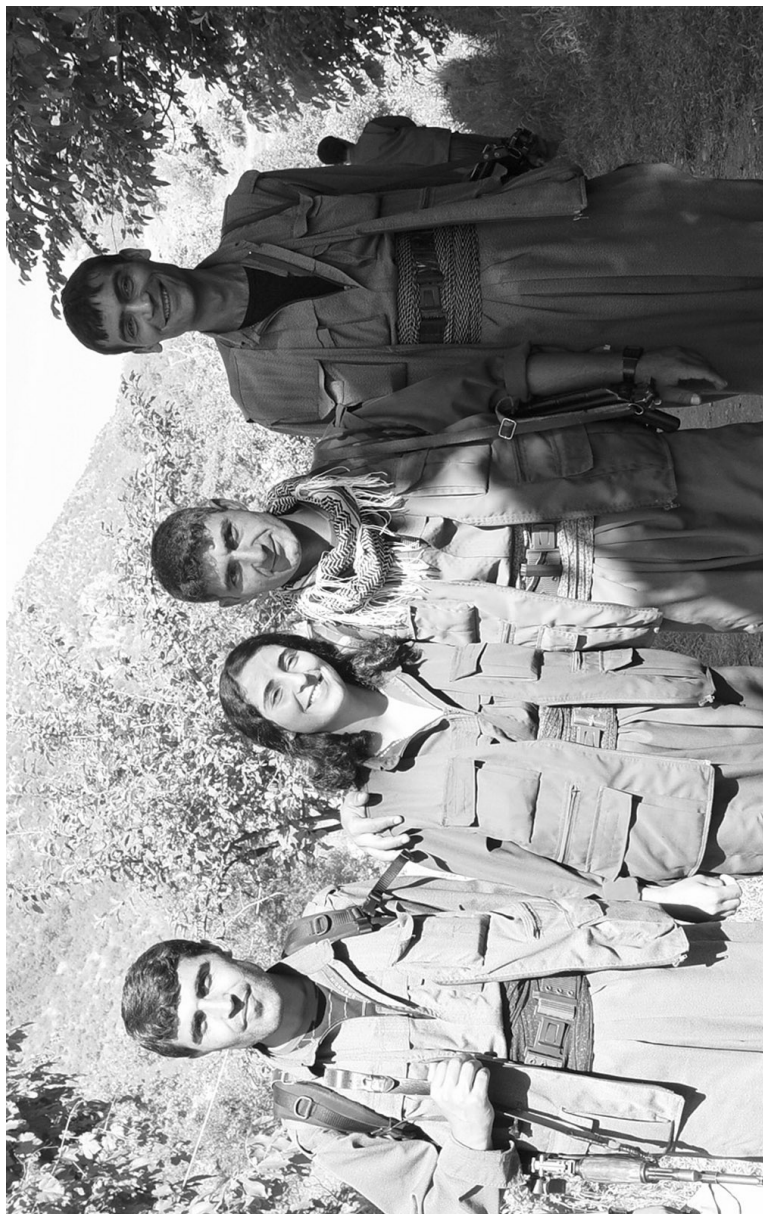
Ferman ile yürümeye başladığımızda artık tamamen karanlık olmuştu. Bu akşam ay ışığı da geç çıkacaktı. Kap karanlık gecenin içinde Ferman yine de çantamı taşımayı teklif etti. Hiç çantamı ona verir miyim. Zorladıysa da alamadı. Sırtladıklarımın ne kadar ağır olduğunu bilmiyordu. Kılavuzum öne koyuldu ama bütün patikaları birbirine karıştırdı. Birkaç yola girdik. Biraz kaybolmasına izin verdim. Ne de olsa ben yeni o eski bir gerillaydım. Yolları iyice karıştırdı, artık neşesi de kaybolmuştu...

Sonunda ben öne geçtim. Bu karanlık gecenin içindeki bütün patikaları avucumun içinden geçer gibi geçtim. Onu çok iyi tanıdığım Metina dağındaki o tek ayva ağacına götürdüm... Ayvalar henüz olmamıştı ama kendimize birer tane kopardık. Fermanın neşesi yeniden yerine geldi...

O zaman ona her şeyi anlatıp, yıllar önce buraya geldiğimizde Adnan arkadaşın belki de bu tek ayva ağacından esinlenip yazdığı ve benim hiçbir zaman unutmadığım şiirini okudum...

Farzet ki, ben bir ayva satıcısıyım...

Güz bitti, ben gittim...

Eylül...

Ne düşünüyorsun?
Eylül'ü düşünüyorum...

Seyit'in sorusuna ancak bu sözlerle cevap verebiliyorum. O da aynı sessizliğe bürünüp oturuyor yanı başıma. Onun da daha fazla bir şey beklemediğini fark ediyorum. Karanlığın içinde iki sessiz silüet yan yanayız şimdi.

Bu gece konuşmayalım, gülmeyelim, karanlığı yırtmayalım be Seyit!

Bazen konuşmak yerine hissetmek gerekir, değil mi? Seyit gönül defterime yazdıklarını okuyabiliyor musun, bilemiyorum, ama bu gün yaşadığım, hissettiğim her şey su gibi akıyor karanlığın içine. Bu geceki sohbetimiz sessizce olsun be, Seyit'im...

Sonbaharın ilk yapıklarının dökülmeye başladığı, yeşilin yerini sarıya bırakmaya hazırlandığı bu günlerde hüznü yenilmemek için tüm çabamla direniyorum. Uzak dağlarda yaşayan sevdiklerimin hafızamda kalan görünümlerini sırt çantama yükleyip yürürken, geçtiğim yamaçlarda, bu mevsim üzülmeyeceğim diye fısıldıyorum

kendi kendime. Ancak Eylöl'ün sapsarı yaprakları usulca gelip dokunuyor terleyen yüzüme, her an ağlamaya hazır gözlerime...

Bazen insan hiç beklemediğı bir hikâyenin içine düşer ya Seyit, çok uzak olduğunu düşündüğü o hikâye bir anda kişinin kendi hikâyesi oluverir ya, benim için Eylöl'ün hikâyesi de böyle bir hikaye... Büyüdüğümü, olgunlaştığımı düşünüyordum bu sonbahar. Eskisi gibi olmayacağını, artık soğukkanlılığımın heyecanıma baskın geleceğı yaşlara ulaştığımı düşünüyordum. Yine yanılmışım be Seyit...

Bu gün bir kez daha henüz büyümemiş olduğumu fark ettim ve bir kez daha içimdeki uslanmaz çocuğa teslim ettim her şeyimi. O da beni bak nereye koşturdu...

Bu sabah bütün yükümü sırtıma alıp yola koyulurken, yolumun ona açılacağı aklımın kıyısından bile geçmiyordu. Daha önce görmediğim bir vadinin içinden güneşin son kızgınlığının altında inadına yürürken, az ileride, akarsuların birleştiğı aynı vadinin ağzında bir Eylöl hikâyesine çarpacağımı, bir gözyaşı fırtınasına tutulacağımı ve bu yazının başına oturmada az önce gerilla ağabeyinin vuruşuna gözyaşı dökene ve yine ağabeyi gibi gerilla olan bir kız kardeşin yanı başında gözyaşlarımı tutamayacağımı kim bilebilirdi...

Güneşin ilk ışıklarının vurduğu Çemçu deresinin kıyısında karşılaştığımız o ilk andan, artık yıldızların parıldadığı şu ana kadar bu gün hep onu düşündüm. Onun gülen güzel gözlerini bekleyen hüznü hayal ettim, o farkında olmadan. O an, onu bekleyen o büyük hüznü içime alabilmenin, sonbaharda patikalara dökülen bütün hüznü yaprakları toplayabilmenin, bütün yollarını bir bir sıraladım aklımın içinde. Sonunda kahrettim ve en iyi yapabildiğim şeyi yaptım. Bütün çaresizliğimle kalkıp kızgın güneşin altında çatlarçasına yürüdüm.

Seyit hâla kendi hikâyeme giremedim, biliyor musun? Hâla sıra bana gelmedi. Bir gün kendime ait birkaç söz yazarım diyordum ama bu gün, bir kez daha henüz o düzeye gelmediğın farkına vardığımı gönöl rahatlığıyla söyleyeyim. Bu da benim sana itirafım olsun bu akşam. Hâla kendimizden defalarca büyük hikâyelerin yanı başında yaşıyoruz. Kahramanların hayatlarının yanında, onların yaşam ve ölümünün yanında bizimkinin lafımı olur...

14 Eylöl günü Erciş kırsalında son mermisine kadar kıyasıya

çarptı ve en sonunda kimyasal silahlarla ancak durdurulabilen ve benim birlikte yemek yediğim, aynı battaniye altında uyuduğum, aynı şakaya aynı coşkuyla güldüğüm arkadaşlarımın isimlerini radyolardan tek tek dinlerken böylesine hüznülenmedim. Bir sızı gelip çarptı kalbimi, tüylerim diken diken oldu ama gururla doldum. Nasıl insanlarla arkadaşlık yapmış olduğumu düşünerek sevinç duydum. Onların yoldaşlığını tatmış, hikâyelerine bir köşesinden de olsa katılmış olduğum için onur duydum...

Ama bu gün Eylül isimli bu kız kardeşin yanında tarifsiz bir hüznü ve gözyaşı nehirlerine bir kez daha yuvarlandım. Seyit vurulanların ardından gözyaşı dökmemeye yıllar önce karar verdim. Bu gün de gözyaşlarımı dökmeydim. Gel gör ki, bu kız kardeşin haber saatini hüznü bekleyişine, Erciş’de şehit düşenlerin isimlerini tek tek izleyişine, Karker arkadaşın fotoğrafının gösterildiği, Erkin Balıkcı isminin telâfuz edildiği o an gözyaşlarını tutamayışına, haykırarak ağlamak isteyip ağlayamayışına dayanamadım.

Bu gün, sabahın erken saatlerde karşılaştığımızda, o sade gülümsemesiyle gelip oturdu benim yaslanmakta olduğum duvarın üzerine. Hemen ileride çalışmakta olan arkadaşları birlikte seyretmeye koyulduk. O an orada çalışan çalışmayan, orada duran veya geçmekte olan herkes biliyordu. Ve en acı olanı ben de biliyordum...

Bir tek Eylül bilmiyordu. O sarı hüznü hepimizi teslim almıştı bu sabah ama onun yanında hepimiz güler yüzlü oluyorduk. O kaçınılmaz haberi ondan ve birbirimizden saklıyorduk. Ufak, temiz bir oyunun parçasıydık hepimiz bu sabah. Ama hiç birimizde rolümüzü yerli yerinde oynayamıyorduk. Açıklarla doluydu oyunculuğumuz. Ve Eylül bizimle birlikte gülüyordu ama bütün açıklarımızın da farkındaydı...

Neden kimse haberleri dinlememiş, kimden istesem kimsenin radyosu yok. Bütün çatışmaları anı anına takip eden arkadaşlar neden Erciş çatışmasından haberdar değiller, ya senin radyon var mı?

Seyit sen olsaydın nasıl cevaplardın bu soruları? Rol de olsa yalan söyleyemiyor gerillalar. Bir şeyler eveleyip geveliyoruz ağızımızda ama kim inanır. Hisleri daha inandırıcı konuşuyor bu sabah. Ve gülüşlerinin arasında bir yerde Erciş’te çatışmanın yaşandığı o gece bir rüya gördüğünü söylüyor. Ve henüz çatışma haberleri HPG

muharebe birimine ulaşmadan günler önce ağabeyinin vurulduğunu anlatıyor. Ve o günden sonraki bütün haberler ardı ardına doğru-
luyor bu kız kardeşi.

Kadının hisleri bir kez daha doğruları söylüyor...

Bu hikâyenin içinde daha fazla kalamazdım Seyit. Sırt çantamı alıp hafızamın labirentlerine dalarcasına yürüdüm patikaların çatal-
lanan yollarına. Benim zayıf kalbim Eylül'ün bu hikâyesini daha fazla kaldıramaz, gözyaşlarım daha fazla duramazdı yataklarında.

Yürümek bütün acıların ilacıdır dağlarda. Yürüyerek çıkmak ist-
tedim bu hikâyeden. Güneş altında ne yapacağımı bilemeden yor-
dum bedenimi. Yoruldukça kurtulurum sandım.

Hikayenin gerisini sen biliyorsun. Karanlığın içinde gelip yanı-
ma oturmuştun, elinde iki bardak çay vardı.

Ne düşünüyorsun Halil? diye sormuştun...

Ben Eylül'ü düşünüyorum... diye başlamış ve tamamlayamamış-
tım. Tam sana bu gün yaşadıklarımı anlatmak üzereyken, karanlı-
ğın içinden Eylül bütün sessizliğiyle çıkıp gelmişti. Karanlıkta gö-
remediğimiz gözyaşlarıyla dolu hikâyenin yine tam orta yerinde
bulmuştuk kendimizi. Onun sessiz bekleyişinin yanında bizim ke-
limelerimiz boğazımıza takılıp kalmıştı.

O gece haberlerden sonra bir daha konuşmadık. O gece kimse
konuşmadı...

*Tanıklık ettiklerime sahiplenme istemidir
beni koşturan.*

Cobra Celal

Bu dağların en kaba gerillası desem kızmazdı. Bu sözleri ben söyledığım için kızmazdı. Ama bu sözler başka birinin ağzından çıksaydı, sanırım affetmezdi de... Esirgemez yapıştırıverirdi cevabını...

O benim çocukluk arkadaşım. Dağlardaki çocukluğumun ilk arkadaşı...

Aynı bu yıl olduğu gibi meşe ağaçlarının iyi palamut tutuğu yıllar önceki bir sonbahar karşılaştım onunla. Dağlarda ilk adımlarımı attığım ve açlığı ilk defa tattığım o günlerde bir ateşin başında tanıdım onu. Saatlerdir beni izlediğini nereden bilebilirdim. O günler çok yeniydin ve etrafındakileri görmekten çok kendimle kıyasıya bir savaş içindeydin.

Az sonra onun beni, kendisinden önce palamut ile tanıştıracığından habersiz ateşin kıyısında kendime yatmak için yer yaparken kaba sesiyle bana seslendiğini fark ettim. Kürtçe anlamadığım için, çok yorgun olduğum için, çok üşüdüğüm için, çok aç olduğum için, her şeyden öteye bir an önce uyumak istediğim için o gece onun bana yardım etmek istediğini fark etmedim bile...

Aynı ateşin başında uyuyup sabah kalktığımda benden önce

uyanmış olduğunu da fark etmedim. Daha hepimizi uyurken o kalkmış, karşı yamaçtan kar getirmiş, getirdiği karı çaydanlığın içinde eritmiş ve benim gibi dağlara yeni adım atmış diğer arkadaşların yüzlerini yıkamaları için sıcak suyu bir kenara bırakmıştı ancak özenle paketlenmiş olduğu sabununu bana uzatınca anladım ne demek istediğini. Sabunu alıp elimi yüzümü yıkarken, kaba kirli ellerin ardındaki inceliği de fark edemedim...

İyi bir gerilla olup olmayacağını açlığın sınavından geçince anlayacaksın... demiş o sırada ama ben anlamamışım. Söylediği bu sözleri ve o günlerdeki halimi, çok sonraları gülerek defalarca anlatırdı bana ama benim o güne ilişkin hatırladığım tek şey cebinden çıkarıp uzattığı palamutlardı.

O gün Cobra Celal beni elimden tutu ve meşe ağaçlarının altına götürdü. İşbirlikçi güçler ve Türk Ordusunun kuşatmaya aldığı, gerillanın bütün erzak kanallarını keserek açlığa mahkum edip teslim almaya çalıştığı, 95 yılı büyük Güney Savaşında ben onun ellerinden palamutları keşfettim. O benim hayatım boyunca yaşadığım ilk açlıktı ve o palamutlar benim hayatım boyunca tattığım ilk palamutlardı.

Cobra Celal ufak çakısıyla palamutları teker teker yardı ve közlerin içine bıraktı. Arkadaşlar henüz uyanmamıştı ve ben kavrulan ilk palamutu ellerim yanarak soydum. O savaş boyunca tek besin kaynağımız palamutlar oldu ve ben yine o savaş boyunca geçtiğim bütün alanlarda meşe ağaçlarının böylesine fazla olmasına hayret ettim. Artık hangi ağacın palamudunun acı, hangisinin tatlı olduğunu iyi biliyordum. Palamutun keşfi benim için dağlarda yaptığım en büyük keşif oldu.

Cobra Celal ile ondan sonraki yıllar bir çok kez karşılaştım. Yıllar geçip ikimiz de değişmiş olsak da, o ilk karşılaşmamızdaki ilişkimiz hiç değişmeden sürüp gitti. Ne onun gözündeki ben, nede benim gözümde o farklılaştı. Onun gözündeki ben hep acemi gerilla olarak kaldım, benim aklımda da o hep irikiyim kaba gerilla olarak kaldı. Arkadaşlığımıza arkadaşlık, anılarımıza anılar eklendi ama birbirimizde bıraktığımız ilk izlenimlerimiz son anlara kadar da sürdü.

Onunla en son ne zaman karşılaştım, birbirimizden ne zaman nerede ayrıldık tam olarak hatırlamıyorum ama dağlardaki yaşamıma

o kadar kaba izler bıraktı ki, şuan yaptığım her şeyde ondan bir parça hissediyorum. Şuan beni bu yazıya getiren nedenlerin de bir tür-lü içinden çıkamıyorum. Ve sanırım O'nun hakkında en az şey bilende benim. Hangi eski gerillaya O'nu sorsanız kesin yığınla anlatılacak hikayesi bulunur Cobra'nının. Onu yazmak bana düşmez ama birkaç söz söylemeye de hakkım var sanırım...

İsminin Cobra oluşundan tatalım ağaç dallarıyla yaptığı ölçüm-leriyle her ilk atışında isabet ettirdiği imkânsız havanlarına kadar, iri yarı cüssesiyle yaptığı kavgalarından tatalım, yine o iri yarı cüs-sesiyle öz eleştiri platformunda çocuklar gibi ağlayışına kadar, Re-ber isimli bir oğlundan tatalım, eşi Emine'yi görmek için her yıl izin istemesine kadar onlarca hikayesi vardır O'nun bu dağlarda.

Ama benim içimde derinlerde bir yerlerde bir tanesi saplanıp kalmıştır.

97 yılına damgasını vuran ve gerillaların yaptığı üç gün üç gece süren Amediye şehrinin kuşatmasında havan tepesinde titiz bir ha-zırlık yapması, sırtında teker teker ve sabırla taşıdığı kırk adet 120'lik havanı özenle dizmesi ve eylemin başlayacağı son ana ka-dar hiç kimseye hissettirmeden beni beklemesi ve ben gelmeyince dayanamayıp Vasfi Arkadaşa 'ya Halil gelip bunları kameraya çek-meyecek mi?' diye sorması ve diğer anlamıyla sitem etmesi hala içimde duruyor.

Amerika'nın Türk Ordusu'na sattığı Cobra Helikopterlerine inat olsun diye arkadaşlarının ona taktığı bu lakap hiçbir gerilla tarafın-dan onun yanında söylenmeye cesaret edilmedi ve Cobra Celal'den sonra bu dağlarda bir daha kimseye Cobra lakabı da verilmedi.

Hayat arkadaşlıklara arkadaşlık, anılara anılar ekler. O çok ge-rilerde kalmış arkadaşların simaları ise usulca silinir, çok istesek de, hatırlayamaz oluruz seslerinin tınısını, kahkahalarının yankısını. Zaman bir tül gibi örter her şeyin üstünü...Ama kişi çocukluk arkadaşlarını kendisiyle hayatı boyunca taşır. O zaman-lara ait sıcak bir his hiçbir zaman terk etmez yüreğimizi...

Şimdi ben, ne zaman yapraklar sararsa, yağmurlar yağmaya baş-lasa ruhumun derinliklerinde o kaba, o sıcak duyguyu hissedirim.

Ve ağaçlar ne zaman o yılki gibi kıyasıya palamut tutsa Cobra Celal'i hatırlarım...

Rüyanın Ötesi...

Saatler süren kıyasıya bir tırmanıştan sonra ulaşıyoruz Deriye Hırçe'nin yamaçlarına. Bıçak gibi bir rüzgar karanlığın ortasında aralıksız dövüyor kuzey ve güneyin arasındaki o büyük duvarı. Yüzümü ne yana çevirsem rüzgâr gelip çarpıyor. Bir türlü saklayamıyorum kendimi. Sanki bir rüyadayım ve az sonra uyanacağım. Ama benimdeki bu ter gerçek. Her birimiz çantalarımıza haddinden fazla yük almışız, bu da gerçek. Yorgunluğum ve sırtımdaki ağrı da gerçek. Tanrım, ne zaman kurtulacağım bu alışkanlığımdan. Bu dağlarda hala yaşadıklarımın gerçek olduğuna inanmıyorum. Sanki bir rüyadayım ve her an uyanmak üzereyim.

Buraya neden Ayı Kapısı dediklerini soruyorum, aylar geçiyor-muş diyor arkadaşlardan bir tanesi, inanmıyorum. Buradan aylar bile geçemez. Belki de Çarçella'nın kapıları içinde en kolay tırmanılan kapı da burası. Buna rağmen felaket zorlanıyoruz. Bu da gerçek. Hiçbir rüya böylesine zorlu olmaz ki...

Kolay mı, koca bir dağın anahtarı bu kapı.

Rüya veya gerçek, bu anahtar benim ruhumun da anahtarı. Kim-

se bilmez ama ben bu kapıya her tırmanışında bedenim ve ruhumla yüzleşirim. Zamanın akışında kan ter içindeki bedenimden nelerin eksildiğini, nelerin eklendiğini öğrenirim yükseldikçe. Kimseye söylemeden sessizce ölçerim kendimi Çarçella'nın uçurumlarında. Bu kapıdan geçip gelineye kadar geçen zaman içinde neler yaptığımı, karanlığın içindeki zamana neler bahsettiğime bakarım. Her iki geçiş arasındaki zaman boşa gitmemişse mutlu olurum. Bir de daha önce birlikte tırmandığım yoldaşları bir bir hatırlarım. Aklımın bahçesindeki yüzler bir bir gülümseyerek geçer karanlığın içinden.

Bu kapı benim kendimi sınadığım kapı. Sosin kokusuyla ilk tanıştığım yer burası. Hangi rüyada insanlar kokuyu algılayabilir. Benim rüyalarımın kokuları da var. Ne kadar yürürsem yürüyeyim, ne kadar dolaşırsam dolaşayım, sosinler ile karşılaştığım ve o kokuyu doyasya içime çektiğim tek dağ burası. Ve ben ne zaman sosin kokusu alsam bir rüya da olduğumu hemen fark ederim.

Şimdi yine sosin kokusunu almaya başladım. Demek ki, kapıya az kalmış. Bu kapıya ne zaman tırmansam, ne zaman sosinlerin kokusu böylesine keskin gelmeye başlasa mutlaka bir gerilla şunu söyler. 'Bir gün sosinin parfümünü biz yapacağız. Ve herkese dağıtacağız, bütün dünya sosin kokacak'. Dönüp arkama bu defasında sözleri söyleyen gerillaya, Rohat'a bakıyorum. Şimdi ona, bu sözler senden önce söylendi desem inanır mı...

Terden sıırıslıklam olmuş bir halde kapıya ulaşıyoruz. Sabaha az kalmış ama felaket bir rüzgâr bedenimizi delip geçiyor, buz kesiyoruz. Rüzgârdan korunmak için kaya aralıkları ararken uzakta karanlığın ortasında Yüksekova'nın ışıklarına bir göz atıyorum. Işıklar hiç değişmemiş, koca bir gemi gibi duruyor karanlık denizin ortasında. Devriye gezen askeri araçların ışıklarını hemen tanıyorum. Cobra Helikopterlerinin gecenin içindeki uğultusu rüzgarın sesine karışıp ulaşıyor kulaklarıma. Bunlar da gerçek. Gerilla ateşi kesse de, ateşi kesmemiş olanların farkındalığıyla kendime rüzgârdan korunacak bir barınak arıyorum.

Gecenin içinde kim bilir daha önce hangi gerillanın kalmış olduğu bir kaya aralığı buluyorum. Sabaha az bir zaman kalmış ama uyku gözlerimden akıyor. Soğuk rüzgâra, terli bedenime aldırmadan keskin kayaların arasından geçip taşların üzerine uzanmak üzerey-

ken Rohat yanıma geliyor. Hem bulduğum yeri kontrol ediyor, hem de bir kefiye bırakıyor. Onun şimdi uyumayacağını, bizim, hepimizin nöbetini tutacağını bilmenin verdiği rahatlıkla uzandığım kayaların arasından uzak ışıkları seyretmeye koyuluyorum.

Bazen bütün bunları ben mi kurguluyorum diye düşünüyorum. Sanki hiç biri gerçekte yok da, ben rüyalarımda görüyorum. Ve hiç uyanmak istemiyorum. Ama bu soğuk gerçek. Kişi hangi rüya da böylesine üşüyebilir...

Çarçella'yı görmeyenler bu dağın soğuşunu da bilmezler. Hele kayalarının keskinliğini, rüzgârının hoyratlığını hiç bilmezler. Ama ben bu gece nedenini kendimin bile bilemediği bir huzuru yaşıyorum. Ruhum müthiş bir dinginlikle uzanıyor kaya aralıklarında. Taşlarla yatmanın tarif edilmez anlamını duyumsuyorum. Sanki dünyanın çatısındaım ve bütün insanlığı seyredivorum bu karanlık gecede.

Rohat'ın etrafı kontrol ederken ayakları altında ezilen çakılların ve bir de Orhan'ın gülen sesini duyuyorum. Orhan karanlığın ve soğuşun içinde şaka yapmaktan geri kalmıyor.

'Tanrı mı... Tanrı aşağıda kaldı..'diyor.

Orhan bu sözlerle kime takılıyor bu gece yarısında. Bu yüksekliğe tanrılarında ulaşamayacağını mı anlatmak istiyor, yoksa meydan mı okuyor bütün dünyaya bilemiyorum. Ama zeka dolu bir cümle kurduğunu çok iyi hissediyorum. Uzaktaki ışıklar bir yanıp bir sönüyor. Dudağımda son bir gülümseyiş ile kendimi uykunun kucağına bırakıyorum...

Ne kadar zamandır uyuyorum bu kaya aralığında bilemiyorum. Rüyamda neden hiç rüya görmediğimi merak ediyorum. Uyku ile uyanıklık arasında bir zamandayım şuan. Bir yandan Rohat'ın ayak seslerini duyuyorum, bir yandan rüzgâr'ın şiddetini hissediyorum. Ama bir yandan da ferah bir uykunun içindeyim.

Neden rüyalarım olmuyor benim... Bazen uyandığımda rüyalarımı anlatmak istiyorum. Ama anlatacak rüyam olmuyor. On iki yılı aşkın bir zamandır deliksiz uyuyorum. Bu dağların havasından mıdır, suyundan mıdır, gözlerimi kapadığım an her şey son buluyor. Bir çırpıda geçiyor uykum. Ve hızla gözlerimi açıp hayata, rüyalarımaya uyanıyorum.

Rohat'ın sesiyle yerimden fırlıyorum. Her tarafım uyuşmuş. Ne kadar zamandır uykudayım tam olarak bilemiyorum. Kaya aralığından hızla çıkıyorum. Güneş doğalı az bir zaman olmuş. Dağlar henüz tam aydınlanmamış. Rohat uzakta bir hareketlilik fark etmiş. Aklımda neden benim rüyalarım yok sorusu olduğu halde hızla toparlanıp Orhan'ın yanından geçiyorum. Etrafa fark ettirmeden hepimiz yerlerimizi alıyoruz. Rohat'ın dürbünle baktığı yeri görmeye çalışıyorum. Sabahın ilk saatleri, askerin araziye çıkma olasılığının en yüksek olduğu saatlerdir.

Rohat büyük bir titizlikle etrafı kontrol ediyor. Arkadaşlara bakıyorum. Bütün herkes Rohat'ın baktığı yere kilitlenmiş. Ben de görmeye çalışıyorum. Bir zaman sonra onun baktığı yerde bir karamlık fark ediyorum. Karın üzerinde hareket eden birisi var. Aceleyle koşan birisine benziyor ve bize doğru geliyor. Rohat, etraftaki tepelerde başka birileri olup olmadığını anlamak için çevreye çeviriyor dürbünü. Ama kimseyi göremiyor.

Orhan bir anda haykırıyor, ya bu ayıdır... diyor...

Bir gülmedir alıyor hepimizi. Hemen koşup sırt çantamdaki kamerayı çıkarıyorum. Ayı bir şeyden kaçarcasına hızla bize doğru geliyor. Ara sıra arkasına bakıyor ve geliyor. Yaklaşık yarım saatlik mesafeyi birkaç dakikada alıyor. Kayaların üzerinde uygun bir yer bulup kayda geçiyorum. Hepimiz sessizce ayıyı bekliyoruz. Yerimizden bile kılmıdamıyoruz. Neden kaçtığını ve neden bize doğru geldiğini hala anlamış değilim. Ayı az ilerideki kayanın arkasına geçiyor. Kameramın ayarlarını tamamlayıp çıkmasını bekliyorum.

Şuan bu dağ başında yaşadıklarım bir rüyaysa, bir daha hiçbir zaman uyanmamayı diliyorum. Eğer uyanırsam fotoğrafladığım bu kadralların hiç birinin var olmayacağını, onların rüyada kalacağını çok iyi biliyorum. Eğer yaşadıklarım rüya değil de, gerçekse burada çektiklerimi bir yolunu bulup mutlaka sizlere ulaştıracağım ki, kişinin rüyalarını gerçekleştirebildiği mekânların da var olduğunu herkes bilsin...

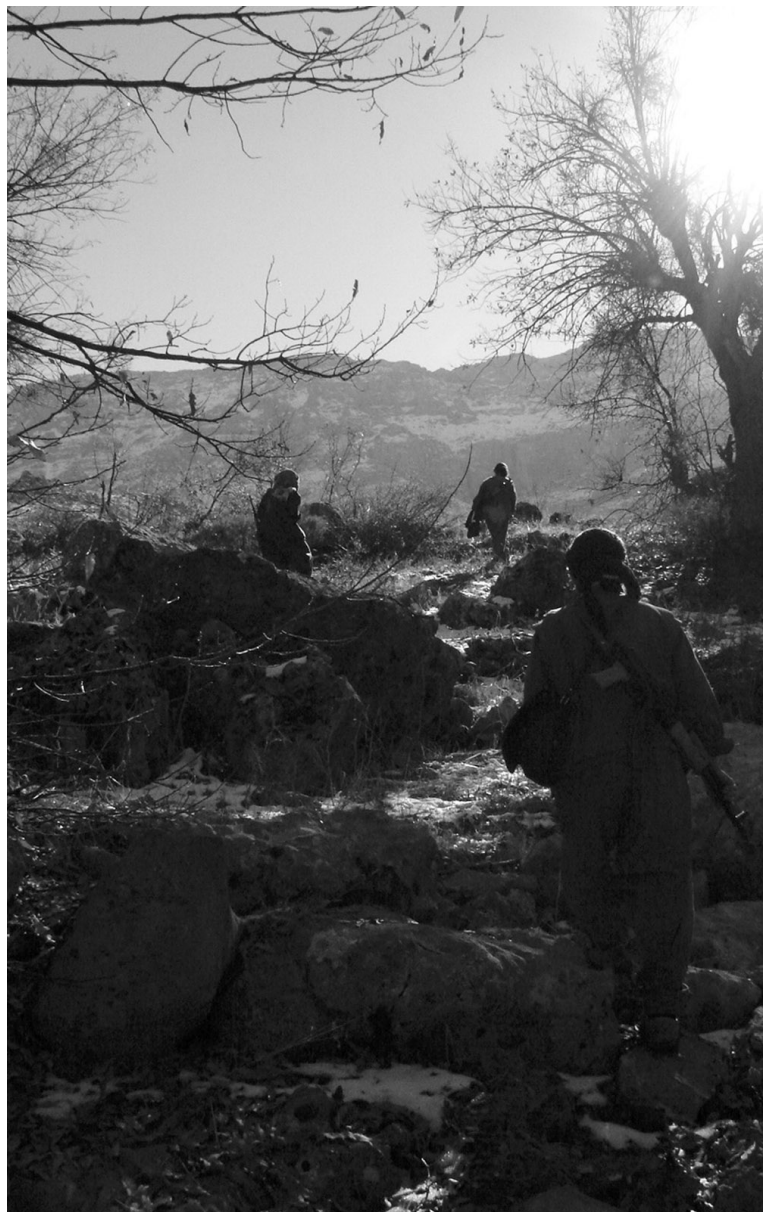
Ayı bir anda kayanın arkasından çıkıyor ve bize doğru gelmeye başlıyor. Kameranın vizöründe gördüklerime inanamıyorum. Başımı kaldırıp kendi gözlerimle görmek istiyorum.

Tanrım, beyaz bir ayı bu...

Kürdistan’da daha önce ayılar ile karşılaşmıştım. Ama ilk defa beyaz bir ayı görüyorum. Acelesi olan, şaşkın beyaz bir ayı hızla bizim bulunduğumuz kayaya yaklaşıyor. Bu sefer de çekim yaptığım kayanın altına giriyor. Tanrım, bu ayı neden kaçıyor. Kayanın altından çıktığı an karşılaşıyoruz. Bizi ilk defa o zaman fark ediyor. Elimde kamera ile beni ve bütün arkadaşları gördüğü anki korkusunu, bir kat daha hızlanışını ve kapıdan öbür tarafa atlayarak geçişini kayda alıyorum.

Meğer buradan gerçekten ayılar geçiyormuş. Gözlerimle görmedim inanmazdım. Ya elimdeki şu rüya fotoğraflar olmasaydı benim anlattıklarına kim inanırdı. Kim inanırdı ayı kapısından ayılının geçtiğine, hem de kar beyazı ayıların.

Kim inanırdı gördüklerimin rüya değil de gerçek olduğuna...

Bir Fotoğrafin Hikayesi...

Bu sabah Kurejaro'ya doğru yola çıkarken ne yapacağımı ve orada beni neyin beklediğini çok iyi biliyordum. Sırt çantama kamera ve fotoğraf makinemi yerleştirirken gönlümden bir tek fotoğraf geçiyordu. Birlikte tırmanacağım yoldaşlara söylemesem de, hayalimdeki o anı yakalamak için yola koyuluyordum. Kurejaronun yamaçlarına ilk karlar düşmesine düşmüştü ama yine de, isminin Kemal olduğundan öteye hakkında hiçbir şey bilmediğim o çocuğun, o gerillanın fotoğrafı için de olsa yola koyulmalıyım. Bir kez daha fotoğraflayabilir miyim o anı bilemem, ama bir fotoğrafın hatırası için bir kez daha tırmanabilirim Kurejaro'ya...

Her fotoğrafın vazgeçemediğim bir hikayesi vardır bende. Çünkü ben fotoğraf çekmesini dağlarda öğrendim. Ve kadraajlarıma dağ ve dağların çocuklarından başkaları girmede henüz. Bir halkı dağlara gönderdiği çocuklarından tanıdım. Dağıdaki çocukların yüzlerinde ve sözlerinde ait olduğum o halkı keşfettim. Onların hikayelerinde kendi hikayemi, onların hayatlarında kendi hayatımı buldum. Bu nedenledir, onları kalbimin fotoğrafları diye adlandırmam. Bu hikayelerdir kişiliğimin mimarı, varlığımın tek nedeni...

Kurejaro'ya doğru usul usul tırmanıyoruz. Telsiz cihazlarından tepedeki düşman güçlerinin binyediyüzü aştığını ve sürekli takviye yapıldığını bildiriyor yakın keşifte bulunan arkadaşlar. Sırtlarında yükleri ve sırlarıyla yürüyüp giden arkadaşlarıma bakıyorum. Hiç biri konuşmadan, sessice tırmanıyor bir halkın kaderi için... Ölümlün bu kadar yakın olduğu şu anda neler düşünüyorlar diye düşünüyorum onlara bakarken. Hangi hayalleri kuruyorlar gelecek için diye hissetmeye çalışıyorum. Her birinin yüreklerinin en kuytu köşesinde sakladıkları sırlarını öylesine dinlemek isterim ki şuan... Öylesine duymak, öylesine dokunmak isterim ki onların en güzel, en temiz hatıralarına... Öylesine paylaşmak isterim ki hayatlarını...

Her biri hayat, her biri hayatlarının en güzel yıllarında, her biri bu akışın orta yerinde ve her biri sessiz... Arkadaşlarımla soluğundan ve Kurejaro'nun yamaçlarında yankılanan silah seslerinden başka hiçbir şey duymuyorum şuan... Hatta bir an bile olsa şakalarını bizlerden esirgemeyen Kemal'den de ses gelmiyor. Dönüp arkama bakıyorum. Kemal omzunda ağır silahı sessizce tırmanıyor. Özenle bıraktığı hafif sakallarını ve bıyığını ter basmış. Anlına bağladığı bez parçası omzundan sarkmış. O mağrur duruşuyla neler düşünüyor diye düşünüyorum. Onun şuan neyin hayalini kurduğunu öylesine bilmek istiyorum ki. Bir an için ona bir şeyler söylemek istiyorum ama vazgeçiyorum. şuanın o muhteşem akışını bir an için de olsa bozmak haksızlık olacak...

Tırmanışın uyumunu bozmamak için önü sıra yürüyorum. Fotoğraf makinemi usulca çıkarıyorum çantamdan. Tahmini ışık ayarlarını hazırlıyor ve yapabileceğim tek şeyi yapıyorum. Hızla arkamı dönüp deklanşöre basıyorum. Kemal ne olduğunu henüz fark etmeden yoluma devam ediyorum. O hala hayallerinin orta yerinde ve omzunda ağır silahı ile yürüyor. O hala düşlerinin ve düşlerimin yaratıcısı eşsiz çocuk...

Zirveye ve çatışmaya kısa bir mesafe kalınca ara veriyoruz. Kemal terli bedeniyle ve yüzünden eksik etmediği gülüşüyle yanıma oturuyor. Ağır silahının zincirine pırl pırl mermileri sürerken ona 'Kemal bir fotoğrafını çektim senin haberin olmadan. Kim bilir bir gün nerede elimize geçer...' diyorum. Hemen 'o fotoğrafı mutlaka bana vereceksin' diyor. Bu sefer son sözü ben söylüyorum. 'bir

şartla sana vereceğim. Bu çatışmada ne olursa olsun vurulmayacaksn ve saatlerdir süren bu tırmanışta neler düşündüğünü bana bir bir anlatacaksın...’

Kemal yine eşsiz gülüşüyle gülümsüyor. Yüzünün ve parlayan gözlerinin güzelliği kazanıyor yüreğimin derinliklerine ve şunları söylüyor. ‘bu savaştan sonra sana anlatacağım ama sen kimseye anlatmayacağına söz vereceksin...’

Otuz sekiz gerillanın Kurejaro’yu düşman güçlerinden temizlediği üç gün üç gece, aç ve susuz süren o çatışmalar boyunca Kemal vurulmadı. Savaşın sonunda Kurejaronun keskin kayalıkları arasında kar suyundan yaptığımız şekersiz çaylarımızı yudumlarken ve kimseye anlatmayacağıma dair benden bir kez daha söz aldıktan sonra benim o fotoğrafı çektiğim an nelerin hayalini kurduğunu bir bir anlattı. Ben de fotoğraf elime geçtiği an ilk ona ulaştıracağıma dair söz verdim.

Bu fotoğraf elime yıllar sonra geçti. Ve ben Kemal’e ulaştıramadım. Çünkü kemal fotoğrafı çektiğimiz o günden iki yıl, bir ay ve sekiz gün sonra, 17 haziran 1999 tarihinde Çarçellanın zirvelerinde Türk ordusu tarafından kuşatmaya alınan bir gerilla birliğini çemberden çıkarmak için üç arkadaşıyla birlikte kendini feda etti.

Kurejaro’dan az önce döndüm. Terim hala soğumadı. Bu gün Kurejaro’nun zirvesinde ancak birkaç fotoğraf çekebildim. Ama bütün tırmanış boyunca her arkamı dönüşümde mağrur duruşu ve hayallerimizin içindeki yürüyüşüyle Kemal’i gördüm. Onun bana anlattığı hayallerini yol arkadaşlarıma anlatmadan ve gözyaşlarımı herkesten saklayarak bir bir anımsadım.

Birde kar suyundan yapılmış şekersiz bir bardak çay içtim Kurejaro’nun bıçak gibi keskin kayalarının arasında...

Dörtlü Çete

Bu fotoğraf her şeyi, yani bir filmin çekimlerinde nelerin olup bittiğini bütün açıklığıyla anlatmıyor mu sizce... Yaşanmış ve yaşanacak bütün ifadeler bu fotoğrafta saklı değil mi... Sanırım bir çoğunuz artık onları tanıyorsunuz. Beritan filmini seyreden herkesin aklında kalacak bu simaların, benim aklımda ve duyularımda çok farklı yerleri var...

Bu fotoğrafı elime her aldığımda hem bir sitemi, hem de büyük bir minnettarlığı duyumsuyorum derinlerde bir yerlerde... Bu fotoğraf kalbimdeki sızı ve sevinci ortak paydada birleştiriyor...

Onları size kısaca şöyle anlatayım...

Birincisi Beritan Cudi...

Onu filme almak için gerilla komutanlarıyla uzun süren tartışmalar yaşamış, ama onun kendisini ikna etmek için zorlandığım kadar komutanların karşısında zorlanmamıştım. Onu ikna etmek için ter dökerken bir gün bütün zorlamalar ve askeri kanunlarla verdiğimiz bu rolü nasıl benden çalacağını nereden bilebilirdim...

İkincisi Jinda Baran...

Filmimizin kameramanı ve oyuncu bulamadığımız için Türk Ru-

ken rolünü oynamakla görevlendirdiğim kişi. Film öncesi şartlarını koyan ve bana bir anlaşma imzalatan tek katılımcı. Ben iki yıl süren koskoca bir çalışma boyunca imzaladığım anlaşmanın bütün şartlarına sadık kalırken, o hiç birini uygulamayıdır. Çünkü hala yanımda taşıdığım anlaşma kâğıdında sadece yönetmenin yapması gerekenler yazılıdır.

Üçüncüsü Dersim Zerevan...

Filmimizin kameraman yardımcısı ve senaryo yazım sürecinin katılımcısı. Sessizce gülen ve usulca yürüyen ama saman altından nehirler akıtan. Her şeyi kabul eden ama hepsini kendine göre yorumlayan, başarabilirse gerçekleştiren ve hiçbir şey olmamış gibi çekip giden... Çok zorlandığında ise yelkenleri indirip ağlayandır.

Dördüncüsü, Jinda Van...

Henüz görmeden, tanımadan film için kabul ettiğim, hatta kabul etmek zorunda bırakıldığım tek oyuncu. Ve bu kararımdan dolayı film tartışmalarını yaparken pişmanlık ama film setine geçtiğimiz andan itibaren sevinç duyduğum kişi... Aynı zaman da o anın çok uzaklardan gönderdiği kırmızı ceketimi alıp koca kış boyunca giyendir...

Onları anlatmaya nereden başlasam, bana yaptıklarını nasıl dile getirsem bilemiyorum... İki yıl boyunca süren film çalışmasından çok güzel anlar saklı belleğimde ama benim unutamadıklarım ise bu dört kadın gerillanın nasıl filmimi benden çaldıklarıdır. Beni nasıl usulca ve sessizce yönlendirdikleri ve Beritan'a biçim verdikleridir.

Başlarken yönetmen bendim, bunu hepsi biliyor ve kabul ediyorlardı. Ama bu gün itiraf ediyorum ki, ruhumu ve filmimi ele geçiren bu dörtlü çete belki de bu dünyada yapılabilecek en masum hırsızlığı gerçekleştirmişlerdir. O günler çok sitem etsem de, hatta sitemin ötesinde kavga etsem de, şimdi hepsinden uzak bir köşede oturmuş o günlerin hatıralarını bir bir gözden geçiriyor ve ruhumdan çaldıklarından çok ruhuma eklediklerini fark ediyorum...

Arkadaşlık da sanırım böyle bir şeydir. Birbirinden çalmak ve birbirine eklemektir. Birlikte yaşarken vazgeçemediklerimizden ödün vermektir. Ruhumuzdan parçalar koparken acı içinde gülümseyebilmektir. Her şeyden öteye güvenmektir arkadaşlık. Bazen

kendimizden daha çok yanibaşımızdakine inanmaktır.

Şunu çok açık konuşmalıyım ki, bu filme başlarken düşüncelerimden ödün vermek aklımın ucundan bile geçmiyordu. Bir araya toplandığımız baharın o yağmurlu günlerinde ise onlardan bir şeyler alacağımı da pek sanmıyordum. Bir yandan filme hazırlanır bir yandanda hayatım boyunca bulduğum en büyük mantarları toplarken herkes görevini iyi yaparsa ve herkes yerli yerinde çalışırsa yeterli olacağını düşünüyordum.

Ama o başlangıç günlerinde bu dörtlü çetenin böylesine uslu durmayacağını düşünemiyordum bile. Yakaladıkları her fırsatta kendileriyle sınırlı kalmayıp senaryodan çekimlere kadar bütün her şeyi bir bir ele alacaklarını nereden bilebilirdim. Hepimiz profesyonelce yaklaşacağız diye başlamıştım bu çalışmaya ama bu çetenin hepsinin hem kadın, hem de gerilla olduğunu sanırım göz ardı etmiştim...

Filmimizin ilk sahnelerinden itibaren profesyonellikten çok demokratik yaklaşım ön plana çıkarken, ben de, demokratik sinema yaklaşımını kaçınılmaz bir şekilde o günlerde düşünmeye başladım. Eğer öyle yaparsam en azından tartışmalarda benim de bir söz söyleme hakkım olur diye düşünüyordum. Her konuda eleştirecek bir şeyleri mutlaka olan bu dörtlü çeteye bir zaman sonra senaryomu bile göstermekten çekiniyordum artık. Bilgi ve tecrübe açısından belki henüz başlangıçtaydılar ama binlerce yıllık kadın sezgilerini kendileriyle birlikte getirmişlerdi ortamımıza...

Bu dörtlü çeteye bir daha hiçbir zaman geri alamayacağım çok şeyimi kaptırdım. Ama onlardan dağlarda doğmakta olan sinemanın en büyük sırrını aldım. Gerilla da film yapmanın henüz keşfedilmemiş kanunu keşfettim.

Dağbaşlarında yapılan her çalışmaya katılan herkes kendi düşüncesiyle katılır. Bir yönetmenden tutalım en sıradan çalışana kadar herkes eşittir. Sıradan tek bir insan, sıradan tek bir düşünce yoktur burada. Bu dağlarda büyük iş yoktur, büyük yaklaşım vardır. Burada her insan büyük insandır. Gerillalar sadece söyleneni yapan değil, yaparken mutlaka kendinden bir şeyler ekleyendir.

Hele bunlar bir de kadın gerillalar ise senaryonuzun halini siz düşünün. Koca bir dünyaya içerik ve biçim kazandırmak için dağ-

lara çıkanlar, sizin senaryonuzu hiç rahat bırakırlar mı? Mutlaka söyleyecek bir sözleri ve mümkünse değiştirecek bir eylemleri vardır. Hatta gerektiğinde dişe diş kavgayı göze alacak cesaretleri hazırdır sırt çantalarında...

Bu dörtlü çeteyi ben neden sizlere anlattım...

Kışa henüz girmiş olsak da ben baharı düşünüyorum. Yine yağmurlar bardaktan boşanırcasına yağacak. Yine dağlarımız, Ertuşı aşiretlerinin sevinçli kızının söylediği gibi gülen mantarlarla dolacak.

Ve biz bir kez daha yaptığımız hiçbir şeyden pişmanlık duymadan, tutkularımızın peşinden imkânsız nehirlerle atlayacağız.

Çünkü sanatçı olmak, çünkü savaşçı olmak yaptığın hiçbir şeyden pişman olmamaktır...

*Her fotoğraf zamanı kendisiyle birlikte taşır, ama hiçbir
fotoğraf kendinde sakladığı zamanı açıklamaz.*

Fotoğraflardaki Tuzak...

Bu fotoğrafı gösterdiğim herkese ilk kez ve bir kez sorarım, bu kimdir diye... Ve benim o kadar hoşuma gider ki bu soruyu sorup o kısacık anda arkadaşlarımın yüzlerine bakıp beklemek. Arkadaşlarım tanıyamamanın o masum utancını yaşarlar kısacık zaman diliminde. Kimsenin dili varmaz bilmiyorum demeye. Çünkü burarlarda hatırlamamak en ağır utancı getirir kendisiyle. Arkadaşlarımı daha fazla utandırmam şüphesiz...

Herkes önce şöyle bir bakar ve demek ki tanıyorum der içinden. Gün batımındaki bu az ışıktaki çekilmiş yüz hangi gerillanın yüzü diye iyice eğilir fotoğrafın üstüne. Suskun olduğu o sırada benden yardım bekliyordur iyi bilirim. O karanlığın içindeki simayı hayal meyal hatırlamaya çalışır. Ya o çok sevdiği bir insanın fotoğrafıysa nasıl, nasıl tanıyamadım diyebilir ki...

Fotoğraflarım benim yoldaşlarıma kurduğum en güzel tuzaktır. Bir bilmece gibi koyarım onları ortaya ve arkadaşlarımın en mahcup hallerini severek seyrederim.

Fotoğrafa bakarken benden bir söz daha duymak, bir ipucu daha

yakalamak isterler, ama ben sessizce beklerim... Bu sırada herkesin hatırasından en sevdiği ve şimdi çok uzaklarda olan insanlar geçer şüphesiz. İşte ben o anda fotoğrafa bakanların hafızalarından geçen yüzleri görmek isterim...

Bazıları cesaret edip birkaç isim söylerler. Ama ben daha fazla uzatmam hafızanın dehlizlerindeki yolculuğu. Gün batımındaki bu gerillayı tanıyamasalar da, daha fazla beklemeden ikinci soruya geçerim. Bu defa coğrafyayı sorarım. Bu şekilde onlara bir yandan yardım ederken, aslında bir yandan da iyice köşeye sıkıştırırım...

Benim fotoğraflarıma bakmak isteyen arkadaşlar kolay kolay kurtulamazlar. Bir kez fotoğrafın içine düşmeye görsünler hatıradan hatıraya, anlamdan anlama sürüklenirler. Fotoğrafın içine çıktıkları bu yolculukta cevap vermemeyi de, yanlış cevap vermemeyi de bir türlü kabullenemezler.

Ama ikinci soruda biraz daha rahatlarlar. En azından fikirlerini söyleme, tahmin yürütme imkânları vardır. Savaşın kıyasıya yaşandığı bir coğrafyayı ilk bakışta tanıyamamak gerillalar arasında büyük bir eksiklik olarak görülür... Dağların duruşundan, vadilerin uzanışından bu coğrafyayı tanıyanlar da mutlaka çıkar. Tanıyamasalar da, kendilerinin yaşamış olduğu başka coğrafyalardan bahsederler. Fotoğraftaki benzer yönleri işaret ederler. Başka bir savaşa, başka bir ortama, başka bir sohbete sürükleniriz bu esnada...

O zaman onları can kulağı ile dinler, bahsettikleri coğrafyada onlarla birlikte yol alır, onların hikâyelerindeki arkadaşlarla arkadaş olurum. Ama bir an olsun sorduğum soruyu unutmam. Bir fırsatını bulup, hala bu beklemekte olan gerillanın kim olduğu bilemediklerini hatırlatırım...

Şuan fotoğraf makinesine bakmakta olan bu güzel yüzün neyi beklediğini ben anlatmasam kimsenin bilmeyeceğini de bilirim...

Onlar fikir yürütürken ben son sorumu da sorarım. Bu sorum da zamana ilişkindir. Bu fotoğrafın ne zaman çekildiğini bulmalarını isterim onlardan...

Her fotoğraf zamanı kendisiyle birlikte taşır, ama hiçbir fotoğraf kendinde sakladığı zamanı açıklamaz. Fotoğrafın sırrı da burada saklıdır. Fotoğraf o ilk çekildiği andan itibaren kilitlemiş ve ne-

rin akıntısına bırakılmış bir sandıktır. O bu nehirde yol alırken ona kıyından bakan her göz kendince bir anlam yükleyecektir. Herkes kendi içindekinin o sandıkta kilitli olduğunu ve bu çılgın nehrin orta yerinde akıp gittiğini düşünecektir. Fotoğraf ona her bakanla bir kez daha büyüyecek ve bütün hayallerimizin taşıyıcısı olacaktır.

Bu fotoğraf bizler için en güzel hayalleri oluştursa da, ona her baktığımızda bizleri düşlerimizin ülkesine götürse de, gerçek olan bir şey vardır ki, o da şudur;

Birileri bu fotoğrafı yaşamıştır.

Bizler için hayal olanı birileri gencecik hayatları pahasına gerçekleştirmiştir...

Üçüncü sorudan sonra sıra bana gelir. Hikâyeyi açıklamam artık kaçınılmazdır. Hafızanın derinliklerindeki yolculuğu daha fazla uzatamam...

Bu fotoğraftaki arkadaş, Gerilla Komutanı Rüstem Zeydan'dır...Ve yer Kanicege'nin zirveleridir. Zaman iki bin yılının kışdır ve büyük savaşın başlamasına birkaç saat kalmıştır...

Bütün birlikler hazırlanmış ve gün batımını bekliyoruz. Kanicege'nin en zirvesindeyiz, buz gibi bir rüzgâr esiyor. Ve birazdan bütün herkes harekete geçecek. Rüstem arkadaş komuta ettiği taburu ile birlikte son kez bakıyor arazinin derinliklerine. Bu son gün batımındaki siluet onun silueti...

İşte o an bir kez daha yaşanmayacak bir anı yaşadığım hissine kapılıyorum. Etrafımdaki gerillalara bakıyorum. Bu savaşın sonunda, bütün bu arkadaşlardan hangisini bir kez daha göremeyeceğim sorusu gelip takılıyor kalbimin orta yerine. Bunu düşünmek bile istemiyorum ama gözlerimi yüzlerde dolaştırmaktan da alıkoyamıyorum. Bakmaya doyamadığım dünya güzeli çocuklardan hangisini bir daha göremeyeceğim...

O kadar çok fotoğraf çekmek istiyorum ki şuan, neyi çekeceğime bir türlü karar veremiyorum. Sonunda gözlerim kayanın ucunda oturmakta ve soğuktan ellerini ovuşturmakta olan üniversite öğrenciliğinden gerilla komutanlığına yol alan bir hayata takılıyor...

Fotoğraf makinemi çıkarıyorum. Fotoğrafın flaşı çok uzaktaki düşman güçlerinden görülebileceği için elimle kapatıyorum. Sessizce araziye izlemekte olan tabur komutanımıza, Rüstem arkadaş

sesleniyorum. Bana dönüp bakmak üzereyken deklanşöre basıyorum. O an ikimizde bu fotoğrafın belki de onun son fotoğrafı olduğunu bilmiyoruz.

Bütün hedefler belirlenmiş, bütün keşifler yapılmış... Kuşatma altındaki gerillalar kuşatmayı parçalamak için saldıracaklar bu gece... Ellerimizi yakan ayazdan daha yakıcı bir savaş başlayacak birkaç saat sonra. Türk Ordusu'nun, İran Ordusu'nun ve Kürt İşbirlikçilerinin kuşatmaya aldığı bütün coğrafya gözlerimizin önünde uzanıp gidiyor. Gün batacak, bulunduğumuz tepeden ineceğiz ve savaş başlayacak...

Koca bir dünya bir avuç gerillayla hesaplaşacak bu gece...

Ve Rüstem Zeydan orada, şimdi bakmakta olduğu o tepenin ardında komuta ettiği taburunun en önünde göğüs göğse savaşırken vurulacak. Gerillalar bin yılın başındaki ilk savaşta komutanları Rüstem'i gözyaşları içinde bırakacaklar. Ama bir kez olsun İmrâlı adasındaki o güzel inansın şu sözlerini dudaklarından ve kalplerinden düşürmeyecekler...

Bütün dünya üzerimize gelse de teslim olmayacağız...

*Tarih savaş meydanlarındaki kahramanları anlatır.
O ise geri cephelerin kahramanıydı. Durulanların,
yaralananların en sadık dostuydu.*

Şiir Dostluktan Doğar...

Keşke yüreğimden derip yoldaşıma
Sunabilecek bir gülüm olsaydı
Bunu hiç sakınır mıydım sizden
Özveriyle ruhumu adadım dostluğa
Ve lakin kendime yetemedim
Keşke dedim, keşkelerimiz zamanın marazıdırlar

Bu cümleler ile başlıyor Dr. Rubar'ın bu sabah elime ulaşan şiiri. Henüz gün doğmadan, kuşlar bile uyanmadan kaybolan yavru bir atı ararken karşılaştım Kadir usta ile... O sırada gece boyunca uykumu bölen kurt ulumalarını, yavru atın arazideki yalnızlığını düşünüyor ve gözlerimi aceleyle gezdiriyordum yaprakları kırağı tutmuş ağaçların arasında. Aklımda kurtların acımasızlığı ile Kadir ustaya sadece bir selam verip geçecektim ama bırakmadı.

Sanki onun benden daha acelesi vardı ve aradığı da sanki bendim... Hızla gömleğinin cebinden bir parça kâğıt çıkarıp uzatıverdi. Henüz yavru atı görüp görmediğini sormaya fırsat bulmadan,

o daha hızlı davrandı ve yazılanları okumamı istedi. Bir insan bir başkasına güzel bir haber verir ya, verirken karşısındakinin sevineceğini bilerek sevinir ya, Kadir usta da öyle bakıyordu sabahın ilk ışıkları altında. Benim sevineceğim o anı görmek istiyordu. İlk satırları okumaya başladığımda da çekip gitti. Kadir ustanın getirdiği mektubun Dr. Rubar'dan geldiğini öğrenince bütün gece uykumu bölen kurt ulumalarını da, atımın arazideki yalnızlığını da bir anda unuttuverdim.

Bu benim Dr. Rubar'dan aldığım ilk mektup. Onun bir çok arkadaşına mektuplar yazdığını ve güvercinlerle gizlice gönderdiğini biliyorum. Hatta onun gönderdiği arkadaşlardan mektuplarını alıp sanki bana göndermiş gibi gizlice okuyorum. Ondan bir mektup almanın ne anlama geldiğini mektupların sahipleri çok iyi bilirler. Hiçbir yazılı yasada yeri olmasa da, Dr. Rubar'ın mektubu bir ayrıcalıktır bu dağlarda.

Ve ben bilirim ki, O mektuplarını ancak yürekli insanlara yazar ve o mektuplar ancak gönülden okunursa okunabilir.

Onunla tam on yıldır arkadaşız. Birlikte gerillacılığı öğrenmiş, o yaralıların ben ise görünümünün peşinde dağdan dağa dolanmışız. O sırtında ilaç çantasını, ben ise kamera çantasını taşıırken bir birimize bakıp az gülmemiştik. Yolları kesişen bu bahçede her karşılaştığımızda bir birimizi yoklamış ve yine yolumuza devam etmişiz.

Ama vefasız, yıllar boyunca bana bir tek mektup bile göndermemiş. Karşılaştığımız zamanlarda ona söylemedim ama O'ndan birkaç satırlık mektubu her zaman bekledim. Onun diğer arkadaşlara yazdığı mektupları içten içe kıskandım.

Gün doğarken hem atımın hem de kurtların izine ulaştım. Gece boyunca ne çok yürümüşler, ne çok yön değiştirmişler. Doktorun şiirini okumaya sürdürürken içimi bir hüznün bastı. Bunun iki nedeni vardı. Eğer gece yavru atı kurtlar kapmışsa kendimi affetmeyecektim. Diğeri ise garip bir farkındalık olmuştu.

Ben de yıllar boyunca Doktor'un bir tek fotoğrafını çekmemişim.

Araziyi iyi görebileceğim bir yerde durup şiirden bir bölüm daha okudum...

Yazık, yıllarımı uçurumlardan sarkıttım

Ama bir gülü yüreğimden derip

Dosta sunacak gücü kendimde bulamadım
Gül bir yanda, dostluk bir yanda
Ben ise ruhun derdine çare ararım

Nedendir bilemiyorum, ama sanırım insan çok sevdiğini çok çabuk göz ardı ediyor. Ben de, onu hep sonraya, en sona sakladım. Yıllar yılı onun hakkında ne bir kelime yazdım, ne bir tek fotoğrafını çektim, ne de bir görüntüsünü kayda aldım. Bunları neden yapmadım hâla bilemiyorum. Yapmak için hangi zamanı bekliyordum onu da bilmiyorum. Bunları her zaman düşündüm ama bir türlü gerçekleştirmedim.

Onunla bu dağlarda ilk karşılaştığım günden bu güne kısa boyuna, zayıf bedenine rağmen, o müthiş iradesi beni etkilemiş, o anlatılmaz iç dünyasının sıcaklığını hep hissetmişim. Dostluğu ise belki de onun en büyük yanıydı. Dağlarda zaman ilerledikçe, dostluğumuz pekiştikçe onu yeniden yeniden keşfettim. O bu dağ çocuklarının hem silah arkadaşı, hem yoldaşı, hem dostu, hem de doktoru olmayı başardı...

Ondaki derinliği yakalayamadığım için mi atlamamıştım bu nehrer? Acaba bundan mı korkmuştum?

Tarih savaş meydanlarındaki kahramanları anlatır. O ise geri cephelerin kahramanıydı. Vurulanların, yaralananların en sadık dostuydu. Hangi doktor çepeçevre kuşatmaların içinden yaralıları sırtlar ve çıkarır. Hangi doktor yaralılarına ulaşmak için Metina'dan Zağrosa yürür. Hangi doktor koca kara kış boyunca onlarca yaralının, bütün imkânsızlıkların orta yerinde bakıcılığını tek başına yapar...

Ve hangi doktor bütün bunların orta yerinde bir de şiir yazar...

Ve benim bu aralığın son sabahında kendime sorduğum ve bir türlü cevabını veremediğim soru ise, neden O'nu böylesine ertelediğimdir.

Yavru atı bulduğumda sanki o da beni bekliyordu. Rüzgarın kokusunu alıp yırtıcı hayvanlara götüremeyeceği bir dere yatağına saklanmıştı. Bütün tepelerde takip ettiğim vahşi hayvanların ayak izleri bir tek buraya ulaşmıyordu. Bu yavru nasıl bulmuştu kurtların uğramadığı bu kuytuluğu, kim bilebilir...

Atımın soğuktan donmuş uzun saçlarını okşarken şimdi uzaklardaki arkadaşımı düşünüyorum.

Bir hayattan başka bir hayata çekip gelirken karşılaştığım arkadaşım, o gün sırt çantalarımızda mesleğimizin malzemeleriyle farklı hayatlardan aynı hayata yolculuk yaptığımızı nereden bilecektik... Demek ki, senden bir şiiri hak etmek için on yıl kıyasıya dostluk yapmak gerekiyormuş. Bu da yeni bir başlangıç olsun. On yıl sonra yazdığın ve Kadir ustaya emanet edip gönderdiğin bu mektup nasıl düştü yüreğine...

Sende beni en sona bıraktın sanırım, benim yaptığım gibi... Borcum olsun... Sözleri dökülüveriyor dudaklarımdan ve elimdeki kâğıtta yazılmış son mısraları okuyorum...

şöyle yazıyor dostum, doktorum...

Evet Xelilim

İşlenmiş tüm zamanların yüreğimde kantarı

Ağır aksak bir yaşama güler zaman

Gülmelerim bu yüzden yetinme sayıldı

Bu yüzden sakındım dost edinmeye

Dostu onurlandıracak yürek taşımadan

Sunulan gül sadece bir ruh sanrısıydı

Çalınmış Sözler

İnanmayacaksın ama sesini duyuyorum bu karanlığın içinde.

Ve bir büyü gibi bedenimi saran sesine tutunuyorum buza kesmiş vadinin uçurumlarından geçerken. Sözlerini hiç bir zaman öğrenemediğim o ezgi nereden gelip yerleşmiş bu vadiye. Karanlığın içinde görmek artık imkânsız. Sadece duyarak yürüdüğüm bu vadide sözlerin değil, ezginin gerçek olduğunu bir kez daha hissediyorum.

Sesin ve ezgin öylesine bütün, öylesine derinden ki, hemen ayaklarımın ötesinde uzanan nehrin çıldırışını bile duymuyorum. Karanlığa her adım atışımda kalbim ağzıma geliyor, göğsümün içine sığmıyor, parçalanırcasına atıyor. Tutunduğum kayalara yapışıyor ellerim. Düşme korkusu bütün bedenimi sarmış. Bu kayalıklarda yürümüyor, sürünüyorum, ama düşünmeden edemiyorum. Ellerim, ayaklarım, bütün her şeyimle sarılıyorum kayalara. Hemen önümde ve ardım sıra yürüyen arkadaşlarımın cesaretinden sessizce kendime bir parça cesaret alıyorum. Bu ince, bu dar, bu buzlu kayaların üzerinde onların yürüyüşlerine bakarak yürüyorum.

Gözlerim bir tek, bu kez kış olmayacak, kar yağmayacak diyen gencecik gerillayı görüyor. O, en önde yürüyor. O biricik kuryemiz, kılavuzumuz. Önümüzde uzanan vadinin sağında ve solunda yükselen uçurumdan nasıl geçileceğini bir tek o biliyor. Her kayanın dönemecinde bir pusu var gibi davranıyor. Çünkü kar izleri kapatmak için yağar, çünkü fırtına kaçak aşıkları saklamak için eser. Biz söylenecek bütün her şeyi söyledik. Kendimizi bu kadar açıkladık da, kayaları buza saran bu ayaz nereden çıkıp geldi bir tek onu anlıyorum.

Bir an için önümde yürüyen arkadaşların durduğunu fark ediyorum. Hemen ileride ne olduğunu anlamak için ileriye bakıyorum. Ama önüm sıra yürüyen on yedi gerillanın hepsi dönmüş, gözlerini kocaman açmış, sessizce arkaya bakıyorlar. Genç kılavuzumuz grubu durdurmuş. Bir an içimden bir ürperti geçiyor. Hemen arkamı dönüyorum. Arkadan gelen arkadaşlardan biri uçuruma yuvarlanmış olabilir mi, diye bakıyorum. Beklemeye koyuluyoruz. Durduğumuz yer durulmayacak bir yer. Ne tutunacak bir çıkıntı var, ne de ayağımızı basacak bir kaya aralığı. Zor bela bir zaman bekliyoruz. Ama arkadaki grup bir türlü gelmiyor.

Geride kötü bir şey olmadığını fark edince biraz ferahlıyorum. Bir yol ayırımına ulaşmışız. Kılavuzumuz arkadakilerin yanlış patikaya girmemesi için onları bekleme kararı almış. Beklerken vadiyi görmeye çalışıyorum. Müthiş görünüyor. Öylesine yorgun, öylesine uykusuzum ki... Buna rağmen bu gece, bu yürüyüş hiç sonlanmasın, sabah hiç olmasın istiyorum...

Kılavuzumuz daracak patikanın en önünü tutmuş kimseyi bırakmıyor. Koskoca gerillalar onu beklemek zorundalar. Çünkü bu yolculuğun komutanı gencecik yaşına, henüz çıkmamış bıyıklarına ve çocukça sesine rağmen O'dur ve O benim sözlerini çaldığımdır. Yorgunluk ve uykusuzluk tahammül sınırlarını zorluyor. Yol ayırımında hata yapmamaları için arkadan gelenleri beklemeye koyuluyoruz.

Beklerken vadiyi görmeye çalışıyorum. Arkadaşlarımla tartışmaları kulağımdan usulca siliniyor. Yine karanlığın içinden gelen sesini ve o eşsiz Kürt ezgisini yakalıyorum. O gencecik gerillanın defterinden gizlice çaldığım sözleri kendiliğinden okuyorum. Bu gizli yazar şöyle yazıyor defterine...

Seni düşünmem için yalnız kalmam gerekmez,
Seni düşünmem için kalemi elime almam gerekmez,
Seni düşünmem için yola koyulmam gerekmez...
Çünkü sesin bütün bu zamanı dolduruyor.

Hemen ayaklarımın dibinden düşmekte olan uçuruma bakıyorum. Aşağıda delice akışını göremediğim nehrin soğuğunu tenimde hissediyorum. Yükseklik ne kadardır, tahmin etmeye çalışıyorum. Rüzgâr tenimizi kesip geçiyor. Ama kuryemiz bir türlü hareket etmiyor.

Keşke kalbim öylesine büyük olsaydı da, önümde yükselen uçurumların hepsine bırakabilseydim bedenimi. Soluğum öylesine derin olsaydı da, akıp giden bütün akarsulara atlayabilseydim. Ve keşke kollarım gelip geçen bütün rüzgârları yakalayabilseydi ve ben bütün yönlere yol alsaydım.

Belki bu akşam, bu yolculuk onun zamanıdır. Belki kuryemizin bizi durdurduğu bu uçurumun kıyısı ona bir işarettir. Usulca sırt çantamı çıkarıyorum. Önce ellerimi kayalardan çekiyorum. Sonra ayaklarımı buzun üzerinde usulca çeviriyorum. Bu uçurum, bu nehir, bu rüzgâr beni bekliyor. Sesin beni çağırıyor. Genç gerilanın defterinden bir cümle daha okuyorum.

Diyor ki, kişi zamanında ölmelidir.

Şimdi kendimi sessizce bıraksam, arkadaşlarımdan hiç biri farketmeyecek. Ancak sabah noktaya ulaştıklarında öğrenecekler olmayışımı. İlk çaylar dağıtılırken sıcacık bardağı uzattıklarında anlayabilecekler yokluğumu. Bir anda telaşlanacaklar. Heyecan yayılacak sabaha. En son beni nerede gördüklerini bir birbirlerine soracaklar. Birisi patikanın kıyısında bıraktığım çantamı hayal meyal anımsayacak.

Sonra telaşa hazırlanacaklar ve tam kalkıp koşuşturmaya başladıklarında nehirден çıkıp geleceğim sırlısıklaım. Onları şöyle bir selamlayıp ateşin başına oturacağım. Önce kızacaklar ama demli bir çayda uzatacaklar. Nerede kaldığımı hırsla soracaklar, ben anlatmaya başlayınca da usulca yanibaşıma oturup dinleyecekler. Kulaklarımdan silinmeyen sesini, uçurumu, rüzgârı ve nehri anlatacağım onlara. Kendilerinin içinde yaşadığı ve gerçek sandıkları bu masa-

lı, uzak diyarların masallarını dinler gibi dinleyecekler.

Kendimi boşluğa bırakıyorum. Kayalar hızla akıyor gözlerimin önünden. Hayatımı görüyorum kayaların yüzünde. Bu uçurumdur işte. O sırada soğuk bir havanın beni kucakladığını hissediyorum. Rahatça açıyorum kollarımı, bütün bedenime dokunuyor. Buda rüzgârdır. Buz gibi bir örtüye çarpıyorum ve örtünün altına geçiyorum. Her şey sessizleşiyor. Bu da nehirdir. Biraz önce yukarıdan dinlediğim soğuk nehir sıcak akıyor. Güçlü akıntının içinde sessizce akmaya başlıyorum. O an orada bir tek melodi ulaşıyor kulaklarıma, o da sesindir. Buda hayattır işte...

Bir anda güçlü bir sesle irkiliyorum. Bizim genç kılavuzun sesi-ne benziyor bu...

Oraya gelirim, seni suya atarım...

Sanırım bana söylüyor...

Heval sağırmısın... Neden yürümüyorsun... Donmak mı istiyorsun burada...

Arkama bakıyorum. Herkes gelmiş, beni bekliyor. Kurye herkesi daracık uçurumun kenarından geçirmiş. Bir ben kalmışım, bir de arkamdakiler. Mahcup oluyorum. Usulca kuryenin yanına ilerliyorum. Onun kayalarda gösterdiği yerlere tutunarak geçiyorum. Tekrar yola koyulmadan önce bana Ne düşünüyordun orada? diye soruyor ve bir cevap bekliyor...

Onun sadece yüzüne bakıyorum ve bir türlü kendimi ele verip, defterinden gizlice çaldığım sözlerin beni nasıl etkilemiş olduğunu ona söyleyemiyorum...

Kısa bir zaman daha bekliyor. Cevap alamayacağını anlayınca dönüp yola koyuluyor. Ben de ardı sıra....

Hayallerimizin Yaratıcısına

Hayallerimin yaratıcısı bu yazım sana...

Koca kara gözlerine ve bir kez olsun dokunamadığım saçlarına...

Eğer bu gerçek durdurulmazsa, diye düşünüyorum, günün ilk ışıklarının taşları, kayaları, ağaçları, kuşları, böcekleri ve ruhumu zu aydınlatmaya başladığı şuan. Eğer bu zehrin gerçeği durdurulmazsa, diye kıvranıp durdum bütün bir gece boyunca, yanibaşımda uzanan bütün dağlı arkadaşlarım gibi...

Eğer bu gerçek durdurulmazsa, diye başladım bütün konuşmalarına ve bir türlü tamamlayamadım. Sanırım bu sözü ilk Amed arkadaşın yüzünde okudum. Bütün gece boyunca yüzlerimizin her karşılaşmasında ne o, ne de ben konuşabildik ilk cümleden sonra...

Sonra kendime döndüm. Ve herkesin kendisinin tamamlaması gereken bu cümleyi oturup defterime yazdım. Eğer bu zehir durdurulmazsa, ne yapmalıyım? Yudum yudum, ruhumuza ve bedenimize içirilen bu zehir gerçekse onu nasıl ret etmeliyim? Bir halk hepimizin gözleri önünde sinsice zehirleniyorsa, ve gözlerimiz baktı-

ğı halde bunu göremiyorsa o gözleri çıkarıp atmalıyım...

Zamanın kayalarına vuruyorum kendimi ama çıldırıcasına dönen bu döngüye bir türlü inanamıyorum. Bu çağın tanrılarının böylesine nefret edebileceğini, böylesine sinsileşebileceğini hayal bile edemiyorum. Her şeyi düşünebilirdim, bütün düşmanlıklarının bir nedeni olduğunu da anlayabilirdim belki. Ama öfkenin böylesini, bir cinayet girişiminin bu biçimini hangi insan beyninin tasarlayabildiğini hiçbir şekilde hayal bile edemiyorum.

Ve bütün bunun nedeninin ise aslında bir hayal olduğunu da çok iyi biliyorum...

Her şeyin kurumuş bir dere yatağında bir çocuğun hayalleriyle başladığını da biliyorum. O çocuk koca kara gözleriyle, bir kez olsun dokunamadığımız simsiyah saçlarıyla, ve dünyaları kucaklayan gülüşüyle hepimize hayal kurmasını öğretti. Ve bu onun, tanrılara göre en büyük suçu, bize, ezilenlere, kurumuş dere yataklarında bekleyenlere ise en büyük armağanı oldu...

Ve benim için de her şey, kurumuş dere yatağında durup kendime dağ gibi bir hayal kurduğum an başladı. O ilk kez kurduğum hayal karşısında soluğum kesilecek gibi oldu. O ilk hayalimi kurarken, bunu kendime usulca söylerken, bütün toplulukların ve tanrıların önünde haykırırken kalbim duracak sandım ve bunun adına 'hayat' dendiğini, o dere yatağında hayallerine ihanet etmeyen arkadaşşımdan öğrendim.

Dudaklarıma abıhayatı o sürmüş, üç-yirmi beş gözlük camlarının çevrelediği göz bebeklerime o bakmış, çelimsiz bedenime o dokunmuştu...

Ve benim için 'hayat' orada başladı. Kurumuş dere yatağında, dağ gibi hayeller kurmaya başladığım, kendi gözlerimle bakabildiğim ve tanrılar gibi düşünebildiğim zaman başladı. Onlar gibi yaratabileceğimi kendime ve bütün herkese beyan ettiğim an başladı...

Ve koca bir halk, koca bir umutsuzlar ordusu o dere yatağından geçerek, hayallerine ihanet etmeyen çocuğun güzelim ellerinden abıhayatı içerek hayaller kurabileceğini ve hayallerinin peşinden çılgınlar gibi koşabileceğini gördü. Zehirlenmiş zihnini, oyulmuş gözlerini, yok edilmiş vicdanını o çocuğun elleriyle yıkayarak yeniden buldu.

Şimdi ben de, bir zamanlar bir hiç olan hayatıma bakıp düşünüyorum. O gün beni hayal kurmaya iten kimdi... Kimin kutsal elle-riydi saçlarıma dokunan... Kulağıma kim fısıldadı dağ gibi hayaller kurmanın sihrini...

Ve şimdi korkunç bir uçurum hızla önümüzde yükselirken, heyecandan kalbim göğsümü parçalarcasına çarparken, Kürt Halkının dağlara çıkan, mevzilere giren, sokaklarda çatışan, kendini bomba yapıp paramparça eden çocuklarının belki de en büyük gücünü hayallerinden aldıklarını iliklerime kadar hissediyorum.

Ve ben PKK'ye adım atışımdan, sizin gözlerinizi gördüğüm o ilk ana kadar, ilk gerilla eylemlerini peşinden koşup Beritan filmini çekmeye kalkışmama kadar yaptığım bütün güzellikleri gönlüme düşüren esin perisinin siz olduğunu biliyorum. Sizin gözlerinize baktığım o ilk andan sonraki bütün yaşamıma hükmeden kararlar hep büyük kararlar oldular. Sizden sonraki hayatıma baktığım zaman bütün bir hayatın imkânsız hayal etme ve onu yaratmanın eylemi olduğunu görüyorum...

Bunun için hiçbir zaman pişman olmadım. Bu dünyaya bir kez daha gelsem aynı dönemeçlerde aynı kararları veririm. Tanrılar lanetlese bile orman içindeki yollardan daha az kullanılanı seçer ve sizin karşınıza bir kez olsun çıkabilmek için bu yollarda kaybolurum. Bu dünyaya bir kez daha gelsem yine dağ gibi hayallerimizin yaratıcısı o korkunç güzel gözlerinize bütün kalbimle bakarım...

Kürt insanının hayaller kurulabileceğine, kurulan hayallerin o insanı değiştirebileceğine kim inanırdı, siz dokunmayınca ya-
dar... Bir halk o büyük hayal dağına tırmanırken rüyalarında bile göremeyeceği kadar büyük bir halk olduğunu anlayabilir miydi...

Hayallerimizin uçurumunda yükselirken bizim, hepimizin, koca bir halkın zihni ve bilinci kendi sınırlarını paramparça etti. Nereden gelip bizleri bulduğunu anlayamadığımız düşünceler ardı ardına ruhumuzda ve bedenimizde filiz verdi. O kurumuş dere yatağında bir damla suyumuz yokken, oyulmuş gözlerimizle baktığımız coğrafyada bir tek kuyu bulamazken kendimizi tanıyamaz, gerçekleştirdiklerimize inanamaz olduk.

Hayallerimizin bizden daha gerçek olduğunu, ona doğru ilerlerken sınırlarımızı paramparça edebileceğimizi, dudaklarımızı avu-

cunuzda tutuğunuz ve bütün insanlara sunduğunuz ab'ı hayat'a dokundurduğumuz zaman fark ettik. Zayıf çelimsiz bacaklarımızda uçurumlara tırmanmanı gizli gücünü, çıkarılmış gözlerimizin ardındaki o eşsiz bakışı ve içimizde tanrıların haykırışından daha derin bir ses olduğunu biz hayallerine bir kez olsun ihanet etmeyen çocuğun duruşunda kavradık.

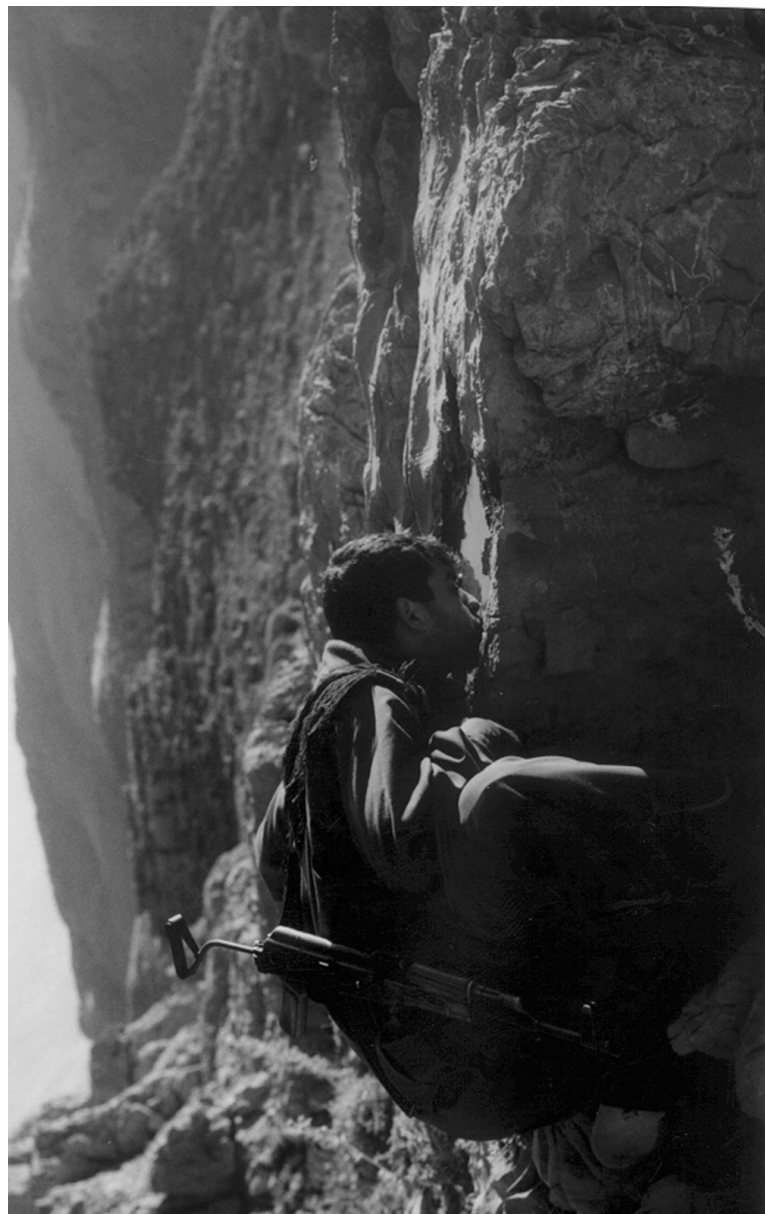
Hayal kurabilme ve onu gerçekleştirebilme yeteneğinin olduğu nu hatırlatmak bir halka verilebilecek en büyük armağandır. Ve bizler için en büyük armağan olan hayatınız, uygarlığın stilize ettiği postlarına bürünmüş tanrıların ise korkulu rüyasıdır...

Eğer bu gerçek durdurulmazsa...

Bu cümleleri bir kez daha tamamlayamıyorum. insanlığın en güzel kostümler içinde böylesine hayvanlaşabileceğine, insanoğlunun kendi hayallerini zehirleyebilecek kadar tahammülsüz olabileceğine inanamıyorum...

Eğer ruhumuza akıtılan, bir halkın hayallerine sürülen bu zehri durdurulmazsa, ilk defa hayallerini yakalamış bu halk, hayalleri uğruna dağbaşılarını kendine yuva yapmış bu halkın çocukları bu insanlık suçunu hiçbir zaman unutmayacak ve asla affetmeyecektir...

*Hiçbir şeyin geride kalmadığını ve geleceğin geçmişi içinde
barındırdığını, bir tek yağmur damlaları bilir,
birde dağların sevdalıları...*

Aynı Testiden İçmek...

Öyle derin ki gözlerin içmeye eğildim de
bütün güneşleri pırıl pırıl orada gördüm

Çıldırasıya yağmaya başlamışsa yağmur gitme zamanı gelmiştir. Ve gökyüzünün gözyaşları dağlarda en güzel yolculukların başlangıcıdır. Bir ayrılık kurulmaya görsün, ilk sözler ve son dokunuşlar ile birlikte o da ilk damlalarını bırakmaya başlar yükseklerden. O bütün ayrılıkların vazgeçilmez uğurlayıcısıdır. Gidenleri ve geride kalanları sırlıslıkla ıslatıncaya kadar hepimiz için ağlar.

Yağmurun bir adaleti vardır dağlarda. Herkesi ve her nesneyi hak ettiği kadar ıslatır. Layık olduğumuz ne ise o kadar dökülür üzerimize. Her kalbe az veya çok, iyi veya kötü hak ettiği kadarını verir. Her insan, her nesne, her şey layık olduğuna ulaşır doğanın bu yanılmaz adaletinin önünde.

Yağmurun kalbini sorgulayamazsınız. Nedenini soramazsınız. Sorgulayacağınız, nedenini arayacağınız tek yer kendi kalbinizdir. Yağmur gökyüzünden yeryüzüne düşer ve hiçbir yağmur damlası bir nedeni olmadan kendini bırakmaz bu düşüşe. Bize düşen kendi

sığınağımızdan çıkıp yağmurun altına yürümektir. Bize düşen yapabileceğimizin en iyisini yapmak ve gerisini yağmurun ellerine bırakmaktır. Bize düşen kalbimizdeki zehrin gerçeğini yağmurun gözyaşlarıyla yıkamaktır.

Yağmurun mutlaka bize ekleyeceği bir sözü ve taşıdığı bir anlamı vardır. Hınçla dövdüğü tenimizdir, asıl ulaşmak istediği ise ondan daha derinlerde olan kalbimizdir. Ve ondan da daha derinde bir şey vardır ki, o da gözlerimizdir...

O koca kara gözlerinize daha çok bakabilecektim, cesaret edebilseydim ve heyecanlanmasaydım birkaç söz söyleyecektim.

Ve ben aslında, yıllar önce çöllerin ortasındaki o kutsal şehirde yağan ilk yağmurun altında size bunları anlatmak istediğimi şimdi fark ediyorum. Sizinle ilk kez karşılaştığım o yaz sıcağında nereden çıktığını anlayamadığım o yağmurun altında sizinle birlikte ısınırken, hayatımın en güzel arkadaşlığının o an kurulduğunu hissettim ve düşündüm. Ama size hiçbir zaman anlatamadım.

Çünkü o esnada doğanın o en güzel aklı, en güzel sözleri dile geliyordu. Yağmur tenimize, kalbimize ve gözlerimize dokunarak anlatıyordu gökyüzünden getirdiklerini ve bana ise susmak düşüyordu...

Bu dünyaya güçlü bir bakış bırakmak belki de tek varlık nedenimizdir. Güçlü, güzel bir bakış belki de insanoğlunun en büyük eksikliğidir. Elinden alınmış en değerli mücevheridir. En güzel bakış kendi gözlerimizle baktığımızdır, ayrılırken çocuklar gibi ağladığımız gözlerimizle...

O gün, o yağmurun altında bir türlü konuşacak tek kelime bulamazken, gözlerin bütün bedeni koruduğunu fark ettim. Ve güzel bakan bir insanın koca bir dünyayı tek başına kurduğuna o an inandım. Gözlerimiz gizemli dünyamızın kapısıdır. Akıl ve vicdan gözlerde biçimlenir. Kişinin görme biçimi önce kendi ruhundan başlayarak bütün dünyayı biçimlendirendir. Gözlerimiz içimize ve dışımıza yol alan iki dünya arasındaki eşiktir. Ve her şey bu eşikte kurulur. İçeriden dışarıya akan hayat, dışarıdan içeriye yol alan zehir burada biçimlenir. İyi veya kötüye, güzele veya çirkine doğru yürümeye burada başlarız.

Saçlarımın üzerinden akıp kirpiklerime damlayan damlaların arasına gözyaşlarımı saklamaya çalışırken aslında hayata yeni baş-

ladığımı hissediyordum. Ama bir türlü anlatamıyordum. O an karşımdaki güçlü ve güzel bakışların sakinliğini duyumsuyor ve sanırım biraz da kıskanıyordum.

Sanırım yağmur damlalarının çarpışındaki o melodiyi ilk o zaman yakaladım ve gökyüzünün yeryüzüne her bahar bıkmadan usanmadan gönderdiği o cümlelerin lisanını da ilk defa o an okuyabildim.

O an yağmur şöyle söylüyordu;

Kişi hayatını kendi çabasıyla güzelleştirebilir, yüceltebilir. Hatta kendisinden daha fazla emek harcarsa zenginleştirebilir. Eğer bütün bunları bir de paylaşmayı düşünebilirse kendisiyle birlikte aynı ortamda yaşayan insanları da mutlu etmeyi başarabilir. Bu çok değerli, çok yüce bir çabadır.

Ama kişinin kendi bakışını güzelleştirmesi çok daha yüce bir iştir.

Her birimiz dünyaya geldiğimiz o ilk an, dünyaya en güzel bakışımızla bakarız. O en çocuk, en saf zamanımızda, nasıl bakmamızı öğretmek için, büyük kalabalıkların sırada beklediğini bilemeyiz. Ve daha bilmeden, anlamadan nasıl görmemiz öğretilirse, dünyaya öyle bakar oluruz. Ve bu bizim o büyük yalanı yaşamaya başladığımız, hayatımızı ele geçirecek olan o zehrin ilk yudumunu yuttuğumuz andır...

Yağmurun altında gözlerinize bakarken, o an ne kadar şanslı olduğumu düşünmemin nedeni buydu. Kendi bakışlarıyla bakan ve her sabah kendi bakışını güzelleştirerek hayata başlayan insanlar büyük eserler yaratırlar. O gözler hiçbir yeri, hiçbir insanı, hiçbir şeyi görmesin diye beton duvarlarla çevrelense de, o bakışlar hiçbir uzaklığa ulaşmasın diye denizler ortasına konulsa da, zehrin sahiplerinin asla ulaşmadığı bir sır vardır ki, onu da bir tek o zehri içmeye cesaret edenler bilirler...

Şimdi bu yolculuğa çıkarken hayatın bu en güzel sırrını, size söylemeden sizden ödünç alıyorum. Sizden ayrılırken verdiğim bir söz vardı, sırrınızı bu dağlarda ulaşacağım bütün insanlarla paylaşacağımın ve asla vazgeçmeyeceğimin sözüydü. Bu sözümü yeniliyorum.

Su dökerler ya gidenlerin ardından, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur ise bir daha dönmemeye çağırır kişiyi. Hiçbir şeyin geride kalmadığını ve geleceğin geçmişi içinde barındırdığını, bir tek yağmur damlaları bilir, birde dağların sevdalıları...

Kişi her yolculuğun başlangıcında bir şeyleri geride bıraktığını, bir şeylerden koptuğunu düşünür. Henüz yolun başlangıcındayken bir an önce dönmek için telaşlanır. Oysa dağların tutkunları hiçbir zaman bir daha aynı noktaya dönülmeyeceğini, aynı yağmur altında ıslanılmayacağını bilerek yaşarlar.

Ve bu yüzden bir daha dönmek için yola çıkmak gerçek kavuşmanın sırrıdır. Vazgeçmediğimizin en güçlü göstergesidir. Bıraktığımız aslında geride kalan değil, bizi ileride bekleyendir. Ve zehirlenen o zehri hepimiz için içen değil, o zehri dudaklarındaki sinsi gülümsemesiyle sunandır.

Ve bizim bu dağ başlarındaki bütün yürüyüşlerimiz aslında kendi bakışımızı bulduğumuz o insana ulaşmak ve zehirde olsa onunla aynı testiden o suyu içmek içindir.

Ve bu yüzden büyük ve güzeldir onun geleceğe bakan gözleri. Kuşatmalar altındaki odasında olduğu halde dağ yağmurları altında ıslanan gözleri bu yüzden derin ve pırıl pırıldır...

Gri Balıkçılı Beklerken...

Bu sabah yine gri balıkçılı görmek için yürüyorum. Zap nehrinin üzerinden buz gibi buğular yükseliyor. Aslında ben bu görünüme bayılıyorum. Şimdi tepelerin uçlarına vuran güneş birazdan vadinin içine ulaşacak ve bu buğu sessizce yükselip yerini suyun yüzeyindeki parıltılara bırakacak. Buz mavisi nehir kıyısında yürüdüğüm zaman içerisinde yosun yeşili bir nehre dönüşecek. Zap gece mavisi kıyafetlerini çıkarıp günün yeşil tüllerine sarınacak. İşte tam bu esnada gri bir balıkçıl usulca süzülüp bu nehrin üzerinden geçecek.

Ve ben sadece bu anı bir kez daha görebilmek için zap kıyısında yürüyorum...

Bu dağlarda bazı nesnelerin sihri olduğuna inanıyorum ve bir başkasına anlatıldığında bu sihrin bozulacağını da iyi biliyorum. Kim söylemişti hatırlayamıyorum; kişi doğanın ona sunduğu gizleri kendisinde saklamayı başarırsa, doğa ona daha çoğunu bahşedermiş, yeter ki, sırlarını kendinde tutmayı bilsin.

Ama ben kendimi bir türlü tutamıyorum. Sırlarımı içimde saklayamıyorum. İçime atamıyorum. Arkadaşlarımla paylaşmadan ede-

miyorum. Bu olağanüstü olguların gerçekleştiğini gördükçe yüreğim kabarıyor, bir türlü kendime hakim olamıyorum. Heyecanlanıyorum ve anlatıyorum.

Bu onuncu bahardır, her defasında bu kıyıda gri balıkçıl ile karşılaşıyorum. Her bahar gördüğüm aynı balıkçıl mıdır, bilemiyorum. Ama bana her defasında o eşsiz duyguyu yaşıtıyor.

Önceleri bunun bir tesadüf olduğunu düşünüyordum. Bu coğrafyaya ait olmayan bu kuşun buralardan geçerken bu kıyıya inmiş olduğunu, bir zaman dinlendikten sonra tekrar yoluna devam edeceğini sanıyordum. Bunun öyle olmadığını yıllar boyunca giriştiğim her yeni çalışmanın arifesinde veya atıldığım her yeni yolculuğun başlangıcında onunla karşılaştıkça fark ettim. Gri balıkçıl buralardan gitmiyordu, yoluna devam etmiyordu. Sanki bu nehir onun eviydi...

Dağlarda geçirdiğim bütün bu zaman içerisinde gri balıkçıl her bahar bana bir kez görünmeyi ve kaybolmayı başardı. Ve ben de onun görünümüyle başladığım her yeni çalışmayı tamamlamayı başardım. Onunla çıktığım her yolculuğu sonlandırmayı bildim.

Ve öyle bir an geldi ki, artık onsuz hiçbir şeye başlayamaz oldum. Onu görmeden, onun sabah güneşinde parlayan tüylerinden kendime, kalbime bir görünüm yerleştirmeden yola çıkmaz oldum. O da her yeni aşamada bana bir kez görünmeyi ve yüreğimi rahatlatmayı bildi...

Bir savaşın içinde her şeyin, her an yarım kalma ihtimali vardır. Düşler ve özlemler bir merminin vızıltısıyla bir anda yarım kalabilir. Bütün istemler bir mayının gürültüsüyle bir başka bahara ertelenebilir. Acı bir gerçek en güzel gülüşleri bıçak gibi kesebilir. Dağların çocukları bu yasaları çok iyi bilirler ve bu gerçeğin içinde yaşarlar.

Ve ben de, şuna bütün kalbimle inanırım, her gerillanın bir balıkçılı vardır ve her başlangıçta onunladır...

Gri balıkçılı ilk gördüğüm yıllar önceki o bahar Jiyan isimli bir gerilla ile birlikteyim. Aslında gri balıkçılı ilk o görüyor ve bana gösteriyor. Aslında bana devrediyor. Gri balıkçıl Jiyan'ın bana bıraktığı en güzel emanet oluyor.

Fotoğraf makaralarının dağlara çok zor ulaştığı o günlerde ben de elimdeki kıt kanat olanaklarla gerillaların fotoğraflarını çekme-

ye çalışıyorum. Her gerillaya en fazla bir kadraj ayırabildiğim için, fotoğraflayacağım kadrajın en iyisi olması için uğraşıyorum. Jiyan ise Zap'ın kıyısına oturmuş beni bekliyor. Onu zorla burada yakalamış, Botan eyaletine geçmeden bir fotoğrafını çekmek için zorla ikna etmişim. Sanırım bir objektifin karşısında oturup poz vermekten utanıyor. Ama bütün o masum utancıyla dünya güzeli gülüşünü de bir an olsun yüzünden eksik etmiyor.

Elimi ağır tutuyorum, bu an uzasın istiyorum. Fotoğraf makineyle gereğinden fazla uğraşıyorum. Onun bu gülüşü belleğime iyice kazınsın istiyorum...

Çünkü ben dağlara onun gülüşüyle adım attım. Yıllar önce Dicle'nin azgın sularını usulca geçtiğimiz ve masaldaki Kaf Dağı'nın ardına yol aldığımız o ilk gece Jiyan yine karşımdaydı. O zaman adını bile bilmediğim bu kızla aynı bota binmiştik ve Dicle'nin o çılgın sularının arasından birlikte geçmiştik.

O gece, kuryemiz Haşım yirmi dört kişinin sığıdığı iki botu bir birine bağlamış ve bize acele etmemiz için işaret ediyor. Herkes ikişer ikişer yan yana oturduğunda bana yer kalmadığını fark ediyorum. Kıyıda tek başıma kalıyorum. Korkan ve yalvaran gözlerle Haşıme bakıyorum. Beni de alacak mı, bu gemiye. Haşım elindeki kürekleri ile ne yapacağını şaşırmış. Yirmi beşinci kişiye yer yok. Ama beni kıyıda tek başıma da bırakamaz. Haşım bir an durakladıktan sonra işaret ediyor. Hemen arkasında ufacak bir yeri gösteriyor. Oraya geçecek ve onun kürekleri çeken omuzlarına sıkı sıkı tutunacağım. Dicle'yi bir baştan bir başa geçinceye kadar dengede duracağım.

Bir an bile düşünmeden Haşım'ın gösterdiği yere geçiyorum. Onun sırtına sarılıyorum, güçlü omuzlarına sıkıca tutunuyorum. Bütün hepimiz hazırız. Haşım küreklerle asılıyor ve akıntının içinde yol almaya başlıyoruz. Koca bir nehir ayaklarımın hemen dibinden geçiyor. Uçuyor muyuz, yüzüyor muyuz bilemiyorum. Rüzgardan mı, dalgalardan mı sarsıldığımızı da tam olarak bilmiyorum. Bildiğim tek şey Anka kuşuna sıkı sıkı sarıldığım.

İçimde o büyük düşme korkusu olduğu halde hayatım boyunca bir kez daha göremeyeceğim bir fotoğrafın hemen karşımda olduğunu fark ediyorum.

Ay ışığı altında Dicle'nin içinde yirmi dört gerillanın hepsi sessizce karşımda oturuyor. Kim bilir neler düşünüyorlar diye düşünüyorum. Yirmi dört gencecik hayat bir başka yirmi dört hayata yolculuk ediyor. Bizi karşı kıyıda nelerin beklediğini hiç birimiz bilmiyoruz. Ama bildiğimiz bir tek şey var karşı kıyıda hiçbir şey gelmediğimiz kıyıya benzemeyecek. Haşım var gücüyle kanatlarını çırpıyor. Bütün hızımızla Kaf dağının ardındaki masala yaklaşıyoruz.

Koca bir nehir bütün hızıyla tersine akıyor. Haşım'ın güçlü omuzları ellerimin arasında bütün gücüyle kasılıyor. Ben bir yandan dengemi sağlamaya, bir yandan da Kürt halkının bu çocuklarını belleğime kazımaya çalışıyorum. Çünkü fotoğraf makinem sırt çantamda. Onu çıkarmayı aklımdan geçirmiyor değilim. Ama Haşım'ın omuzlarını bir an bile olsa bırakamayacak kadar korkuyorum.

Bir ara oturanlar içinden birisinin gülümsediğini fark ediyorum. Gencecik bir kız gecenin içinde ay gibi gülümsüyor. Ben dehşetler içinde Haşım'ın arkasında kendimi dengede tutmaya çalışırken gözlerimi ondan alamaz oluyorum. O'nu tanımıyorum, kim olduğunu bilmiyorum ama bu gülüşle birlikte içimdeki bütün korkular uçup gidiyor. O gülümsüyor, deli gibi akan sulara, kapkaranlık geceye, yanındaki yoldaşlara, kan ter içinde kürekleri çeken Haşım'e, Haşım'e sıkı sıkıya sarılmış bana, hepimize gülümsüyor. Öylesine rahat, öylesine sevinçli, öylesine güzel gülüyor. Sanki bu gece yaşadıklarımız, bu olup biten her şey, olması gerekenlermiş gibi gülümsüyor. Sanki bütün bunlardan haberdarmış, bütün bunları bekliyormuş, biliyormuş gibi gülümsüyor...

Tanrım, kimdir bu kadar güzel gülen yol arkadaşı. Kimdir dehşet içindeki yüreğime su serpen bu gencecik yoldaşım...

Ben bu nehrin bir kıyısından diğerine yüreğimde korku ve jıyan'ın dünyalar güzeli gülüşüyle geçiyorum. Kaf Dağının ardında ki o ülkeye onun gülüşüyle adım atıyorum...

Artık fotoğraf makinemin bütün ayarlarını tamamlayıp deklanşöre basmak üzereyim. O an durup o geceyi, o gece yaşadıklarımı, onun ay ışığı kadar güzel gülüşünü ona anlatmayı düşünüyorum ama zamanımız yok. Onu daha fazla bekletemem. Botan yolcusu yol arkadaşları da onu bekliyorlar. Deklanşöre basmadan ona bir daha karşılaştığımızda ona bir şey anlatacağımı söylüyorum. Yüzü-

me bakıyor, sanki ne anlatacağımı o da tahmin ediyor. O'nun da o ilk geceyi, Anka kuşunun sırtındaki yolculuğumuz anımsadığını hissediyorum.

O an Jiyan başını hafif yukarıya kaldırıyor. Gökyüzünde bir şey gördüğünü fark ediyorum ama dönüp bakmıyorum. Çünkü ben de hayatım boyunca bir kez daha karşılaşmayacağım en güzel yüzlerden birini fotoğraflamak üzereyim.

Deklanşöre basıyorum ve başımı çevirip Jiyan'ın baktığı yöne, gökyüzüne bakıyorum. Gri balıkçıl üzerimizden usulca geçip gidiyor. Ve Jiyan az sonra kalkıyor, hepimizi selamlıyor ve yönünü kuzeye, üzerimizden geçen gri balıkçılın uçtuğu tarafa çeviriyor. Bu benim Jiyan'ı son kez gördüğüm ve son kez fotoğrafladığım an oluyor. Bu gri balıkçıl ve ona anlatamadığım bu öykü ondan bana hatıra kalıyor...

Şimdi zap kıyısında yürüyorum, mavi buğu usul usul yükseliyor ve yükseldikçe dağılıyor. Soğuk buğu dağıldıkça parıltılar belirmeye başlıyor akıntının yüzeyinde. Nehir maviden yeşile dönüşüyor. Bu kıyıda benden önce yürümüş hayatları düşünüyorum. Onların heyecanlarını, sevinçlerini, kendileri ile birlikte taşıdıkları hüzneleri hissediyorum. Yüreklerindeki gizli aşkları, sakladıkça kendileri ile büyüttükleri sevdalarını, sevdalarına söyledikleri o en gizli sözleri duyuyorum. En derin, en engin bakışları, bu bakışlardaki en kutsuz duyguları görüyorum. Ve hayatım boyunca gördüğüm en güzel gülüşler akıyor parıltıların arasından...

Gri balıkçıl Zap vadisinin en uzak ucunda beliriyor. Bir kez daha o ilk anki heyecanı yaşıyorum. Kanatlarını çırpmadan akar gibi yaklaşıyor. Jiyan'ı bir kez daha hatırlıyorum.

Neredeyse haykıracağım, neredeyse ağlayacağım...

Sunum Ağudur

Sunacaktır yar badeyi kendi elleriyle
Sunum ağudur, gerek yok tereddüte
Ve biz yine ellerinde yarin götüreceğiz
Badeyi ruhun dudaklarına

Geceler boyunca yazıya dökmek için aradığım, bir türlü bulamadığım, ve bulamadığım için her defasında yazmaktan vazgeçtiğim bu sözleri, ruhumun derinliklerini okumuşçasına mısralara yerleştirip ve onu beklediğimi bilircesine, uzak yolların kuryeleri-ne verip bana gönderen bu dağların doktoru Rubar, aslında gizlice hikayemin başlangıcını işaret ediyor.

O bir dağda, ben bir başka dağdaysam ve bu sessiz şairin mısraları bizi birbirimize kavuşturuyorsa demek bu hikâye hepimizin...

Yazının anlamı çoğalttığına inanan inananlardanım, biliyorsun. Şimdi gözyaşı mağaralarında oturup yazarken nasıl kıvrandığımı, nasıl can çekiştiğimi bilemezsin. Günlerce, haftalarca, hatta aylar-

ca düşünüp de, mağaraların çatısından dökülen damlaları anlatacak o esrarlı kelimeleri bulamamanın acısını bilemezsin.

Önüme koyduğum her beyaz sayfaya göz attığımda, elime geçen her yeni defteri çantama yerleştirdiğimde, bütün hepsini bir gün doldurup sana ulaştırmayı umut ediyorum. Bu umutla bu defterleri aylarca sırt çantamda taşıyıp, o bembeyaz sayfalara bir tek kelime düşmeden bir başka arkadaşına hediye ediyorum.

Kalemi elime aldığım o ilk andan itibaren kelimelerin dipsiz kuyusuna yuvarlanıveriyorum. Her defasında sözcüklerin labirentine girip, şimdi yağmur altında ıslanan bu dağlarda paylaştıklarımızı anlatacak cümleleri bir araya getirmeye çalışırken, o cümlelerin içinde kaybolup gidiyorum.

Ve ben yıllar sonra ilk defa, bu dağ başlarında paylaştıklarımızı, uçurumlardaki hayatlarımızın parçacıklarını yazarken, yazmanın eksilttiğini hissediyorum. Yazdıkça, yazmaya çalıştıkça uçurumlara tırmanmaya başladığımız o ilk danstan sonraki hayatımız koca bir dağ gibi önümde yükseliveriyor.

Ve o dağ, ne yaparsam yapayım elimdeki deftere sığmaz oluyor. Ve ben her defasında, bu dağdan akıp gelen gözyaşı nehirlerini defterlere sığdırmaya çalışmanın imkânsızlığıyla yüzleşiyorum. Kelimelerin oluşturduklarıyla, hayatımızın dağını karşılaştırdığımda aradaki uçurum kemiklerimi sızlatıyor.

Bu yüzden kalemi defteri elime alıp yalnızca ıslanmayı göze alanların geçebildiği o gizli geçitten geçip gözyaşı mağarasına giriyorum. İlk sayfayı açıp o beyazlığa bir şeyler yazmak için çıldırırsıya uğraşıyorum. Ve her defasında yazmaktan vazgeçiyorum.

Yıllarca tersini düşünürdüm, ama yolculuklar mevsiminin başladığı, gözyaşı yağmurlarının tenimizi okşadığı bu mevsimde, sevda-
lı Kürt gençlerinin uzak dağlara koşmaya hazır olduğu bu başlan-
gıç anında şu gerçeğe ulaştım;

Sevgi yazılanlarda değil yazılmayanlarda gizlenirmiş...

Aşk söylenenlerde değil söylenmeyenlerde var olurmuş...

Hepimiz, yılların gerillaları ve dağlara yeni adım atmış gerillalar, neşeli ve renkli Kürt çocukları koşmaya hazır olduğumuz pati-

kaların başlangıcında kendi hikâyemizi yazmaya hazırlanıyoruz. Hikâyemizin başlangıç anını anlatacak o sözleri hiçbir bileğin açamayacağı avuçlarımızın içinden bütün coğrafyalara savurmak için sabırsızlanıyoruz...

Aslında bizler dudaklarımıza götüreceğimiz zehirden sonra hayata döneceğimize inanıyoruz. İttiğimiz zehirden sonra omuzlarımıza yüklenecek sınırsız sorumluluğun farkındayız. Ancak aptallar, o her şeye muktedir olduğunu düşünen budalalar, bir fikri zehirleyebileceklerini düşünebilir, bir toplumu aşksız bırakabileceklerini hayal edebilirler.

Oysa o fikir bizim hayatımızın en büyük sevinci, kalplerimizde taşıdığımız aşkımız ise fırtına içindeki yol göstericimizdir...

Ve bizim hikâyemiz asıl şimdi başlamak üzeredir...

*Bir insanın bir başka insana verebileceği
en güzel şey anılardır*

Giyayê Sti

Dağlarda yolculuklar hatıralarla başlar. Ve aslında yol önce kendimizi hatırlamaktır...

Sırt çantalarımıza eklemek ve tuz koymayı hiçbir zaman unutmayız ama yolculuklarımızın en ağır yükü hatıralarımızdır. Bizler sırt çantalarımızdaki her şeyden vazgeçebiliriz ama hatıralarımızdan asla. Gerektiğinde ekmeğimizi ve tuzumuzu bırakabiliriz, aç ve susuz dağlara meydan okuyabiliriz ama hafızamızın kıyılarına demir atmış o güzel yüzlerden ve o eşsiz seslerden bir kez olsun vazgeçemeyiz...

Bir insanın bir başka insana verebileceği en güzel şey anılardır, diyordu, henüz hatıralar biriktirmenin bu dağların en güzel eylemi olduğunu bilmediğim o yıllarda tanıdığım Rojhat isimli bir gerilla. O zamanlar henüz kişinin asıl zenginliğinin kalbine sığdırabildiği, sırt çantasına doldurabildiği, ortağı olduğu, paylaştığı hayatlar kadar olduğundan habersizdim.

Bu dağ çocuklarının en büyüğünden en küçüğüne, en yaşlısından en gencine kadar hepsinin mutlaka size verebileceği bir şeyleri vardır. Bir kere onlarla arkadaş olmaya, aynı pınarlardan su

içmeye görün, mutlaka sırt çantanıza yerleştirecekleri bir hatıraları olacaktır.

Şimdi ben, her bahar olduğu gibi bu bahar da uzun yolculuklara çıkacak olan gerilla kervanlarına katılmak için çırpınırken, onlarla birlikte yürüyebilmek için kalbimi ve bedenimi hazırlarken sırt çantamda taşıdığım eşyaları bir bir gözden geçiriyorum. Uzun yolculuklar atılırken yanıma en az ağırlığı almaya kararlıyım ama bir türlü sırt çantamdaki eşyalardan vazgeçemiyorum. Yıllardır kendimle taşıdığım ve bir kez olsun kullanmadığım o eşyalarla bir türlü vedalaşamıyorum.

Yılların arkadaşlıklarıyla birikmiş yüklerimden hangisini bırakabilirim? Yıllardır kendimle taşıdığım ve bir kez olsun kullanmadığım eşyaları bile bırakmaya kıyamıyorum. kirlenmesin diye bir kez olsun terimi silmediğim eşarplar, biteceğinden korktuğum için sökükleme dikmediğim o yeşil makara, çantama güzel kokular yayan o koca ayva, ulaşamadığım dağlardan ve nehirlerden getirilmiş taşlar, kullanamadığım kalemler, kolumda bir tane taşıdığım için çantama bıraktığım saat, nar taneleri, farklı baharlarda kurutulmuş çiçekler, yazılarım için gönderilmiş defterler, ucu kırılmış bir çakı, gabar dağında bulunmuş taş oyması bir pipo ve adlarını sayamadığım yığınla eşya, hepsi bu dağlarda yol almış, ter dökmüş, kan vermiş eşsiz insanların hatıraları...

Dağ dağ dolaşarak topladığım o hatıralardan bir tekini bile ele yemiyorum şimdi. Sırt çantama bakıp da, çok ağır sen bu yükle hiçbir yere gidemezsin diyen arkadaşlarıma, ne yapayım onlar benim her şeyim, asıl onlar olmadan hiçbir yere gidemem, diye cevap veriyorum.

Ben çantamı nasıl hafifleteceğim diye düşünürken, baharın bu güzel günlerinde bir hatıra daha düştü gönlüme, sessizce gelip yerleşiverdi sırt çantama. Sevinçli bir Kürt kızının nereden esinlenip de bana layık gördüğünü anlayamadığım bir hediyeyle karşı karşıya kalıverdim.

Baharın en taze yeşilinin renk verdiği yamaçlarda yürürken, biran önce açmak için birbiriyle yarışan çiçekler arasından geçerken ansızın eğilip yerden bir şey kopardı...

Kürt masallarına göre uğruna yılanların şahının ele geçirilip

öldürüldüğü, Gılgamışın onu bulmak için denizlerin derinliklerine yaptığı yolculuklarda yitirdiği, bu yaban otunu o ufacık elleri ve tertemiz gülüşüyle uzatıverdi... Oysa O ufacık elleri ve tertemiz gülüşüyle bu sihirli otu bana uzatırken, yeryüzünün en gizli buluşlarının, en güçlü silahlarının onun ellerinde tuttuğu bu otun sırrına ulaşmak için kullanıldığının ve insanlık tarihi boyunca kaç bilim adamının hayatını bu sırra ulaşmak için adadığının farkında bile değildi...

‘Bu sana hediye olsun’ derken bütün zekâsıyla gülümsüyordu. Otun bir yaprağını dudaklarına götürmüş çiğnemeye başlamıştı bile. Onun kurnaz bakışlarında bir şeylerin gizli olduğunu fark ediyordum ama hâlâ bu otu dudaklarıma götürmenin cesaretini kendimde bulamıyordum. Ona güvenmediğimden değil, yolculuğumuz boyunca beni düşürdüğü oyunlarından bir yenisine daha düşmektendi korkum...

Babaannesinden ona hatıra olan bu otu, henüz beş yaşındayken öğrenmişti ve yine babaannesinin yaptığı gibi oda otu benim elime tutuşturuverdi. Onun kurnaz bakışları altında temkinli bir şekilde otu dudaklarıma götürdüm. Tüylü ve yumuşak bir ottu. Daha önce hiçbir gerillanın bu otu tatmadığına emindim o an. Gözleriyle devam etmemi istiyordu. Bu otu usulca ısırırken her an bu haylaz kız çocuğunun şakalardan kurduğu kapana kısıp ardından patlayacak olan kahkaha fırtınasına hazırlanıyordum. Nede olsa beni tuzağın içine usulca çekmişti...

Otu ısırdım, yavaş yavaş çiğnemeye başladım ve hızla acı bir tad ağzıma yayıldı. O ise beni takip ediyordu. Acının yüzümde oluşturduğu etkiyi fark etmiş olacak ki, gülmeye başladı. Neredeyse tuzağa düştüğüme inanıp otu çiğnemekten vazgeçecektim ki, o hızla davranıp çiğnememde ısrar etti.

Demek ki doğru otu sana vermişim. Bu otun adını hatırlamıyorum ama tadını çok iyi hatırlıyorum. Köyümüzden göç etmeden önce babaannemle kırlarda dolaşırdık. O zamanlar beş yaşındaydım. Babaannem bu otu ısrarla bana yedirirdi. O bu ota gençlik otu, hayat otu diyordu. Bu otu yiyenler hiçbir zaman yaşlanmaz hep genç kalırlarmış. O yıllardan sonra dağlara çıkıncaya, gerilla oluncaya kadar bir daha karşılaşmadım. Adını unuttum, ama tadını ve baba-

annemin bu ot için anlattıklarını hiçbir zaman unutmadım. Bu benim sana hediyelem olsun tamam...

Kurnaz, bana bir hediye verinceye kadar beni her an tuzağa düşme korkusuyla yüz yüze bırakmış ve beni bu defa da yanıltmayı başarmıştı. Bende bu eşsiz otu aldım defterlerimin arasına yerleştirip sırt çantama koydum ve ona bir oyun oynamaya karar verdim. Bu defa ölümsüzlüğü arayan ve bunun uğruna neredeyse birbirini yok etmek üzere olan koskoca insanlığı sevinçli Kürt Kızıyla tanıştırmak için yazacağımı ve yazıyla birlikte bir de fotoğrafını göndereceğimi ona söyledim.

Koştı ellerimden tuttu, yazmamam, anlatmamam için elinden geleni yaptı. Yemyeşil kırlarda koşma sırası bendeydi. Sonunda beni yakaladı ve benden yazarsam sadece onun kod ismini kullanmam için söz aldı. Ve babaannesinin hâlâ yaşadığını ve neredeyse torunlarının torununu görmek üzere olduğunu da yazmayı unutmamamı da ekledi...

Söz verdiğim için yazıyorum. Hepimizin, bütün insanlığın aradığı hayatın, gençliğin, ölümsüzlüğün otunu her bahar Kürdistan dağlarından toplayan bu Goyi Aşiretinin en güzel kızının ismi Sti'dir...

Onun ismini bir türlü hatırlayamadığı sihirli ota da ben bir isim buldum, o da kabul etti... Giyyê Sti...

BOTAN YAZILARI

Seni ben koruyacağım...'

Kameramı taşıdığım ve gözüüm gibi koruduğum çantamı acı içinde ve hızla omuzlarımdan çıkardım. Aynı mermi hem kolumu hem de çantamı delip geçmişti.

Ancak göz atabildim çantama ve can dostum kamerama. Ona bir vefa borcum vardı. Onun sayesinde Kürt Özgürlük hareketiyle tanışmış, Avrupa'dan Ortadoğu'ya olan yolculuğum onunla başlamıştı. Dağlara birlikte adım atmış ve gerilla ile birlikte tanışmıştık. Onunla giriştiğim her çalışmayı başarmış ve elime aldığım hiç bir çalışmam yarım kalmamıştı. O beni ben yapan yegane arkadaşım-dı. Demek ayrılma vakti gelmişti.

El bombası yanımıza düştüğünde sadece doldurduğum kasetleri boynuma sarmış ve ancak kendimi yan tarafa atabilmişim. Patlama ve mermi vızılıtları arasında bir kez daha kameramın bulunduğu tarafa bakmadım.

Cudi'nin hemen karşımızdaki mevziyi gösterdiği ve saldırılım diye haykırdığı sırada kolumda ve boynumda asılı duran hatıralar geçi verdi aklımdan. Yoldaşlar uğur getirsin diye takmışlardı yola çıkarken. Ancak kız çocuklarının kullandığı kolumdaki saat, ne olduğunu şuan bile tam olarak bilemediğim deri kayış, Beritan'ın

mezarından aldığım şütük parçası, beş yüzyıl taşımak için söz verdiğim boynumdaki muska ve bütün bunları bana veren arkadaşları-mın yüzleri belirdi gözlerimin önünde.

Bütün bu hatıralar gerçekten beni koruyacak mıydı yoksa bir hi-kaye olup geçecek miydi?

Boynumdaki muskayı dişlerimin arasına sıkıştırıp, Cudi ile bir-likte hemen önümüzdeki mevziye yöneldiğimiz o esnada bunları düşünüyordum. Üzerimize sıkılan yüzlerce mermiden birisinin ona doğru koşan bedenimi delip geçmesini beklerken, bir anda asker cenazelerinin üzerinden geçtiğimi farkettim. Göz açıp kapayınca ya-kadar olmuştu her şey ve önümüzdeki mevzi de düşmüştü.

Gözlerim hızla Cudi'yi aradı. Silah sesleri içinde var gücümle haykırdım. Cudiiiiiii! Cevap gelmedi. Yan mevziden üzerime açılan ateşe şarjör değiştirip hızla cevap verdiğim sırada hala haykırıyordum. Ama bir türlü Cudi'nin sesini duyamıyordum.

Son anda Cudi'yi gördüm. Bir kayaya yaslanmış, göğsünü ger-miş, bütün sakinliği ile duruyordu. Artık ateş etmiyordu. Mermiler tek tek gelip kanlar içindeki göğsüne yerleşiyordu. Güzel yüzünde acıya ait tek bir ifade yoktu. Ona defalarca seslendim. Kalk Cudi... kalk çıkalım buradan. Bak bu son mevzi... Bak bu son çember... Ar-kadaşlar hemen şuradalar... kalk be kalk... yalvarıyorum kalk... Be-ni yalnız bırakma bu çemberlerin içinde... kalk be Cudi, kalk...

İsmi ne kadar haykırdım, bilemiyorum. O ateş altında ne kadar bekledim, onu da bilemiyorum. Ama zaman bir ömür gibi geçti ve Cudi oradan kalkmadı, kalkamadı. O eşsiz ıslak gözleri ile bana son defa baktı ve o bombardıman içinde sadece benim duyduğum şu sözleri söyledi:

‘Ben sana dememiş miydim. Ben vuracağım sen çıkacaksın...’

O gece çatışmadan kurtulanları aramak için Pervari dağlarına in-dirme yapan helikopterlerin altında tek başıma yürürken esen so-ğuk rüzgarların çarptığı yaralı sağ kolum ve yaralı kalbim sızlıyor-du. Karanlık içinde titreyen dudaklarımdan Cudi'nin sözleri ve kimsenin görmediği gözlerimden ise yaşlar dökülüyordu.

O genç gerilla sözünü tutmuştu ya ben...

*O resimlerde vuruluyorsan
o resimler sen, sen o resimler oluyorsun.*

Berfin'in sözleri...

‘...ya bizi kim anlatacak?’ diye sorduğunda Herekol’un kayalıklarına akşam güneşinin kızıl rengi vurmaya başlamıştı. Karanlık basmadan önce yola koyulmak için hazırlanırken ansızın çıkıp gelen bu soruya bir cevap vermem gerektiğini hissettim. Gün boyu öylesine çok yazarlar ve onların anlattıklarından konuşmuştuk ki, bu sorunun sorulmasına şaşmamam gerekiyordu. Yine de Berfin’in sorusu, Herekol’un kaya aralıklarından fırlayıp gelen rüzgarlar gibi aniden çarpmıştı yüzüme...

O gün Besta’nın hemen kıyısından yükselen bu dağın, eşi benzeri görülmemiş taş koridorlarında dolaşırken bir yandan sohbet ediyor, diğer yandan da dönüş yolculuğumuzda kaybolmamak için kayalara taştan izler bırakıyorduk. Her ikimizde yürüyerek yaptığımız bu sohbetin bizim son sohbetimiz olduğundan habersizdik. Orhan Pamuk’tan, Marquez’e uzanan yolculuğumuzda iç içe geçen koridorlar içinde sık sık ara verip dinlenmek zorunda da kalmıştık. Nobel’e layık görülen yazarların başarılarının kendi halklarını çözümleyebilme güçlerinden geçtiğini keşfederken

kayaların yüzeylerinde birikmiş toprak tadı veren sulardan da içmeden edemiyorduk. Koca çantamı ‘biraz da ben taşıyayım’ diyerek sırtladığı ve gülümseyerek hızla uzaklaştığı sırada ben hâlâ az önce sorduğu sorunun cevabını düşünüyordum. Bir anlık boşluğu fırsat bilip kapmıştı çantamı. Hemen önümde duran taş çanağa eğilip iştahla bu toprak kokulu sudan doyaya içtikten sonra ardı sıra koşmaya başladım. Bir an önce ona yetişip benim bile taşımakta zorlandığım kamera çantamı, o daha fazla yorulmadan geri almak istiyordum.

‘Sizi ben anlatacağım’

Birkaç dakika içinde ona yetiştim ve hemen arkasından yürümeye başladım. Benim yaklaştığımı farkettiği için zorlandığını bana hissettirmeden yürümeye çalıştığı gözümde kaçmadı. ‘Çantam ağır değil mi?’ diye sormadan edemedim. Onun cevabı ise hazır-
dı. ‘Yooo! hiç de görüldüğü kadar değilmiş’ deyip adımlarını hızlandırdı. Ondan da ancak böyle bir cevap ve böyle bir davranış beklenirdi. Hiçbir şey söylemeden arkasından yaklaştım ve çantayı yakaladım; ‘Biliyorum çok hafif ama ben yine de alayım’. Beklediğim gibi çantamı vermedi ama ben de bırakmadım... Birkaç gün sonra Garısa ormanlarında gireceğimiz çatışmada paramparça olacak kamera çantamın iki ucundan tutmuş çekerek ve gülererek ısrar ederken, onun sorduğu gibi ben de ansızın sorusunun cevabını verdim... ‘Sizi ben anlatacağım...’

Benden böyle bir cevap beklemiyordu. Ben de beklemiyordum. Sözcükler ansızın dökölüvermişti dudaklarımdan. Durakladım... ‘Beni, orta yaşı geçmiş ve on yılı aşkındır dağlarda yürümekte olan bir kadını anlatabilir misin?’ dercesine bakıyordu gözlerime. Gün batımının kızıllığı vurmuştu soğuk rüzgarlarda yanmış yüzüne. Bir anda sessizleştik. Kimse bundan öteye söyleyecek bir söz bulamıyordu. Sadece neşeli Herekol rüzgarlarının kayalarda çıkardığı çınlamalar duyuluyordu... Belleğime kazınan bu günbatımını, bu yüzü ve bu sözleri bir daha hiç unutamayacağımı, o kıyasıya çatışma sonrasında Onu son kez gördüğüm mevziler arasında ararken, bütün kalbimle hissedecektim...

En gizemli kadınlar

Usulca çantamı sırtladım ve kararmakta olan kayaların yüzüne basarak yola koyuldum. Bu defa ben onun boşluğunu yakalamıştım. Sessizce yürürken onun da hemen arkamda sessizce yürüdüğünü biliyor ve bir çırpıda verdiğim cevabın yerinde olup olmadığını düşünüyordum. Garip gelecek ama onun hakkında isminden öteye bildiğim hiçbir şey yoktu. Kimdi? Kimin gözünün nuru kızıydı? Hangi annenin ellerinde büyümüş, hangi bahçenin ağaçlarından meyve toplamıştı? Hangi şehrin sokaklarında neşeyle koşmuş, hangi okulun sıralarında dirsek çürütmüştü? En çok hangi şarkıları sever, hangi şiirleri coşkuyla okurdu? Gönünde sakladığı, geçmişte bıraktığı birisi var mıydı? Onun hakkında sorulabilecek daha nice soru vardı ve ben hiç birinin cevabını bilmiyordum.

Dünyanın en gizemli kadınlarının, dağlardaki kadınlar olduğunu bildiğim halde nasıl ‘sizi ben anlatacağım...’ demeye cüret etmiştim, bilemiyorum... Berfin ile dağlarda karşılaşmıştık ve aynı kaya aralıklarından geçiyorduk. Benim ‘kader birliği’ adı verdiğim bu yolculuğa da birlikte başlamıştık. Türk Ordusu’nun elli bine yakın asker ve termal kameralarla oluşturduğu sınır zincirini delerken yine beraberdik. Arkadaşlar grubumuzu ikiye ikiye bölerken yan yana düşmüş ve sınırı hızla geçerken birbirimize bakıp gülümsemeyi de ihmal etmemiştik. Ve bizi bekleyen düşman pusularına da birlikte düşecektik. Herekol’un gün batımını rüzgarın uğramadığı bir kayanın kıyısında izlerken yaklaşık sekiz yıl önce, Berfin’in dağlara adım attığı o ilk yıllarda karşılaştığımız o anı ve o sırada çekmiş olduğum bir fotoğrafı Ona hatırlattım. O fotoğrafı hatırlar hatırlamaz kahkahası yankılandı kayalıkların arasında ve henüz yerimizi keşfetmemiş olan rüzgarlar bir çırpıda buldular bizi...

‘Annem nasıl sevinir’

‘Bir gün bana bir şey olursa anneme o fotoğrafımı gönderirsin’ sözlerini ancak söyleyebildi. Gülmeye ara verdiği bir anda ve rüzgardan fırsat bulunca da şöyle ekledi; ‘benim en şişman olduğum fotoğrafım odur. Beni öyle görünce annem nasıl da sevinir, kim bilir...’ Garısa ormanlarında yaşadığımız o şiddetli çatışmadan ancak

on sekiz gün sonra Berfin'in sağığına ilişkin ilk haberi alabildim. Çatışma başladığı an nöbetçimiz oydu ve düşmanla ilk teması yaşıyan da oydu. Özel timler bütün gücüyle nöbet yerine yönelirken nöbetçimizin kadın olduğunu anlayan kahrolası korucuların çirkin çağrılarını göklere ulaşmıştı. O taraftan gelen silah seslerinden Berfin'in hala hayatta olduğunu bilsem de, birkaç dakika önce nöbeti ona devrettiğim an, Onu gördüğüm son an olmuştu...

On sekiz gün sonra Berfin'in yaralı bir şekilde arkadaşlara ulaştığını öğreninceye kadar, 'sizi ben anlatacağım' diye ansızın verdiğim o cevap kalbimde günden güne ağırlaşan bir yük haline gelmişti. Çatışmadan kurtuluşumda da büyük olasılıkla bu sözlerimin payı vardı. 'Doğa' adını verdiğimiz dağlarda yaşıyanların biricik tanrısı tanık olduklarını anlatmam için bir kez daha hayatımı bağışlamıştı. Sonbaharın kendini iyice hissettirdiğı bu günlerde gerillalar Botan topraklarında daha şiddetli çatışmalara hazırlanırken, bende doğanın kuytuluklarında bir yerde oturup, Berfin için ancak bu kadar yazabildim. Şüphesiz bu anlattıklarım Onun yaşadıklarının yanında incir çekirdeğini bile doldurmaz, biliyorum. Ama onun sağ oluşu ruhumu bir nebze de olsa rahatlatmış ve dilim döndüğünce içimdekileri bu satırlara taşıdım. Eğer siz de bir yerlerde bu yazıyı okursanız veya yayınlarsanız, yazının yanına Berfin'in o şişman fotoğrafını eklerseniz çok iyi olur...

Berfin'in annesi de çok sevinir...

Veysi'nin sözleri...

‘Seninle bir fotoğraf çekelim...’ diyerek fotoğraf makinesini çıkarmak üzere elini cebine attığında benim can damarıma bastığını çok iyi biliyor ve sessizce gülümsüyordu. Az sonra ayrılmak üzereydik ve o ender yaptığı esprilerinden biri bu akşam üzeri beni bulmuştu. Garısa çatışmasında çalışma eşyalarımı yitirdiğimi çok uzaklardan duymuş ve benimle karşılaşacağı bu anı iple çekmişti.

Şimdi, Onun yanına geçip, Onun fotoğraf makinesine poz vermekten başka yapacak bir şeyim, söyleyecek bir sözüm daha yoktu. Pillerini değiştirip fotoğraf makinesini bir yoldaşa uzattığı ve benim fotoğraflamam gereken bu anı O fotoğrafladığı sırada sessiz gülümsemesi hala yüzündeydi. Veysi’yi tanıyan arkadaşlar bu gülüşü çok iyi bilirler. Veysi çok fazla espri yapmaz, yapsa da her yerde yapmaz. Öyle çabuk çabuk herkese takılmaz. Eğer o espri yapmışsa, size takılmışsa demek ki bir ayrıcalığınız vardır.

Veysi Gabar’a gidecek olan grup ile birlikte dün gece ulaşmıştı bulunduğumuz yere. Zifiri karanlığa rağmen sarılıp öptüğümde sa-

kallarının uzamış olduğunu hemen farkettilim. Meşe ağaçları altında oturup konuşmaya koyulduğumuzda sakallı yüzünü henüz görememiştik ama ses tonundaki sakinlikte hiçbir değışiklik yoktu. Karanlık içinde göremesem de geçtiğimiz uzaklıkların Ona neler eklemiş olduğunu görmek istiyordum. Sanırım O da bendeki değışimleri merak ediyordu.

Gerçi görüşmeyeli çok uzun zaman olmamıştı ama koca bir coğrafya değıştirmiştik. Zaman kısaydı ama büyük dağların ardında kalmıştı son görüştüğümüz mekan ve tutkuyla yürüdüğümüz yollar zamandan daha genişti. Yoldaşlar kendilerini usul usul uykunun kollarına bırakırken, ikimiz başımızdan geçenleri birbirimize sormaya ve hızla cevaplamaya başlamıştık bile... Kısa zaman içinde ne kadar çok şey yaşamıştık ve birbirimize anlatacak ne kadar çok şeyimiz olmuştu. Gecenin konuşacaklarımıza yetmeyeceğini anlayınca ve sabaha hazırlıklı olmamız gerektiğini düşününce, yoldaşlardan kısa bir zaman sonra biz de uyumaya karar verdik. Veysi'nin az ötesinde kuru yapraklarla örtölmüş toprağa uzanıp uyumadan önce Onun bu topraklarda nasıl göröndüğünü merak ediyordum... Uykuya dalmadan önce ne kadar zaman Onu düşündüm, tam olarak bilemiyorum. Ama havanın aydınlanmasına az bir zaman kala uyandığımda, hatırımda kalan tek şey, Onunla ilk kez karşılaştığımız Zap günleriydi. "Beritan" filmine başlamak için çırpındığımız ve arkadaşlarımız tarafından bu 'filme yapılması' imkansız gözüyle bakıldığı 2004 yılının fırtınalı baharında, O bize inanan ender insanlardandı. Filmi gerçekleştirdiğimiz üç koca yıl boyunca da sessiz yoldaşlığını ve eşsiz desteğini sürdürmeyi de bir an olsun ihmal etmemişti.

Havanın tam olarak aydınlanmasını beklemeden yanına gittim. O da uyanmış sabahın getireceklerini beklemeye koyulmuştu. Keşifçiler henüz gelmemişti ve biz tekrar selamlaştık. Bu defa gündüz gözüyle... Uzun zamandır kesmediğı sakalları epey yakışmıştı. Gözlüklerini de yenilemişti. Kahvaltı niyetine yanında getirdiğı çikolatalardan ikram etti. Birer tane atıştırdık.

Buralarda yanında kitap getirip getirmediğini sorabileceğim tek insandı. Ve yanılmadığımı çantasından Murathan Mungan'ın şiirleri ile Dostoyevski'nin 'Uysal Kız' isimli öyküsünü çıkarın-

ca anladım. Bunca yol boyunca çantasında kitap taşımayı ihmal etmeyeceğini adım gibi biliyordum. Çünkü O, Zap alanındaki kitap mafyasının kurucularındandı. Yanına aldığı bu kitapları da büyük ihtimalle bu mafyanın Botan kolunu örgütlemek için getirmişti. Dosteyevski'nin 'Uysal Kız' ını bana verirken, elime başka kitaplar geçerse Onu unutmamamı tembihlemeyi de ihmal etmedi. Böylece Botan'da kitap mafyasının tuzağına düşen ilk gerilla da ben olmuş oluyordum. Veysi ile ancak bir günden az bir zamanı birlikte geçirdik. Günlük çalışmalardan dolayı da pek fazla yanında kalamadım. Onun da akşam çıkacağı yolculuk için dinlenmesi gerekiyordu. Kısa da olsa birlikte geçirdiğimiz zaman aslında buralar da uzun sayılır. Her şeyin hızlı ve dolu dolu yaşandığı bu coğrafyada birkaç saati bile paylaşmak yeterlidir arkadaşlığın kıymetini bilenler için.

Akşam yemeği geldiğinde Gabar Kuryeleri hazırlanmış onları bekliyordu. Yemeğin et olduğunu görünce Veysi'ye ilişkin unutmuş olduğum bir şeyi hatırlayıverdim. Veysi tutarlı bir vejeteryandı. Zap'ta kaldığımız zaman boyunca arkadaşların bütün ısrarına rağmen bu tutarlılığını korumasını bilmişti. O günlerde arkadaşlar ne yaptılarsa da Veysi'ye bir lokma et yedirememişlerdi.

Bu tutumunu, ekmeğin çok az ama yaban hayvanlarının etlerinin bolca bulunduğu Botan topraklarında da sürdürmediğini önümüzde duran yaban domuzunun etinden ilk lokmayı aldığı anda anladım. Botan'ın belki yeterince ekmeği yoktu ama topraklarını ülke bilen çocuklarına verecek yaban hayvanları ve meyveleleri çoktu. Veysi ise bu koşulları hızla kavrayan insanlardandı ve Gabar'a yapacağı bu yolculukta da tek besin maddesinin Kürdistan dağlarının gerillaya ikram ettiği yaban hayvanları olduğunu da çok iyi biliyordu. Yemekten hemen sonra Gabar grubu yola çıkarken Veysi'ye 'etin tadı nasıldı?' diye takılmadan edemedim. Yol üstünde sorduğum ve cevapsız kalan sorum karşılığında bu defa gülme sırası bendeydi. O, Botan'ın en şiddetli çatışmalarının yaşandığı Gabar Dağı'na doğru yol alırken ikimiz hem gülüyor, hem de bir halk için kendini her şeyden mahrum bırakan gerillaların yeryüzündeki en arınmış insanlar olduklarını da çok iyi biliyorduk.

Stêrk Amed'in sözleri...

Stêrk Amed, 'Burada çok rahatım' dediği zaman yağmur henüz yeni yağmaya başlamıştı. Bu sözleri öylesine büyük bir sadelikle söylemişti ki, havanın bozmak üzere olduğu bu Kasım sabahında bile bütün huzuru yüzünden okunuyordu. Zaten beni de en çok şaşırtan, Onun bu ağır Botan koşullarında zayıf çelimsiz bedenine yüklediği güçlü gülüşleriydi. Yağmur damlaları hızlanmaya başladığı sırada biz de, bu geceki yolculuğumuzun sonuna ulaşmıştık. Kasım operasyonlarının başlıyor olmasından dolayı dörder kişilik timler halinde örgütlenen Botan güçleri içinde, ben de, Stêrk, Agit ve Rojin arkadaşlarla aynı timde yer almıştım. Ani gelişen operasyondan dolayı dün gece yarısı hızla yapılan bu düzenlemeden hemen sonra, diğer timler gibi biz de var olan erzaktan payımıza düşeni alıp kendi cephemize doğru yola koyulduk.

Kelimelerle anlatamam

Yaklaşmakta olan operasyonu karşılamak için kendi mevzimi-ze doğru ilerlerken, bu anları görüntüleyemediğim için nasıl yandı-ğımı kimse bilemez. Askerin görüldüğü o ilk andan itibaren bir anda değişen o havayı kelimelerle anlatmak benim için çok zor. Yüzlerde ve sözlerde oluşan o tarifsiz ahenk, bütün o karmaşa içindeki anlaşılmaz düzen sözlerle değil, ancak görüntünün di-liyle anlatılabilir.

Hiçbir zaman ve hiçbir yerde kamerasız kalmanın acısını böyle-sine derinden hissetmedim. Dağlarda geçirdiğim son on iki yılda birçok eylem, çatışma ve savaş gördüm. Ama burada, bu topraklar-da tank olduklarım, şimdiye kadar gördüğüm ve yaşadığım her şe-yin ve hepsinin ötesinde. Sanki burada her şeyi yeniden ve en baş-tan keşfediyorum. Ve bu topraklarda kendim de dahil herkes ve her şey yeni anlamlarına bürünerek çıkıyor karşıma. Bakışlarıma ne eklendi burada tam olarak bilemiyorum ama tanıdığım insanlar, ya-bancısı olmadığım davranışlar bambaşka halleriyle akıyorlar gözle-rimin önünden.

Elden ele değişen keşifçi dürbünleri, pusuya koşan genç savaş-cının yeleşinin cebine sıkıştırdığı mayasız ekmek, ön mevziler için birbirleriyle kavga eden eski arkadaşlar, herkes dinlenirken mevzi-leri defalarca dolaşan uykusuz komutan, gece yarısı ard arda yapı-lan toplantılar, ayrılık anlarındaki kısa vedalar, daha yazamadığım yüzlerce ayrıntının her biri şimdi sadece gözlerimde ve kalbimde kayıtlı.

Stêrk'in huzuru

Stêrk'in huzuru ve güçlü gülüşleri de, bundan sonra bir daha unutmayacağım ve bu savaşın orta yerinde bir kez daha bir kame-raya ulaştığım an ilk görüntüleyeceğim ayrıntılardan bir tanesidir. Hızlanan yağmur damlaları altında kefiyelerimizi üzerimize atıp olduğumuz yere çöktüğümüzde hava aydınlanmak üzereydi. Pusu-da bekleyen üç grubumuzun gerisinde bir pozisyon verilmişti bize. Gelen askerlerin öncülerini ilk vuracak biz olmayacaktık ama ilk

vuruşlardan sonra bizim de çatışmaya girmemiz kaçınılmaz olacaktır. İlk temastan sonra pusudaki arkadaşlarımızı arkadan çevirmeye çalışacak askeri birlikleri veya kuşatma için gelecek olan indirme helikopterlerini karşılamak bize düşecekti.

Yağmur damlalarının kefiyemin ilmiklerini aşır, buz gibi Kasım soğuşunu tenimde hissettirdiği sırada, hemen yanıbaşında aynı yağmur altında ıslanan Stêrk'in yüzünden eksilmeyen gülüşlerini ve huzur dolu ifadesini düşünüyor olsam da, kendi iç dünyamda da, aynı ruh dinginliğini yaşadığımı çok iyi biliyordum. Bu toprakların ruhuma saldıgı huzuru daha ilk adımlarımda farketmiştim. İklimin ve düşmanın acımasızca yöneldiği şu günlerde, bir an bile neşemin eksik olmamasının bir tesadüf olmadığını, Botan suyundan içen her gerillanın bu huzurdan payını aldığını, Stêrk yoldaşı izledikçe ve Onun neşeli gülüşünü duydukça çok daha iyi anlıyorum. Bu sırada Agit yoldaş elinde silahıyla usulca yaklaşıyor yanıma. Başımı kaldırıp Ona bakıyorum. Yüzünde hafif bir tebessümle O da bana bakıyor ve Stêrk yoldaşta tanık olduğum o rahatlıkla 'askerler geliyor, biz de yerimizi alalım' diyor. Arkadaşlar hareketleniyorlar... Ben de yazmakta olduğum bu yazıya ve bu düşüncelere hemen ara veriyorum. Hızla sırt çantamdaki yedek mermileri ve el bombalarını üzerime alıyorum. Bir de kameramı yitirinceye kadar çekmiş olduğum on üç kamera kasetini ceplerime yerleştiriyorum. Hayatımı ortaya koydum O sırada ne yapmakta olduğumun farkındalığıyla müthiş bir iç huzur ve gönül rahatlığı yaşıyorum. Ama içimde tek bir tedirginlik var. O da, her ne yapıyorsam en iyisini yapmak istememden kaynaklanıyor. Yıllarca kameramanlık yaptım ve arkadaşlarıma gerçekleştirme sözü verdiğim her şeyi yerine getirdim. Hayatım boyunca yarım kalan hiçbir çalışmam olmadı. Elime aldığım her çalışmayı sonuna kadar götürmeyi başardım. Bana güvenen ve benimle çalışan hiçbir arkadaşımı yarı yolda bırakmadım. Kameram benim hayatımdı ve onun hakkını vermek için hayatımı ortaya koydum.

'Bu sefer de, silahımın hakkını vermek için hayatımı ortaya koyacağım...' Günlerdir kendi kendime tekrarladığım bu son sözleri bir kez daha usulca kendime fısıldıyorum ve geride kal-

mış olmanın telaşıyla ayağa kalkıyorum. Stêrk, Agit ve Rojin yoldaşın beni beklemekte olduğunu, arkamı döner dönmez fark ediyorum. Hep birlikte harekete geçmeden önceki o kısa durak-sama anında farketdiğim bir şey daha oluyor. Eğer şu an bir film çekiyor olsaydım, yüzlerce askerin bütün gürültüleri ve bütün teknik donanımlarıyla Besta'nın sararmış ve yaprakları dökül-meye başlamış ormanlarına girdiği şu sırada, birazdan omuz omuza savaşıcağım her üç yoldaşımın duruşlarındaki rahatlık ve yüzlerindeki o eşsiz gülümseme bu filmin en etkili sahnesi olur-du. Ne yazık ki, bu sahneyi de kaçırdım...

O çatışmadan sadece hayatımı alabilmiştim...

Herem'in Sözleri...

'Seni yenileyeceğim' sözlerini bir çırpıda söyleyip hemen önümüzdeki ağaçların arasına daldığında havanın kararmasına henüz çok zaman vardı. Gelişigüzel söylenmiş bu sözlerin benim için nasıl bir anlam ifade ettiğini ancak onun arkasından koşarken fark ediyor ve kendimizi aşağıya bıraktığımız yamaçta yüzüme çarpan yapraklardan dolayı gözlüklerimi çıkarıp yeleğimin iç cebine yerleştirirken, takip etmekte zorlandığım bu gerillanın filozofça sözlerini ise gönül defterime hızla not ediyorum...

Gündüz saatlerinde hareket ettiğimiz bu arazide bir gerilla kuralını ihlal ettiğimiz farkındalığıyla düşman tepelerini kollayarak yürüyoruz. Sessizliğimi bu kuralsız hareket edişimize yorduğu için, sık sık arkasına dönüp bozuk Türkçe'siyle, besta ormanlarının nasıl da elverişli olduğunu anlatmaya koyuluyor. Ben sustukça gündüz hareket edişimizden dolayı ürktüğümü düşünüp beni rahatlatmak için elinden geleni yapıyor. İki kişi oluşumuzun, orman içinde hareket edişimizin, mesafeli yürüyüşümüzün yeterli olduğunu an-

latıp duruyor. Bir tek sırtımı okşayıp ‘korkma’ demediği kalıyor geriye... Oysa benim o sırada Ona ne kadar güvendiğimin farkında bile değil. O beni hiç tanımıyor ama ben Onu çok iyi tanıyorum. Daha buralara adım atmadan, Onunla yüz yüze gelmeden çok zaman önce Onun namını duyduğumu ve her şeyi sığdırmayı başardığı yeleğinden haberdar olduğumu da biliyor.

O, Botan eyaletinin bir başından bir başına yayılmış örgütlülüğüyle, hiç beklenmedik zamanlarda arkadaşlarını sevindiren önceden alınmış tedbirleriyle ve bütün yoldaşlarının eksiklerini er veya geç mutlaka kapatmasını bilen tamamlayıcılığıyla dilden dile dolaşan tek gerilla...

Onun hakkında çok şey duymuştum. Ama şimdi, arkasından yürüdüğüm Besta’nın bu sık ormanlarında düşündüğüm tek şey ise onun sözleri. Ona ilişkin her şey anlatılmıştı ama sözlerinden kimse bahsetmemişti. Böylesine sade, böylesine umarsızca söylenen bu sözler ise ruhumun derinliklerine doğru ılık bir yolculuğa koyulmuştu. Her şeyin ötesinde, nerden bulup kalbime isabet ettirmişti bu sözleri, ona şaşıp kalmıştım.

Kuzey Kürdistan’a yaptığım bu yolculuğun benim için birçok nedeni var. Bunlardan ilki ve bütün arkadaşlarımla bildiği; Botan’da başlayıp Ağrı Dağı’nda sonuçlanacak ve kuzeyin gerillasını anlatacak bir belgesel film hazırlamaktır... Bu benim en geçerli gerekçem ve bütün arkadaşlarım tarafından onaylandı. Daha önce hiçbir kameraman tarafından denenmemiş, yapılmamış ‘Ağrı Dağı’na Yürüyener’ ismini verdiğim bu çalışmayı sonuçlandırdığım günü düşünmek bile bana büyük bir heyecan veriyor. Kıyasıyla bir savaşın yaşandığı bu coğrafyada bu çalışmayı başarır mıyım, bilemiyorum. Ama, en azından Kabe’ye yürüten karınca misali yollarında ölürüm...

Henüz düşünmeye başlamıştım ki, Herem az ilerideki ağacın köküne eğilip kazmaya koyuldu. Silahını bile omuzundan indirmişti. Anlaşılan, ayaküstü bir şeye bakıp geçecektik. Hemen yanı başında durup beklemeye koyuldum. Ne kadar zaman önce sakladığımı bilemediğim bir şeyi çekip çıkardı. Üzerindeki toprağı silkeledikten sonra sevimli bir gülüş ile birlikte bana uzattı. Bu benim yeni çantamdı. Çatışmada yitirdiğim çantama benzemese de benim için ondan daha değerliydi. Çünkü toprak altından çıkarılmıştı.

Çantamı sırtlayıp onun ardı sıra tekrar yola koyulduğum zaman Herem'in benden daha sevinçli olduğunu farkettim. Ağaçlar arasında koşarken sevinçli bir çocuk gibiydi ve bir eksikliği daha kapatmış olmanın mutluluğunu yaşıyordu. Ne de olsa O kendini Botan'dan geçen bütün herkesten sorumlu görüyor ve herkesi sevindirmenin mutlaka bir yolunu da buluyordu.

O hemen önümde sevinçle koşuştururken ayaklarımın kendiliğinden onun ritmine kapıldığını farketsem de, Kuzey'e geçişimin ilkinden daha önemli ve daha az arkadaşımın paylaştığım nedenini düşünmeye koyuldum. Burada, bu savaşın orta yerinde olmak istemiştim. Hayatımın geri kalan yıllarını başka bir yerde değil Kuzey topraklarında tamamlamaktır hayalim. Denizler ortasında zehirlenmeye çalışılan O güzel insana ve Onun yarattığı halka topyekün bir savaş dayatılırken, kıyısında köşesinde değil orta yerinde olmak istemiştim. Ve bütün malzemelerimi sırtlayıp Kuzey yollarına bu yüzden düşmüştüm. Hiçbir şey yapamasam da, en azından bu topraklarda gerillanın izinden yürümüş olurum...

Ben bütün bunları düşünürken ne kadar yol aldığımızı bile farketmemiş bir anda Herem'i kaybetmiştim. Nerede olduğunu anlamak için durup etrafımı dinlemeye koyuldum. Sonbaharın hafiften sararttığı yapraklardan dolayı hiçbir şey göremiyor, sadece duymaya çalışıyordum. Sol taraftan hışırtılar geldiğini farkedince hemen o tarafa yöneldim. Herem az ileride beni bekliyordu. Elinde ihtiyacım olan yedek mermileri tutmuş, o sevimli gülümseyişiyle bana uzatıyordu. Garisa çatışmasında tam üç şarjör mermi atmıştım ve yeni çatışmalara hazırlıklı olmalıydım. Herem'in deyişiyle; burası Botan'dı ve düşman burada her yerde olduğundan daha ciddiydi. Mermilerin içinde bulunduğu poşeti alıp daha sonra temizlemek üzere cebime koyduğum sırada Herem'in ayakkabılarına bakmakta olduğunu gördüm. Ayakkabılarımın durumu iyiydi. Herem'le birbirimize bakiştık ve sanırım anlaştık. Güney Kürdistan'ın Hewler kentinden katılmış ve beş koca yılını Botan topraklarında geçirmiş bu gerilla ile fazla konuşmuyor, sadece birbirimizle gülüşerek anlaşıyorduk.

Tekrar yola koyulduğumuzda hava kararmaya başlamıştı ve ben Kuzey'e geçişimin benim için gizli olan, hiçbir arkadaşımın paylaş-

madığım ama Herem'in bir çırpıda açıkladığı üçüncü nedenini düşünmeye başladım. Yenilenmek... Bu yolculuğa çıkışımın en içsel ve en gizli nedeni yenilenmektir. Nasıl olacağını bilemiyordum ama kendimi bir kez daha yenilemenin, duygu ve düşüncelerime bir kez daha biçim vermenin yolunun bu topraklardan geçtiğini hissediyordum. Hiçbir şeyi eskitmeye katlanamıyorum. Kalbimde yaşattıklarımı hep ilk anki diriliğiyle, hep ilk anki heyecanımla hissetmek istiyorum. Bunun yolunun da, hayatımız pahasına da olsa kalbin ve bedenim yenilenmesinden geçtiğine inananlardanım.

Bunu hiç kimse ile paylaşmadım. Belki de bireysel bir yaklaşım olduğunu düşündüğüm için anlatmaya gerek duymadım, ta ki, Herem karşıma dikilip 'seni yenileyeceğim' deyinceye kadar. 'Zaten ben de bunun için geldim' diyecektim. Son anda vazgeçip ardından koşmayı sürdürdüm. Demek ki doğru yerdeyim ve doğru kişinin peşindeyim.

Garısa çatışmasında kendimle getirdiğim bütün her şeyi kaybettiğim o ilk günlerde çok üzülmüştüm. Kardeşimin hediyesi olan kameram düşman mermileriyle paramparça edilmiş, çalışma malzemelerimin hepsi üzerimize yağın bombalardan nasibini almıştı. O çatışmadan sadece hayatımı alabilmişim. O da yeniden başlamak içindi... Şimdi hem Herem'in peşinden koşuyorum, hem de içten içe o çatışmada her şeyimi kaybettiğim için sevinç duyuyorum. Çünkü sonbahar yağmurlarının yavaş yavaş ıslatmaya başladığı Botan topraklarından kendimi yeniden ve en baştan toplamaya başladım.

Herem 'sana bir kamera da bulacağım' diyor ve ağaçların köklerini kazmayı sürdürüyor. Botan topraklarında bir kez daha mesleğime, savaşıma ve hayatıma başlamak üzereyim... Zaman bana bir kez daha bu fırsatı tanırsa bilemiyorum ama Herem, var gücüyle kazdığı topraklarda hala.

Şaxo Hewreman'ın sözleri...

'Leyla giyan leyla...' sözleri henüz dudaklarından dökülmeden içimde saklı olan ve yıllardır bir kez daha dinlemeye hasret olduğum o şarkıyı söyleyeceğini hissetmiştim. Bir Hewreman'ın söyleyeceği ilk şarkının bu olacağını adım gibi biliyordum. Hewremanlar'ı çok iyi tanıdığım için değil, onlarla ilk bu şarkıyla tanıştığım için böyle düşünüyordum. Katoya Jirka'nın keskin kayalıkları arasında tarihin bu en eski sesi yankılanmaya başladığında yanılmadığımı farketmenin ötesinde ruhum tarifsiz bir mutlulukla doldu... Demek ki, bu sesi bir kez daha duymak, bu tadı bir kez daha içime çekmek ve Leyla'yı huzur içinde dinlemek için bu topraklara bir kez daha gelmem gerekiyormuş. Ve buna değermiş... Şaxo isimli bu sarışın gerillanın bir Hewreman olduğunu öğrenince bir türlü yerimde duramadım, yanına gitmeye karar verdim. Onunla mutlaka bir şekilde konuşmalı, eğer ikna edebilirsem bir şarkısını kayda almalıydım. Onu aramaya koyduğumu fark eden arkadaşlar heyecanımı kırmak istemeseler de, Şaxo'nun çok az konuştuğu ve hiç şarkı söylemediği uyarısında bu-

lunmadan da edemediler. Yine de şansımı deneyeceğimi söyleyip Kato'nun diğer tarafındaki gerilla birliğine doğru yola koyuldum...

Goran Goyi arkadaşın komutanlığını yaptığı diğer takıma ulaşır, arkadaşları selamlar selamlamaz Şaxo'yu sorunca, takımın diğer üyeleri bu duruma biraz sitem ettiler. Onlar da Şaxo'nun Botan'daki tek Hewreman olduğunun farkında oldukları için sitemleri uzun sürmedi ve meraklı davranışımı da hoş gördüler. Ama Şaxo ortalıkta görünmüyordu ve kime sorsam, birazdan gelir, cevabını alıyordum. Diğer arkadaşlarla yaptığımız bütün sohbetler boyunca içten içe onu bekledim durdum. Hemen hemen herkese en az ikişer kez sormuş olduğum için daha fazla da soramıyordum.... Şaxo havanın kararmasından az önce geldi ve soğuk bir selamlaşmadan sonra kayalar arasında bir köşeye çekildi. Ne olduğunu anlayamadım ama bir gerginliğin varlığını hemen sezdim. O gece burada kalmaya karar verdim ve Şaxo'nun yanında yattım. Gece boyunca çok az konuşmamıza rağmen aynı battaniyeyi paylaşmayı ve birbirimizle anlaşmayı başardık.

O bir tek kelime Türkçe bilmiyordu, ben de bir tek kelime Hewremanca bilmiyordum. Ama ikimizde pes etmedik ve birlikte uzandığımız kaya aralığından bir yandan yıldızları seyrederken diğer yandan bildiğimiz bütün Kürtçe lehçeleri ve bu lehçelerdeki bildiğimiz bütün Kürtçe kelimeleri bir araya getirip konuşmaya çalıştık. Birbirimize ne istediğimizi tam olarak anlatamamak da, karanlığın içinde aynı şeylere gülmeyi başardık.

Kato'nu buza kesen Ağustos gecesinde sırt sırta verip uyumaya karar verdiğimizde Onun soğuk duruşunun nedenini anlamış ve neden Hewremanca bir şarkı kaydetmek istediğimi ise Ona anlatmayı başarmıştım. Şaxo, patlayıcıları, bunları ateşleyecek elektrikli füyeleri ve bütün hepsinin patlaması için gerekli akımı sağlayan pilleri aynı çantada taşıdığı için arkadaşları tarafından yoğun eleştirilmiş. Her ne kadar hepsini ayrı ayrı torbalara koyarak çantaya yerleştirdiğini söylese de arkadaşlarını ikna edememiş. Patlayıcıların bu ilk kuralını ihlal ettiği için, özellikle takımdaki kadın gerillalar çok sert üzerine gitmişler. Avinar arkadaş ise bu konuda özelleştiri raporu yazmasını istemiş. Gündüz araziye çıkıp tek başına dolaşmasının ve sessizleşmesinin de nedeni buymuş... Benim Hewremanca sevdama gelince...

Hikaye çok eskilere, bundan sekiz yıl öncesine, Botan’a ilk kez geldiğim o günlere uzanıyor. 1999 yılında kuzey topraklarına uzanan o fırtınalı yolculukların bir yerinde yine Şaxo isimli bir Hewreman ile tanışmıştım. Kıyasıya yürüttüğümüz o gecelerden birinde bir ormanda ara verip ateş yakmıştık. O ateşin başında Hozan Serhat hünerli parmaklarıyla sazın tellerine dokunmuş, Ferhat isimli Kirmanşahlı bir gerilla su matarasıyla ritim tutmuş ve Hewreman Şaxo ise benim bir daha unutamayacağım o şarkıyı söylemişti. Ağaçlar arasında uzandığım yerden ateş başındaki bu üç müzisyeni dinlemiş ve bu üç farklı coğrafyanın insanının “Leyla”yı böylesine içten, böylesine uyumlu söylemelerini gönlümün kadralarına kaydetmiştim.

Bu üç müzisyenden hiçbiri kuzeye yaptığımız o yolculuktan dönmedi. Geri çekilmenin gerçekleştiği o sonbaharda onlardan birisiyle karşılaşmak ve Leyla’yı bir kez daha onlardan dinlemek için çok bekledim. Ama hiç birini göremedim. Ve o şarkıyı bir daha hiç bir yerde duymadım...

Ertesi gün Kato’nun kayalıklarında Şaxo ile birlikte dolaşmaya çıktığımızda Goran arkadaş dahil takımdan kimsenin haberi yoktu. Şaxo’nun şarkı söylediğini kimseye söylemeyeceğime söz vermiştim. Kayalar arasında gizli ve güzel bir yere doğru yol alırken Onun, Leyla’yı söylemesi için içten içe dua ediyordum. Sapsarı saçları ve çilleri, kirlenmiş yüzüyle hemen önümdeki kayanın kıyısına oturduğunda hazır olduğunu anladım. O günler henüz sağlam olan kameramı çıkartıp, bir zamanlar sadece dinlemekle yetindiğim o şarkıyı kaydetmeye koyuldum.

“Leyla giyan leyla...” sözleri dudaklarından döküldüğü o ilk anda bu dünyadaki en şanslı insanlardan biri olduğumu hissettim. Çünkü bu genç Hewreman kalbimden geçeni söylüyordu. Kendimi insalığın bu en eski ezgisine bıraktım. Ve Şaxo’nun bu son görünümünü yüzümde koca bir gülümseme ve kalbimden taştan duygularla kayda aldım. Türk ordusunun Eylül ayında on binlerce askerle, otuz gerillaya yönelik başlattığı operasyon sırasında Kato Dağı direnişinin içinde Şaxo’nun da yer aldığını biliyordum. On üç gün on üç gece süren çatışmalar boyunca, ben de bütün Kürtler gibi Kato’daki savaşanlar için dua ettim. Şaxo’nun, takım komutanı Goran,

takım arkadaşları Avinar ve Kahraman ile birlikte yaşamını yitirdiğini ise çok sonra öğrendim.

Şaxo Hewreman'ı bir kez daha göremeyeceğim ve o eşsiz ezgiyi bir kez daha duyamayacağım... Ama son bir kez Onun sesinden dilediğim Leyla'nın, saçları gece gibi siyah olan kadın anlamına geldiğini ve Kürtler, Türkler, Araplar, Farslar da dahil olmak üzere Ortadoğu'nun bütün halklarında sevilen kadının gizli ismi olduğunu ise hiçbir zaman unutmayacağım...

Bedri Üsteğmenin sözleri...

‘Ben Bedri üsteğmen. Söz veriyorum... Sizi öldürmeyeceğim. ‘Teslim olun!’ diye haykırıyor ve hemen ardından Garısa korucuları Onun bu sözlerini Kürtçe’ye çevirip ‘Bedri Üsteğmen soz di de! We ne kuje! Teslim bi bin!’ diye tekrarlıyorlardı. Ve biz, Kürtçe de, Türkçe de söylense, teslimiyetin ne anlama geldiğini çok iyi biliyorduk. Yüzünü göremediğim ama sesini çok iyi duyduğum yüzlerce askerin ve korucunun ardında kudurmuşçasına bize çağrı yapan ‘Bedri’ kod isimli bu üsteğmen, o esnada omuz omuza verdiğimiz Cudi Cesur arkadaşla birlikte Onun sözlerini değil de, Dartanyan’ın sözlerini konuştuğumuzu bilmiyordu.

Çatışmanın başlamasına saniyelerin kaldığı o kısa anda Cudi’nin Dartanyan’ı anımsaması beni hiç şaşırtmadı. Bu yolculuğa koyulmadan önce Cudi ile birlikte Fransız devriminde önemli rol oynayan ve devrimden sonra bu defa da hayatlarını adadıkları krala karşı savaşmak zorunda kalan dört silahşörü anlatan “Demir maskeli adam” isimli bir film seyretmiştik. Dartanyan, müthiş sa-

vaşan bu dörtlünün liderliğini yapan silahşördü ve Cudi'nin filmde en beğendiği karakter de Oydu.

Her ikimizin de, aynı filmi çok farklı bakış açılarıyla seyrettiğimizi, Kuzey yolculuğu boyunca film üzerine yaptığımız tartışmalarda çok iyi farkettim. Ben, filmde yer alan John Malkovich, Gerard Depuardu gibi oyuncuların yeteneklerine, filmin senaryo ve kurgusundaki sadeliğe hayran olurken, Cudi ise Dartanyan'ı dilinden düşürmüyordu. Yüzlerce asker tarafından kuşatıldığımız ve Bedri Üsteğmenin bizi teslim almak için elinden geleni yaptığı o son anlarda da Cudi'nin Dartanyan'ın sözlerini bana bir kez daha hatırlatması garip değildi.

Dartanyan, filmin sonunda yanındaki diğer üç silahşör arkadaşıyla birlikte kralın askerleri tarafından kuşatmaya alınır ve Kral savaş başlamadan kısa bir zaman önce Dartanyan'a son bir şans vermek ister. Dartanyan ve arkadaşlarına teslim olmaları için çağrı yapar. Silahlarını bırakıp teslim olurlarsa hayatlarını bağışlayacaktır. Bu esnada Dartanyan kılıcını çekip ateşli silahlara sahip kralın askerlerine saldırmadan önce arkadaşlarına dönüp "Mümkünse hayatlarını bağışlayın" der ve savaş başlar.

Kuşatma içindeki Dartanyan'ın kendinden ve savaşçılığından böylesine emin oluşu Cudi'nin çok hoşuna gitmişti. Filmin en çok sevdiği sahnesi, düşmanın bütün silah ve sayı üstünlüğüne rağmen savaşçının kendine güveninin anlatıldığı bu sahneydi. Bu sözler Cudi'nin dilinden düşmüyordu. Ne zaman kritik bir an yaşasak veya bizden sayıca fazla olan düşmanımızla karşı karşıya gelsek hemen arkasında yürümekte olan bana dönüyor ve kendinden emin bir şekilde "Halil, mümkünse hayatlarını bağışla" diye takılıyordu.

Cudi bombasının pimini çektiğinde, Bedri artık teslim olacağımıza iyice kanaat getirmişti. Yanındaki korucularla birlikte 'Halil Uysal, teslim ol!' diye adımı haykırmaya başladıklarında, ihbarın ne kadar ayrıntılı yapılmış olduğunu farkettiler. Cudi bu esnada dönüp "Senin adın Halil Dağ değil mi?" diye sorunca, hemen "Doğrudur, onlar yanlış adama çağrı yapıyorlar" diye cevapladım.

Bu dağlarda bir hayat yaşadım. Çok başarılı olamasam da, temiz yaşadığıma inanıyorum. Ne bu dağlara, ne de bu dağlarda edindiğim yoldaşlara, bir kez olsun ne madden, ne de ruhen uzak düşme-

dim. ‘Uysal’ olan soyadım bu gerilla yaşamı içerisinde kendiliğinden Dağ oluverdi. Bu ismi hakketmesem de, layık olmak için elimden geleni yaptım. Bu hayatı kirlletmeden buraya kadar getirdim. Bundan sonra Bedri gibi birisinin ellerine teslim etmek olur mu, diye düşünürken çatışma başlayıverdi.

Artık, teslim olmayacağımızı anlayan Bedri’nin silah sesleri arasında ancak küfürlerini ve vurulan askerlerinin haykırışlarını duyabiliyordum. Cudi’nin hemen arkasından atıldığı çatışmanın orta yerinde, bu çatışmadan sağ çıkacağımı bir an olsun düşünmedim. Kurşun yağmuru altında ateş ederken tek düşündüğüm, bu dağlarda edindiğim binlerce arkadaşlığa, hayatım boyunca tattığım en güzel ilişkilere layık bir ölümün sahibi olmaktı. En acı olan ise bu çatışmadan tek başıma ve sağ olarak çıkmak oldu. Cudi Cesur hayatım boyunca kapanmayacak bir yara bıraktı kalbimde.

Filmin sonunda Dartanyan savaşın orta yerinde vurulur. Arkadaşlarının kucığında son nefesini verirken “Hep böyle bir ölümü düşlemiştim” der ve gözlerini kapar. Savaş alanında ölmek savaşçının onurudur. Cudi Cesur bu yolculuğa çıkarken Onu bekleyen her şeyin farkındaydı. Yüzlerce askerin ve korucunun, Bedri’nin emri üzerine Onun cansız bedenini paramparça edeceklerini ve cenazesini gözü yaşlı annesine göstermeyeceklerini de çok iyi biliyordu.

Ama Bedri Üsteğmen (Mehmet Bedri Aluçlu), Cudi’nin vurulduğundan tam elli dokuz gün sonra, Cudi’nin vurulduğu aynı Garisa ormanlarında, yine Cudi’nin yoldaşları tarafından vurulacağını ve üç gün boyunca kurtarılmak için beklediği askeri hastanede, hiç beklemediği ölümün bu biçimine teslim olacağını biliyordu.

“Zor koşullar g      insanları yaratır”

Dr. Rodi Roj'un sözleri...

'Berber kendi sağına bakmazmış...' sözlerini hem utanarak, hem de gülümseyerek söylüyor. Bu sözlerin hemen ardından 'doktor da kendi yaralarına...' diye ekleyince ancak anlayabiliyorum bizim doktorun da yaralı olduğunu. Bedenindeki hiçbir yarayı göstermek istemese de, gülümsemesi ellerindeki yaraları gizlemeye yetmiyor. Kato'nun güneşli kaya aralıklarının birinde oturup şiirlerini de okumaya başlayınca bizim doktorun kalbinin de yaralanmış olduğunu anlıyorum.

Dün gece, rüzgarın ve yağmurun belirsizleştirdiği, karanlığın ise her şeyi birbirine benzeştirdiği o yollarda bir kurt gibi önümüzde yürürken ona nasıl da imreniyordum. Önümüzde pusu mu varmış, her an düşman mı çıkacakmış, karanlıkmış, yağmurmuş, çamurmuş, kimin umurunda? Sanki bu dağların tek sahibi Oymuş da, kendi evinde bize yol gösteriyormuş... Gözlerimle görmesem, bu yolculuk boyunca tanık olmasam, hemen önümüzde, eli tetikte yürüyenin bizim romantik doktor olduğuna, hayatta inanmazdım, ina-

namazdım. Anlatsalar, bunun bir abartı olduğunu düşünürdüm. Gel gör ki, dağlar sandığımdan daha da şaşırtıcıymış...

Yağmur ve çamur içinde geçen yolculuğumuzun sonunda bizi daha önce vahşi hayvanların kullanmış olduğu bir barınağa ulaştırdığı ve önceden hazırlamış olduğu odunlarla yaktığı ateşin başında ısınmamızı sağladığı sırada, ben Onun bütün bu davranışlarını dikkatle izliyor ve bizim ince ruhlu doktorun nasıl böylesine değişebildiğini düşünüyordum.

Aslında hiç değişmemişti

Şimdi, gece boyunca yediğimiz yağmurun acısını çıkartırcasına karşısında oturduğumuz güneşin altında doktorun şiirlerini dinlerken, aslında Onun hiç değişmemiş olduğunu da fark ediyorum. Dün geceki yağmur, rüzgar ve çamur içindeki yolculuğumuzun kılavuzundan çok farklı bir insan oturuyor şuan karşımda. Gece boyunca, adım adım arkasından yürüdüğümüz, her sözünü harfiyen yerine getirdiğimiz doktorun nasıl böylesine değişebildiğini düşünüp durmuştum. Şimdi Onun bitmek tükenmek bilmeyen mısralarını dinlerken aslında hiç değişmediğini görüyorum.

Gece karanlığının ürkütücülüğünde bambaşka bir insana dönüşen doktorun gerçekte hangisi olduğunu anlamak elde değil. Şuan, dün geceki halinden eser yok. Sanki, karanlığın içinde vahşi bir kurt gibi süzülen o gerilla gitmiş de, yerine gülüryüzü ve utangaç duruşuyla, eline aldığı defterine yazdığı şiirlerini bir an önce okumaya çalışan toy bir şair gelmiş. Şiirlerinden birini dinlemek isteyip istemediğimi sorunca, bu yoğun savaş ortamında çok az dinleyici bulunduğunu bildiğim için, dinlemeyi hemen kabul ediyorum. Ama şiirlerini dinlemek istejişimin asıl nedenini Ondan saklıyorum. Ağustos ayının son günlerinde Garısa alanında girdiğimiz çatışmadan, çalışma eşyalarım dahil her şeyimi yitirip sadece hayatımı alıp çıktığımda, benim için artık hiç bir şeyin eskisi gibi olmayacağını farkına varmıştım. Arkadaşlara ulaşmak için hiç tanımadığım Herekol dağının uçurumlarına kan ter içinde tırmanırken, o çatışmada vurulduğum için üzülsem de, bir yandan da seviniyordum.

Bu ilk kurşun yaramdı

Bu benim ilk kurşun yaramdı ve sadece sağ kolumu değil, kalbimi ve beynimi de vurmuştu. Aslında o mermi ile hemen orada yere yıkılmış, cansız bedenimin düşmanımın ellerinde paramparça edilmesini görmüş ve bu gerçeği hiç yadırgamamıştım. Ağrı Dağı'na ulaşmayı hedeflediğim bu yolculuğa atılırken bütün bu olasılıkları düşünmüş ama bedenimi delip geçen M-16 mermisinin çarpıcılığı kadar gerçekçi olamamıştım. O çatışmanın ardından kanlar içindeki kolumla Herekol'a tırmanırken Kürdistan dağlarında başarıdan başka bir gerçeğin olamayacağını iliklerime kadar hissediyor ve bir kez daha hayata geliyordum.

Henüz kendime bir kamera bulamamış olsam da, eskisinden defalarca daha güçlenmiş ruhum ve yaralı sağ kolumla tekrar yola koyulmak için sabırsızlanırken, Doktor Rodi'nin heyecanla okumaya hazırlandığı şiirlerinde de kendi gerçeğimi aramayı düşünüyorum. Bunları doktora söylemesem de, Botan'ın savaş kokan topraklarına, yaşadıklarımızı en iyi şairlerin anlatabileceğine de bütün kalbime inanıyorum.

İçimde sakladığım bu düşüncelerden, doktor bütün heyecanı ve bütün saflığı ile şiirlerini okumaya başlayınca ancak sıyrılabilirim. O benim yaşantılarımdan habersiz, kendi mısralarına sakladığı ve yine aynı mısralarda açıkladığı yaşantısını coşkuyla okumaya başlayınca, içten içe onu kışkandığımı hissediyorum. Doktorun bu yönü hiç değişmemiş. onunla yıllar önce ilk tanıştığımız yer olan Zap hastanesinde de, hiçbir yabancılik hissetmeden hemen defterini çıkarmış ve şiirlerini okumaya koyulmuştu. O gün de, ilk önce bir şiir ile başlamış ve bize onlarca şiir okumuştur. O zaman da, onu son şiirine kadar dinlemiş ve benim bir türlü kurmayı başaramadığım, ama doktorun çok rahat bir şekilde herkesle kurabildiği bu samimiyeti, onun en sevdiğim yönü olmuştu.

Bir romantğin yol göstericiliğı

Dün akşam ise onun atılganlığına hayran oldum. Sırtındaki yüküyle kayalara tırmanışına, karanlığın içinde yönü koklarcasına buluşuna, vahşi hayvanlar gibi hiç ses çıkarmadan kayarcasına yürü-

yüſüne ſaştım kaldım. Doğrusunu söylemek gerekirse, arkadaşlar bizi Kato'ya götürecek olanın Doktor olduğunu söylediği zaman biraz tereddüt etmiştim. Çünkü bir romantiğin yol göstericiliği Kato'nun kayalarına çarpıp paramparça olabilirdi. Benim tanıdığım doktor bir romantik, şiirler okuyan ince ruhlu bir şairdi. onu böyle tanımıştım. Sadece ben değil, bütün yoldaşları onu böyle tanıdı. Şimdi karşımda oturmuş Besta'nın ormanlarında girdiği çatışmalar üzerine yazdığı şiiri heyecanla okuyan doktor hala böyle bir insan.

“Karanlık basıyor düğmelere
çözölmüyor kördüğömlü
gömlekler
beyaz önlük giymedim
doktorken
belimde bombalar ve
mermilerle
geziyordum bir yığın ilaç ve cephaneyle
anlayamazdı birçokları beni belki de
pervane sesi saklan diyordu
dehşet gibi yağıyordu helikopter mermileri
sıcak yemek yemedim uzun zamandan beri
şikayetçi değilim verdiğim onca yıl gibi
ölürsem demesinler ucuz yaşadı
büyük ölüyorum

tarihi yalanları Botan topraklarına gömüyorum...” diye yazdığı mısraları okumaya başlamadan önce, doktorun nerede öğrenim gördüğünü öğrenmek isteyince bir kez daha şaşıyorum. Gülümseyen gözleri ile hiç tıp eğitimi görmediğini söyleyince operasyonlar boyunca tedavi ettiği yaralıları ve büyük bir ustalıkla yaralılara yaptığı cerrahi müdahaleleri anımsıyorum. Bir an için onun şaka yapmakta olduğunu düşünüyorum ama, ‘ben kendi kendimi yetiştirdim’ sözleri ile doktorun gayet ciddi olduğunu anlıyorum.

‘Zor koşullar güçlü insanları yaratır’

Biraz geç de olsa, onun Botan yaralılarının tek doktoru ve yine bu topraklara hayatını veren Dr. Mahir’in ise son öğrencisi olduğu-

nu fark ediyorum. Ve İmralı Adası'ndaki o güzel insanın “Zor koşullar güçlü insanları yaratır” sözlerini bir kez daha hatırlıyorum. Kato'nun bu güneşli sonbaharının son gününde doyasıya ısınırken ve doktorun toprak altına sakladığı defterlerindeki güneş görmemiş şiirlerine doyarken bir gece ve bir gündüzüne tanık olduğum bu kişiliklerden hangisi doktoru anlatıyor, diye kendi kendime soruyorum. Ve onun şiirlerini dinlemeye başlamadan önce sorduğum bu soruların cevabını yine kendim veriyorum. Sanırım gecenin kurdunun ve gündüzün romantizminin tanığı olduğum bütün halleri yine de doktoru ifade etmeye yetmiyor.

Delîla Meyaser'in Sözleri...

“Kuzey yollarında da sana şarkı söyleyeceğim...” diyordu bardaktan boşanırcasına yağan ilk bahar yağmurları altında sıırıslıkla olduğumuz ama yine de o son video klipleri çekmekten vazgeçmediğimiz günlerde. Çok sevdiğim ve gözüm gibi koruduğum kameranın ıslanıp bozulma riski olduğu halde, her şeyi göze alıp ‘bu sese değer...’ diyerek Delîla’nın peşine düştüğüm Zap vadilerinde yaptığımız bu çalışmanın Kürt halkının yazılmamış tarihine kalacağını içten içe hissediyordum.

Sırtına davulunu alıp şarkı söylemek için Zap’ın en yüksek tepelerine tırmanan bu kızın, onun ruhundaki güzelliğın ve sesindeki içtenliğin aklımı çelmiş olduğunu söylesem kızmazsınız değil mi? Her ikimiz de kuzey yolculuğuna hazırlandığımız o günlerde Delîla’yı klip çekimleri için alıkoymam komutanları tarafından eleştirilse de, yine de her defasında izin veriliyor olması bu sesin, bu güzelliğın, bu ruhun bütün herkes tarafından onaylandığına işaret ediyordu. Ve Delîla’yı şarkı söylemeye ikna etmek ise hiç de zor olmuyordu. Şarkı söylemeyi her şeyden çok seven bu kız birazcık ol-

sun içtenliğini hissetsin yeter, açırverir gönlünün bütün kapılarını, yüreğinde demlediği bütün ezgileri döküverir akarsulara... Onunla çalışırken hiç zorlanmazsınız. O çoktan hazırlanmış sizi bekliyordur ve istediğinizden daha çoğunu, daha güzelini seve seve verir.

Yağmurların göz açtırmadığı baharın o ilk günlerinde onunla çekim yaptığımız her klip çalışmasının, başlarken tasarladığımdan daha güzel olmasının tek nedeni onun katılım biçimiydi. O her defasında tahmin ettiğimizden ötesine geçer, bir ölçü daha yukarı çıkar ve hepimizi hayretler içinde bırakırdı. Ben ise her çalışmaya başlarken ‘Delila bu defa ne ekleyecek acaba?’ diye düşünmeden edemezdim. Belki de bir tek bu nedenden dolayı onunla çalışırken büyük bir sevinç duyardım.

En sevdiğim yanı ise kendini sevmesiydi. Hepimiz onu beğenirdik ama sanırım O da kendini beğenirdi. Bunu belli etmemek için elinden geleni yapardı, ama içindeki bu çocukça duyguyu bir türlü gizleyemezdi. Bunun farkında oluşum ve imalı sözlerim onu çok kızdırırdı. onun bu kızgın hallerini çok severdim ve kendini sevmeyen insanın başkalarını sevmeyeceğini de çok iyi bilirdim.

Bu düşüncemi ona hiçbir zaman söylemedim. Ama kızdığı zamanlarda da kendimi sakınmasını bildim. Eli çok ağır ve yumrukları çok güçlüydü. Ve çekimini yaptığımız kliplerin yönetmeni bendim. Her ne kadar O şarkı söylemeye başladığında hepimizi peşinden sürüklese de, son söz benim olurdu. Bazı çekimleri tekrar ettirdiğim zamanlar oldukça sinirlenir ve ona yönetmenin ben olduğunu hatırlattığımda ise hemen sıkılı yumruklarını gözlerinin hizasına kaldırır ‘heval Halil gardını al!’ derdi. Ben gözlüklerimi korumak için hazırlanırken, O atılır ‘zaten önce o gözlüklerini lens yapacağım’ derdi. Derdi de, yine de bütün söylediklerimi harfiyen yerine getirirdi. O bizim neşemizdi... Zaman zaman kuzeye birlikte geçeceğimizi hayal ediyor ve yol boylarında çekeceğimiz klipleri tasarlıyor olsak da, ben bir daha karşılaşmayacağımızı hissediyor ve zamanı bir kez yakalamışken yapabileceğimin en iyisini yapmak ve bu Kürt kızının en güzel resmini çekmek için uğraşıyordum.

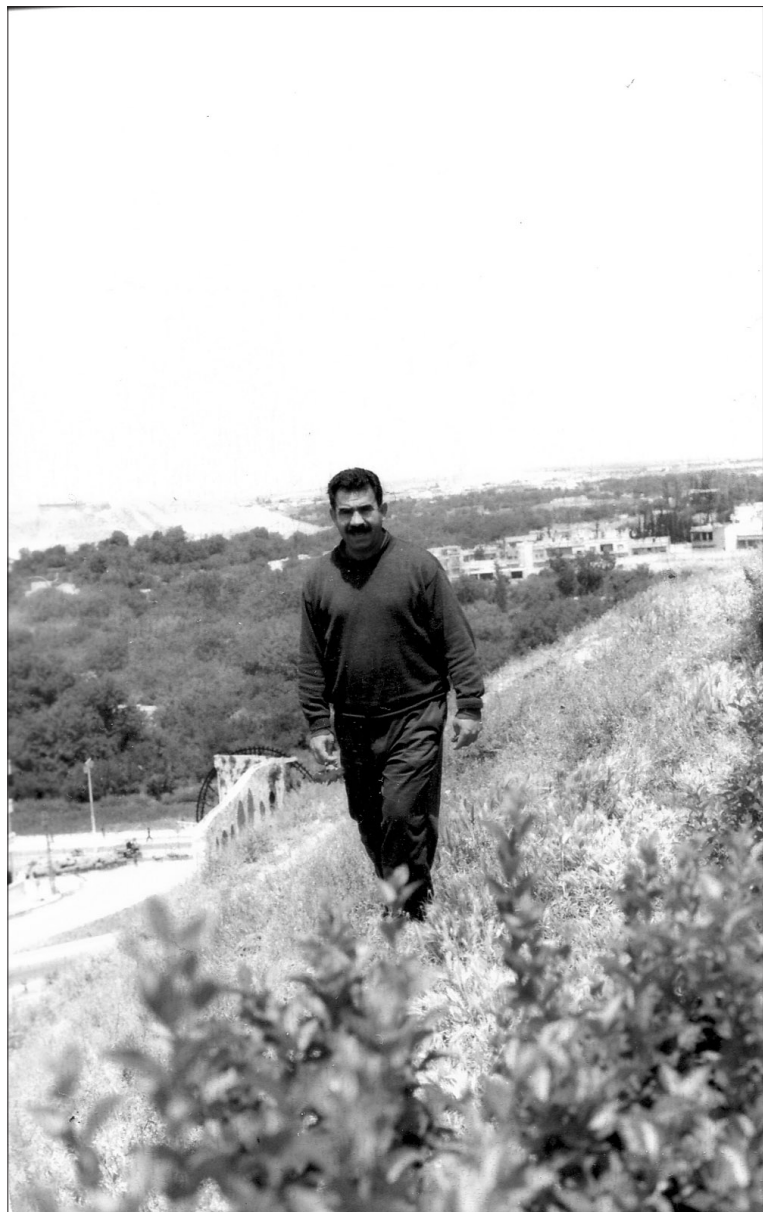
En büyük korkum ise yıllar önce Kandil Dağı’nın bir kuytusunda karşılaştığım ve Delila’nın yakın arkadaşı olan Newal Beritan’ın çekimleri sonrasında yaşananları tekrardan yaşamaktı. Newal Beri-

tan'ın, dinlendiği zaman dillerden düşmeyecek olan 'Bê kes mam' isimli Soranca söylediği şarkısını iki bin yılının ilk aylarında kaydetmiş, görsel yayın yapan kurumlarımıza göndermiş, ancak bundan dört yıl sonra televizyonlarda Newal dışında hepimiz seyredebilmis-tik. Çünkü Newal o yılın baharında Zap suyuna kapılıp yaşamını yitirmişti. Ve bana ise 'sana bir daha şarkı söylemeyeceğim, çektikle-rin kaybolup gidiyor' diyen sitemli sözleri kalmıştı... Delîla ile çalı-şırken her defasında Newal'i konuşuyor ve yaptıklarımızın sonucu-nu kuzeye geçmeden önce görmesi için elimden geleni yapıyordum. En büyük isteğim Kürt halkının bu sesi, bu güzelliği, bu ruhu daha o aramızda iken tanınmasıydı. Yine başaramadım...

Ondan önce yola koyulup kuzey topraklarına ayak bastım. Ve ar-kamdan gelenlere sorduğumda, kliplerimizin sadece bir kısmının yayına uygun görüldüğünü ve Delîla'nın da ancak bu kadarını gö-rebildiğini söylediler. Onun ulaşma hayallerini kurduğu Garzan topraklarına doğru yola koyulduğumuz Ağustos ayının son günle-rinde radyolardan onunla çektiğimiz bütün kliplerin müzikleri ya-yınlanıyordu. Yürüdüğümüz bütün patikalarda yoldaşlarla birlikte onun sesini dinliyor ve ben dinlediğim bu şarkılar için çektiğim sahneleri bir bir gözlerimin önünde canlandırıyordum. Televizyon seyretme olanağı olan yoldaşlara sorduğumda ise koca bir halkın Delîla'nın daha önce yayınlanmamış olan klipleri dahil bütün şar-kılarını ard arda istediğini öğreniyor, ama bir türlü sevinemiyor-dum... Çünkü Delîla Meyaser, Kürt halkının huzuruna bütün şarkı-larıyla çıkmadan önce on yoldaşıyla birlikte Tanin dağlarında çatış-maya girmiş, son mermisine kadar direnmiş ve son mermisini ken-disine sıkıştı. Ve Kürt televizyonları bir kez daha gerilla sanatına yetişememiş, onu ancak geriden takip edebilmişlerdi.

Garisa çatışmasında yaralanıp geri geldiğimde Delîla'nın şarkıları bütün bir halkın kalbine yer etmiş ve Kürdistan'ın bütün dağlarına ya-yılmıştı. Benim yaralı koluma bakıp, bundan sonra yola devam edip etmeyeceğimi soran yoldaşlara, bahar yağmurları altında sırlı sıklam ıslanırken Delîla'nın 'sana o yollarda da şarkı söyleyeceğim' sözleri-ni söylemiyor, bu sözleri bir sır gibi içimde saklıyordum.

Ama bana bu soruyu soran herkese şu cevabı da veriyordum;
'Delîla şarkı söylüyor...'

Reber Apo'ya...

Gözlerimiz, gizemli dünyamızın kapısıdır. Akıl ve vicdan gözlerde biçimlenir. Kişinin görme biçimi, önce kendi ruhundan başlayarak bütün dünyayı biçimlendirir. Gözlerimiz, içimize ve dışımıza yol alan iki dünya arasındaki eşiktir. Ve her şey bu eşikte kurulur.

Çıldırasıya yağmaya başlamışsa yağmur, gitme zamanı gelmiştir. Ve gökyüzünün gözyaşları dağlarda en güzel yolculukların başlangıcıdır. Bir ayrılık kurulmaya görsün, ilk sözler ve son dokunuşlarla birlikte o da ilk damlalarını bırakmaya başlar yükseklerden. O bütün ayrılıkların vazgeçilmez uğurlayıcısıdır. Gidenleri ve geride kalanları sırlıslıkla ıslatıncaya kadar hepimiz için ağlar.

Yağmurun bir adaleti vardır dağlarda, herkesi ve her nesneyi hak ettiği kadar ıslatır. Layık olduğumuz ne ise o kadar dökülür üzerimize. Her kalbe az veya çok, iyi veya kötü hak ettiği kadarını verir. Her insan, her nesne, her şey layık olduğuna ulaşır doğanın bu yanılmaz adaletinin önünde. Yağmurun kalbini sorgulayamazsınız. Nedenini soramazsınız. Sorgulayacağınız, nedenini arayacağınız tek yer kendi kalbinizdir. Yağmur gökyüzünden yeryüzüne düşer ve

hiçbir yağmur damlası, bir nedeni olmadan kendini bırakmaz bu düşüşe. Bize düşen, kendi sığınağımızdan çıkıp yağmurun altından yürümektir. Bize düşen, yapabileceklerimizin en iyisini yapmak ve gerisini yağmurun ellerine bırakmaktır. Bize düşen, kalbimizdeki zehirin gerçeğini yağmurun gözyaşlarıyla yıkamaktır. Yağmurun mutlak bize eyleyeceği bir sözü ve taşıdığı bir anlamı vardır. Hınçla dövdüğü tenimizdir. Asıl ulaşmak istediği ise ondan daha derinlerde olan kalbimizdir. Ondan da daha derinde bir şey vardır ki, o da gözlerimizdir.

O koca kara gözlerinize daha çok bakabilecektim, cesaret edebilseydim ve heyecanlanmasaydım birkaç söz söyleyecektim. Ve ben aslında yıllar önce çöllerin ortasındaki o kutsal şehirde yağan ilk yağmurun altında size bunları anlatmak istediğimi şimdi fark ediyorum. Sizinle ilk kez karşılaştığım o yaz sıcağında, nereden çıktığımı anlayamadığım o yağmurun altında, sizinle birlikte ıslanırken hayatımın en güzel arkadaşlığının o an kurulduğunu hissettim ve düşündüm. Ama size hiç bir zaman anlatamadım. Çünkü, o esnada doğanın o en güzel aklı, en güzel sözleri dile geliyordu. Yağmur tenimize, kalbimize ve gözlerimize dokunarak anlatıyordu gökyüzünden getirdiklerini. Ve bana ise susmak düşüyordu.

Bu dünyaya güçlü bir bakış bırakmak belki de tek varlık nedeni-mizdir. Güçlü ve güzel bir bakış, belki de insanlığın en büyük eksikliğidir. Elinden alınmış en değerli mücevheridir. En güzel bakış, kendi gözlerimizle baktığımızdır. Ayrılırken, çocuklar gibi ağladığımız gözlerimizle. O gün, o yağmurun altında bir türlü konuşacak tek kelime bulamazken, gözlerin bütün bedeni koruduğunu fark ettim. Ve güzel bakan bir insanın, koca bir dünyayı tek başına kurduğuna o an inandım. Gözlerimiz, gizemli dünyamızın kapısıdır. Akıl ve vicdan gözlerde biçimlenir. Kişinin görme biçimi, önce kendi ruhundan başlayarak bütün dünyayı biçimlendirir. Gözlerimiz, içimize ve dışımıza yol alan iki dünya arasındaki eşiktir. Ve her şey bu eşikte kurulur. İçeriden dışarıya akan hayat, dışardan içeriye yol alan zehir buradan biçimlenir. İyi veya kötüye, güzele veya çirkine doğru yürümeye buradan başlarız.

Saçlarımın üzerinden akıp kirpiklerime damlayan damlaların arasında gözyaşlarımı saklamaya çalışırken, aslında hayata yeni

başladığımı hissediyordum. Ama bir türlü anlatamıyordum. O an karşımdaki güçlü ve güzel bakışların sakinliğini duyumsuyor ve sanırım biraz da kıskanıyordum. Sanırım yağmur damlalarının çarpışındaki o melodiyi ilk o zaman yakaladım. Ve gökyüzünün yeryüzüne her bahar bıkmadan, usanmadan gönderdiği o cümlelerin lisanını da ilk defa o an okuyabildim.

O an yağmur şöyle diyordu: Kişi hayatını kendi çabasıyla güzelleştirebilir, yüceltebilir. Hatta kendisinden daha fazla emek harcarsa zenginleştirebilir. Eğer bütün bunları bizle paylaşmayı düşünebilirse, kendisiyle birlikte aynı ortamda yaşayan insanı da mutlu etmeyi başarabilir. Bu çok değerli, çok yüce bir çabadır. Ama kişinin kendi bakışını güzelleştirmesi çok daha yüce bir iştir. Her birimiz dünyaya geldiğimiz o ilk an, dünyaya en güzel bakışımızla bakarız. O en çocuk, en saf zamanımızda nasıl bakmamızı öğretmek için büyük kalabalıkların sırada beklediğini bilmeyiz. Ve daha bilmeden, anlamadan nasıl görmemiz öğretilirse, dünyaya öyle bakar oluruz. Ve bu bizim o büyük yalanı yaşamaya başladığımız, hayatımızı ele geçirecek olan o zehirin ilk yudumunu yuttuğumuz andır.

Yağmurun altından, gözlerimle bakarken, o an ne kadar şanslı olduğumu düşünmemin nedeni buydu. Kendi bakışlarıyla bakan ve her sabah kendi bakışını güzelleştirerek hayata başlayan insanlar büyük eserler yaratırlar. O gözler hiçbir yeri, hiçbir insanı, hiçbir şeyi görmesin diye beton duvarlarla çevrelense de o bakışlar hiçbir uzaklığa ulaşmasın diye denizler ortasına konulsa da, zehirin sahip-lerinin asla ulaşmadığı bir sır vardır ki, onu da bir tek o zehiri içmeye cesaret edenler bilirler.

Şimdi bu yolculuğa çıkarken, hayatın bu en güzel sırrını size söylemeden sizden ödünç alıyorum. Sizden ayrılırken verdiğim bir söz vardı. Sırrınızı bu dağlara ulaşacağım, bütün insanlarla paylaşacağımın ve asla vazgeçmeyeceğimin sözüydü. Bu sözümü yeniliyorum. Su dökerler ya gidenlerin ardından, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur ise bir daha dönmemeye çağırır kişiyi. Hiç bir şeyin geride kalmadığını ve geleceğin geçmişi içinde barındırdığını, bir tek yağmur damlaları bilir, bir de dağların sevdalıları.

Kişi her yolculuğun başlangıcında bir şeyleri geride bıraktığını, bir şeylerden koptuğunu düşünür. Henüz yolun başlangıcındayken

bir an dönmek için telaşlanır. Oysa dağların tutkunları hiçbir zaman bir daha aynı noktaya dönülmeyeceğini, aynı yağmur altında ıslanılmayacağını bilerek yaşarlar. Ve bu yüzden bir daha dönmek için yola çıkmak, gerçek kavuşmanın sırrıdır. Vazgeçmediğimizin en güçlü göstergesidir. Bıraktığımız aslında geride kalan değil, bizi ilerde bekleyendir. Ve zehirlenen, o zehri hepimiz için içen değil, o zehri dudaklarındaki sinsî gülümsemesiyle sunandır. Ve bizim bu dağ başlarındaki bütün yürüyüşlerimiz aslında kendi bakımımızı bulduğumuz o insana ulaşmak ve zehir de olsa onunla aynı testiden o suyu içmek içindir.

Ve bu yüzden büyük ve güzeldir onun geleceğe bakan gözleri. Kuşatmalar altındaki odasında olduğu halde, dağ yağmurları altında ıslanan gözleri bu yüzden derin ve pırlı pırlıdır.

BOTAN GÜNLÜĞÜ

Neden yazamıyorum?

Yazının anlamı çoğalttığına inanlardanım biliyorsun. Ama sana yazarken nasıl kıvrandığımı nasıl can çektiğimi bilemezsin.

Günlerce haftalarca hatta aylarca düşünüp de o esrarlı kelimeleri bulamamanın acısını bilemezsin.

Önüme konan her beyaz sayfaya göz attığımda elime geçen her yeni defteri çantama yerleştirdiğimde bütün hepsini bir gün doldurup sana ulaştırmayı umut ediyorum. Bu umutla defteri aylarca sırt çantamda taşıyıp içine bir tek kelime düşemiyorum....

Kalemi elime aldığım ilk andan itibaren kelimelerin dipsiz kuyusuna yuvarlanıveriyorum. Her defasında sözcüklerin labirentine girip paylaştıklarımızı anlatacak cümleleri bir araya getirmeye çalışırken kaybolup gidiyorum....

Ve ben bir tek sana yazarken yazmanın eksilttiğini hissediyorum. Yazdıkça, yazmaya çalıştıkça o ilk danstan sonraki hayatımız koca bir dağ gibi önümüze yükseliveriyor. Ve o dağ ne yaparsam yapayım elimdeki deftere sığmaz oluyor.

Her defasında bu dağdan akıp gelen gözyaşı nehirlerini deftere sığdırmaya çalışmanın imkansızlığı ile yüzleşiyorum.

Kelimelerin oluşturdukları ile hayatımızın dağını karşılaştırdığımda aradaki uçurum kemiklerimi sızlatıyor.

Bu yüzden her defasında kalemi elime alıp defteri önüme koyuyorum. İlk sayfayı açık o beyazlığa bir şeyler yazmak için çıldırırsıya uğraşıyorum. Ve her defasında sana yazmaktan vazgeçiyorum. Senin hayatımadaki varlığın bu beyaz sayfalarla örtüşmüyor. Yıllarca tersini düşünürdüm ama birbirimizi görmeden geçirdiğimiz ilk yılda şu gerçeğe ulaştım:

“Sevgi yazılanlarda değil, yazılmayanlarda, anlatılanlarda değil, anlatılmayanlarda gizliymiş.”

Güle güle gözyaşı

Her ayrılık gözyaşı getirirdi. Sonunda gülüşler içinde ayrılmayı başardık. Kim demiş sevinçli aşk yoktur diye. İşte sevinç içindeyiz. Yüreğimiz, ruhumuz sevinç içinde.

Gül gözyaşı...

Birbirimize verdiğimiz en güzel armağan gülüşlerimizdir.

Kahkahan yankılansın bütün uçurumlarda.

Ben tırmandığım her yükseklikte sevincini yakalayayım.

Gül gözyaşı...

Gözyaşı mağaralarına bıraktığımız gözyaşlarının hatırına gül...

Ki ben sevinç içinde rüzgarları dinleyeyim.

Gül gözyaşı...

Bütün korkuların sonu olsun gülüşün.

Ve sevinçli sesin bu aşkın sonlandığını değil, henüz başladığını söylesin.

Gül gözyaşı ...

Kana kana, doya doya....

“Beni sevmek istediğın gibi sev...” demiştin. Hatırlar mısın bilemiyorum. Bu sözü bir kez söyledin. Bir rastlantı sonucu söylemediğini çok iyi biliyorum. Peki sen bu bilgece sözün aşkın en büyük sırrı olduğunu biliyor musun? Âşıkların en büyük sırrı... Bu sözü sen dile getirdin. Ve ben bu sözü söylediğın yeri ve mekanı çok iyi hatırlıyorum. Hatta günün hangi saatinde olduğunu bile...

Neyse,

Sen bilgeliğinin farkında olmayan bilgesin.

Belki böylesi daha güzel

Utandığın anlar

Utanmaların geliyor aklıma. Seni en çok utandığın anlarda hatırlıyorum.

Hayata gafil avlandığın ve acımasız gerçek karşısında çırıl çıplak kaldığın o anlar aklımdan çıkmıyor. Savunmasız bir çocuk gibi hayat karşısında suçüstü yakalandığın o anlar senin en güzel anların....

Ve ben nedense seni hep o anlarda hatırlıyorum. Yüzünün pancar gibi kızardığı ve gülme ile ağlama arasında gidip geldiğin o kısacık anlar belleğimdaki en diri anlar...

Hani öyle anlarda köşeye sıkışıp kalıyorsun, ne söyleyeceğini bilemiyorsun ya, işte ben şimdi bu uzaklıkta senin hep o anlarını hatırlıyorum...

Unutamadığım
Açardın yalnızlığında...
Açardın mavi ve yeşil
Tavşan kanı kınalı berrak
Yenerdım acıları, kahpelikleri

Gitmek...
Gözlerinde gitmek sürgüne..
Yatmak gözlerinde yatmak zindanı
Gözlerin hani...

To be or not to be değil
Cogita ergesum hiç değil
Asıl iş anlamak kaçınılmazı
Durdurulmaz çığı, sonsuz akımı

İçmek
Gözlerinde içmek ay ışığını
Varmak
Gözlerinde varmak can tılsımına
Gözlerin hani...

Canımın gizlisinde bir can idin ki
Kan değil, sevdamız akardı geceye
Sıktıkça cellat kemendini

Duymak
Gözlerinde duymak üç ağaçtan
Susmak
Gözlerinde susmak ustura gibi
Gözlerin hani...

Ahmet Arif

Dostum

İçimde müthiş bir yalnızlık duygusu var. Bu dağlara ilk adım attığım günlerde hissettiğim o yalnızlığı yıllar sonra hissetmem çok garip....

Yaşadığım onca şeyden, tanıdığım onca insandan, yaptığım ürettiğim onca çalışmadan sonra bu tek başınalık neden....

Yine de zoruma gitmiyor, üzülmiyorum. Sanırım bu da benim gerçeğim...

Nasıl ki sırt çantamda taşıdığım kameram en büyük dostumdu şimdi uzak dağlara yürürken de yine aynı kamera en büyük dostum.

Yıllar boyu onu bir kez olsun sırt çantamdan indirmedim. O da bana hayallerimin hepsini verdi. Sanırım bir gün ölüm olursa yine birlikte olacak.

Notlar:

... Kayaların gölgesi en sevdiğim gölgeliklerdir. Hem yazmak, hem dinlenmek hem de düşünmek için...

... Tekin arkadaş Gera Berana'nın ilginç bir hikayesini anlattı. Aşık bir çobanın ve Gera Berana'ya düşen koyunların hikayesini. Bu ne çobanın suçudur ne de koyunun. Bütün bu boğulmanın suçu Hakkari nin o güzel genç kızının suçudur.

Başaracağım

Gece gündüz kendi kendime en çok fısıldadığım söz bu. Başaracağım. Nedendir bilmiyorum ama dudaklarım kendi kendine söyleyi veriyor bu sözleri. Bazen farkında olmadan yüksek sesle söylüyorum ve etraftaki yoldaşlar duyuyor. Hemen bir şey uydurup düzeltiyorum.

Belki dizlerim eskisi kadar güçlü değil. Ama kalbim eskisinden daha güçlü. Belki bundan on yıl önceki kadar hızlı değilim ama on yıl öncesinden defalarca kez sevgi doluyum.

Bir nedeni daha var elbette, gözyaşının gülüşünü bir kez daha gördüm ya. Onun aklımdaki son fotoğrafı güler yüzü ile oluştu ya kalbime bu sevinç düştü ya, işte bu yüzden başaracağım.

13 Mayıs 2007

Böyle giderse bu defteri kuzeye geçmeden tamamlayacağım. Her gün bir şeyler yazsam geliyor. Ve ben kendimi sınırlıyorum. Bir an önce pratiğe geçmeliyim ki bu düşünsel yoğunluğu dağıtmalıyım.

Aslında bu gün yazmayı düşündüğüm konuyu uzun zamandır düşünüyorum. Henüz erken midir bilemiyorum. Ama kaleme almam en iyisi olacak. Bu şekilde olan biteni daha güçlü yorumlamış olacağım.

Haftanın

11 Mayıs 2007

Gerilla olarak ilk adımlarımı attığım yerdeyim. Her şey bir hayal gibi. O günlerde geçtiğim yerleri hatırlamaya çalışıyorum ama hiçbir şeyi tanıyamıyorum.

Bir gece bir dere kenarında yatmıştık. Soğuk suyun buharı her tarafı sarmıştı. O anını hafızamda köklü bir yeri var. Oraya bir ulaşsam bir tanısam sanırım çok mutlu olacağım.

Haftanın'e 95 yılından beri ilk defa geliyorum. O aradaki süreçte bir kez olsun uğramadım. Her şeyi bir rüya gibi. Bazen bu arazilerde kendimi görmeye çalışıyorum. O topallayarak yürüdüğüm günleri hissetmeye çalışıyorum.

Nasıl gelmiştim bu dağlara... Avrupa'nın sokaklarını, okulumu, ailemi, sevdiğim insanları bir çırpıda bırakıp gelmiştim...

Neydi beni böylesine sürükleyen ve hala peşinde sürüklendiğim...

Notlar:

... Heval Bahoz beni çağırđı gözlerimi tedavi ettirmem için Hewler'e gitmemi istedi. Gözlüklerimden vazgeçmeyeceğimi söyledim ama ısrar etti.

Ondan önce Beritan arkadaş bu konuyu açmış ve bunu yönetime götüreceğini söylemişti. Büyük ihtimalle bu işin altında onun müdahalesi bulunuyor.....

... Uzun zaman sonra ilk defa bir eyleme katılacağım. Arkadaşlar Elemon tepesinin keşfine gittiler. Bende çekime gideceğim. Bir birkaç gün içinde... Yavaş yavaş ısınmaya başlıyorum... Kuzey programının açılış şiirini buldum. Yemin ettiler ve gittiler... Ömer arkadaşın bu şiirini henüz hatırladım. Bakalım bulabilecek miyim...

... Keşane de bizim filmde oynayan Welat arkadaş ile karşılaştım. İyi görünüyordu. O zamanlar çekmiş olduğu bir poz fotoğrafı yeni çıkartmıştı. Çok güzel anlardı. Fotoğrafları alıp karargahta bilgisayar geçirdim. Jinda'nın Xırco'nun üzerindeki fotoğrafını kendime aldım.

15 Mayıs 2007

Andok ile ayaküstü konuşabildim. Çok değişmemiştir. Eski suskunluğu hala üstündeydi. Genç Dersim Botan'da şehit düştü. Sessiz sedasız ve gencecik. İlk aklıma gelen Armanç oldu. Bir de onun yüzerken çekilmiş bir fotoğrafı vardı.

Siyabend ve Armanç ile karşılaştım. Ve bütün gece güldüm. Armancın tipi ve Siyabend'in zekası gülmek için en büyük neden. Bunları bir şekilde Botan programına katmam gerekiyor.

Yeni savaşçı Desinen sözleri aklımdan çıkmıyor.

Rüya gibi... Buraya kadar ağlamadım ama şimdi oturup ağlayacağım....

Bizim genç kameramanlarla aramız bozuldu. Hata kimde bilmiyorum. Sanırım iyi de oldu. Bir birimize fazla alıştık ve bu sıkıcı olmaya başladı...

Arjin arkadaş ile uzun uzun tartışıyoruz. Kendimizi ve yaşadıklarımızı birbirimize anlatıyoruz, paylaşıyoruz...

Gözlüklerimden ayrıldım

Benim için çok zor oldu ama sonunda ameliyat oldum. Şu an doğru düzgün göremiyorum. Ama doktorum birkaç gün içinde çok iyi göreceğimi söylüyordu. Bakalım nasıl olacak.

Otuz beş yıllık dostluk bir anda son buldu. Arkadaşlar çok ısrar ettiler. Bu kuzey yolculuğunda gözlüklerimin olmaması çok işime yarayacak, biliyorum....

Bende şöyle bir karar aldım. Bu yolculuk için nasıl bütün sevdiklerimi güneyde bıraktıysam, gözlüklerimi de bıraktım. Eğer dönmeyi başarırsam tekrar gözlük takacağım.

Notlar:

... Beş gün bir peşmergenin yanında kaldım. Aile yaşamına tanık oldum. Evdeki kadınları gördüm, korkunçtu. Kadın için tam bir cehennem. Ama bunun farkında bile değil. Erkeği için ne yaparsa yapsın hep eksik kaldığını ve bütün aşağılanmaları hak ettiğini düşünüyor...

... Uğradığımız bir evde Rona isimli bir kız kaşla göz arasında yanıma gelip ellerimin içine bir hediye bıraktı. Orada bakma fırsatı bulamadım. Ama sonrasında bunun bir sakız olduğunu fark ettim. Kuzey çantama onu da aldım. Nedeninin bilemiyorum ama Rona'nın bu hediyesinin uğur getireceğine inanıyorum.

... Dersim grubu Haftanın'e ulaşmış. Yarın gelecekler. Onlara katılacağım. Grupta kimlerin olduğunu çok merak ediyorum.

... Kuzeye geçmeden bir kez daha şehirleri görmem iyi oldu. Bir kez daha nasıl katlanılmaz olduklarını fark ettim. Ve bir kez daha gerilla olmakla dağlara çıkmakla hayatımın en güzel en isabetli kararını aldığımı hissettim.

... Dersim grubu geldi. Üçü bayan toplam dokuz arkadaş, burada bekleyenler ve ben de dahi toplam 13 kişi olduk. Bayan arkadaşların hemen hemen hepsini tanıyorum. Berfin ve Zilan geçen yıl gruptaydılar... Cemil'i de okuldan tanıyoruz.

... Gözlerim gün geçtikçe iyiye gidiyor. Bunu hissediyorum. Sadece kanlanma var.

Hayatın anlamı

26 Mayıs 2007

Hayatımı başka ne için ortaya koyabilirim ki...

Şimdi ben hayatımın fırsatına ulaştım desem bana kim inanır. Hayatımı anlamdıracak büyük bir çalışmanın eşiğindeyim. Ve ben bu anlam için hayatımı vermeye hazırım.

Neden mi?

Anlatayım. Benim için hayatımı anlamlandıracak üç önemli olgu var. Bütün yaşamım boyunca bunlardan birini diğerine feda etmemek için çok uğraştım. Hiç birinden vazgeçmeden, hepsini birlikte yükseltmek için bütün her şeyimi ortaya koydum. Ve buraya kadar onurluca getirdiğime inanıyorum.

Savaşım, sanatım ve aşkım....

Bu üç olgu birbiriyle çelişkili gibi görünse de ben ancak üçüyle birlikte var olabilirdim. Hayatımda bunlardan biri eksik olsaydı. Sanırım hepsinden eksik kalacaktım.

Bu üç olgu birbiriyle çelişerek, birbiriyle çatışarak ve bir birini besleyerek Halil Dağı oluşturdu. Üçünü bir arada tutmak için çok acı çektim. Çok hırpalandım ama çok mutlu oldum.

Şimdi bütün bir hayatın finaline yürüyorum. Bu aşamada hayatım son bulsa da başarmış olduğuma inanıyorum. Eğer bu çalışmayı ölmez ve tamamlarsam yine başarmış olacağım.

Kuzey çalışması, uzun ve yorucu bir çalışma olacak. Ben hem savaşın orta yerinde olacağım, hem bir kameramanın yakalayabileceği eşsiz görüntüler yakalayacağım, hem de aşkla dolu bir kalbi kendimle taşıyacağım.

Ve bu çalışma hayatın bu üç asıl çelişkisiyle yoğrulacak...

Bu nedenle, bu yolda yaşarsam da, ölürsem de mutlu olacağım.

Notlar:.

... Bu sabah kalktığımda gözlerim çok daha iyiydi. İyi olmasa da artık bunu kimseye söylemeyeceğim.

Son nokta

29 Mayıs 2007

Bir hayatı nasıl yaşarsak yaşayalım. Hayatımıza son noktayı nasıl koyduğumuz belirleyendir. Hayatımıza nasıl başladığımız değil, nasıl tamamladığımız asıl olandır.

Bu nedenle son ana kadar onurlu bir duruş bütün hayatımızın ifadesi olacaktır. İyi başlayıp iyi sürdürdüğümüz yaşama son noktayı nasıl koyacağımızı bilmeliyiz. Çünkü bütün bir hayat sondan başa doğru şekil alacaktır.

Çok güçlü, çok emek harcayarak kurduğumuz bir yaşamı son anda yerle bir edebiliriz. Çok büyük çabayla oluşturduğumuz arkadaşlıklara, yaptığımız çalışmalar, söylediğimiz sözlere, yazdıklarına son ana kadar ters düşmemek önemlidir.

Hayatımızın tutarlılığı, son nefesimize kadar kendimizle olan tutarlılığımızla oluşacaktır. Bu çalışma belki benim son çalışmam olacaktır. Belki dizlerim beni bu yolun sonuna ulaştırmayacaktır.

Ama son ana kadar hayatıma sahip çıkmak için yürüyeceğim. Yaptıklarım ve yaşadıklarım layık bir son ana yürüyeceğim.

Bir canım var, onu kaybedebilirim. Ama tutkuyla ve aşkla ördüğüm bu hayatı kaybetmeyeceğim.

Notlar:

... Artık Dersim grubuyla birlikteyim. Ve yola çıkış anını bekliyoruz. Bu günlerde Hakkari gücünün geçtiği söyleniyor. Sanırım yakında bizde harekete geçeriz.

... Güneş enerjisini de tamamlarım. Artık yola çıkabilirim.yanımda elli kaset var. Belki bir kısmını bırakırım.

... Dün Ömer arkadaşın yanına gittim. Biraz sohbet ettik. Jinda'ya özlediğini söylüyordu.

... Şiir ve resim, renk ve kelime kardeşdir, bunları bilirsın....

Yağmur benim işaretim

31 Mayıs 2007

Bu gün benim doğum günüm ve yakınımnda bulunan hiçbir arkadaşımın haberi yok. Otuz beşinci yılıma adım attığım bu günü kimseye söylemeyeceğime dair kendi kendime karar aldım.

Bu günün benim için olan anlamını hiçbir insan bilmeyecekti ve doğa benim için bir işaret gönderecekti. Güne böyle başladım ve beklemeye koyuldum.

Öğle saatlerine kadar olağanüstü hiçbir şey olmadı. Güneşin tam tepeye çıktığı bir anda ansızın hava karadı ve bir an için yağmur çilelemeye başladı.

Bu gün aklımın uçundan geçmeyen tek şey bu yağmurdur. Ama bana ulaşın o oldu. Yaz sıcaklığında yüzümü bir kez daha okşamayı bir tek o başardı. İçim sevinç ile doldu. Kalbimdeki bütün karamsarlıklar bir anda siliniverdi.

Şair yolun yarısı demiş bu yaşa. Ben buraya kadar olanı sevinç

ile tamamladım. Dönüp arkaya baktığımda pişmanlık duyacağım hiçbir şey görmüyorum.

Yolun diğer yarısına ise yaz yağmuru ile başladım. Bu da benim sevincim oldu. Birkaç damlada olsa kalbine düşen umut oldu...

Sanırım, otuz beşinci yaşına girerken yaz yağmurundan başka hiçbir hediye beni böylesine sevindiremezdi.

Notlar:

... Fuat arkadaşla karşılaştım. Düzenlemesi Haftanın'e olmuş. Çok samimi bir arkadaş, hatta değerli bir insan... Bana, Arjin ve Gülistan'dan iki not getirmiş. Haylazlar gittiler, yinede beni rahat bırakmıyorlar.

... Radyolar Çırav altında 7 arkadaşın şahadetinden bahsediyor. Muradiye'de üç ve Kelareş'de bir... İki günde on bir şahadet az değil.

... Kongre-Gel'in Kongre'yi tamamladığını öğrendim. Sanırım yakında açıklama yapılır. Her şey çok sessizce gerçekleşiyor...

Sezgi

1 Haziran 2007

Kuzey'e yolculuğuma başlamak üzereyim. Bu ikinci yolculuğum olacak ve ikisi arasından tam sekiz yıl geçti. O gün de bu gün de hemen hemen aynı duyguları yaşıyorum ama çevremde değişen çok şey oldu. O günde bir ağacın gölgesinde oturmuş yazı yazıyordum. Bu günde... O günde yalnızdım, bu günde... O güne beklentisizdim bu gün de... O gün ile bu gün arasında hissedilebildiğim tek bir fark var. O günler kimseden -mutlaka geri dön- sözlerini duymamıştım. Bu gün ise hemen hemen bütün arkadaşlarım mutlaka geri dönmemi istiyorlar.

Yıllar önce kuzey e geçerken, hiçbir arkadaşım geri gelmemi ve birlikte yeni çalışmalara atılacağımızı söylememiş, benden böyle bir istemde bulunmamıştı. 99 yılının o baharında gelecek koca bir ümitsizlikti. Bende bir gün geri döneceğimi hiç düşünmeden yıllara düşmüş ama geri dönmüştüm. Bu günlerde konuştuğum haber-

leştiğim, uzaktan notlarımı aldığım, vedalaştığım bütün kadın arkadaşlar mutlaka geri dönmemi istiyorlar. Bir gün geri gelip birlikte bir şeyler yapacağımıza inanıyorlar ve bir gün mutlaka bir kez daha onlarla birlikte çalışmamı bekliyorlar.

Mutlaka isimlerin burada anmamı istemezlerdi. Ama ben sadece benim tanık olduğum o son anları buraya yazmak istiyorum. çünkü onlar benim bu yolda taşıyacağım en güzel armağanlarım oldular...

Ayrılırken Dersim'in boynuma sarılıp ağlayışı, Gülistan'ın yüzme son dokunuşu, Arjin'in bütün gücüyle sıkarak kolumda bıraktığı iz, Mizgin'in arkamdan gönderdiği son mektup, Siya'nın göz yaşlarıyla gelip birlikte ilk ve son kez fotoğraf çektirmemiz, Şevin'in neşeyle sataşması ve son gece anlattıkları, Adar'ın hediye ettiği üçüncü saat, Eylül'ün gülümseyen gözleri. Beritan arkadaşın son nasihatları ve isimlerin hatırlayamadığım ama bu dağlarda bir yerlerde fotoğrafladığım kadın yoldaşların son davranışları bana daha önce hiç yaşamadığım bir duyguyu yaşattırdı.

Bir de vedalaşma olanağı bile bulamadığım ve her gece gün tartarken güzel sesini dinlediğim o Kürt kızının dönmemi istemesi varya... Bütün bunların ne anlama geldiğini bilemiyorum. Mutlaka bu kadar güzel insanın ve böylesine temiz kalplerin farklı biçimlerde olsa da aynı şeyi söylemesinin bir anlamı vardır.

Kendime bütün bunlardan, bu güzel insanların duygularından bir pey çıkarmak, bu durumla bir erkek gibi böbürlenmek için yazmak bütün bu sihri öldürmek olur. Ama ben bütün bu kadın yoldaşların bana olan ortak yaklaşımında kendime ilişkin bir gerçeği yakalamak istiyorum. Birbirlerinden habersiz ve ayrı zamanlarda gösterdikleri ortak yaklaşım beni bir yandın ümitlendiriyor. Bu kadınların arkadaşlıklarını hak ettiğimi söylemiyorum ama onların eşsiz dostluğuna layık olmak için daha çok ve daha güçlü çalışmanın gerekliliğini hissediyorum.

Ama hissettiğim başka bir şey daha var ki o da şudur:

Kadının sezgileri... Bu kadar güzel, böylesine temiz insanlar mutlaka dönmemi istiyorlarsa, demek ki bir şeyler seziyorlar...

Onların yüzlerinde, sözlerin, dokunuşlarında hatta çok uzaklardan gelen o kızın sesinde, onların içtenliklerinde bir daha dönmeyeceğimi, dönemeyeceğimi hissetliklerini binlerce yıllık güç-

l  sezgileriyle sezdiklerini hissediyorum...

Notlar:

... Dersim grubundaki arkadaşlarla iyiden iyiye sınımaya başladık. Hepsi neşeli çocuklar ve hepsi benden çok genç. Grubun en yaşlısı benim. Sanırım en tecrubelisi de benim.

... Şerif bu gün gruptan ayrıldı. Kimseye bir açıklama yapılmadı. Ama ben onun Delil arkadaş ile birlikte geçeceğini öğrendim.

... Gruplar geçmeye başlamış. Ama gizli tutuluyor. Sadece düşmandan değil, kendimizden bile gizliyoruz. Binlerce asker bunu engellemek için bütün sınır boyunca yerleşmiş. Ve biz bu geçişi başarırsak, bütün hepsi başa çıkmış olacak.

... D n Heval Roza geldi. Biraz tartıştık sohbet ettik. En son Gare'de karşılaşmıştık...

... Devrim az önce bir çay getirdi. Daha önce bir kez tartışmıştık. Ama son birkaç gün içinde tanıştık, arkadaş olduk. Zekası dikkatimi çekiyor...

Bu film benim filmim

3 Haziran 2007

Sanki her şey bir film gibi. Hâla bu filmin içinde kendimin de yer aldığını bir türlü hissedemiyorum. Sanki bir savaşa değil de bir film çalışmasına başlamak üzereyim. Kıyasıya bir çatışmanın içine atılmakta olduğum şu an sadece görüntüleri nasıl çekeceğimi, ulaşacağım çağrafiyanın ve gerillaların görüntülerini nasıl kurgulayacağımı düşünüyorum.

Sanki bu savaşın içinde ben olmayacağım, çatışmalara, kavgalara ben girmeyeceğim... O inanılmaz yoğunluğu, açlığı susuzluğu ben çekmeyeceğim... Sanki görüntülerini çekmeye hazırlandığım bu filmin bir oyuncusu da ben değilim...

Yıllardır bu dağlarda bu duyguyla yaşıyorum. Bir film seyreder gibi ya da bir filmi görüntüler gibi yürüyorum dağbaşlarında... Oysa bütün gerillaların gözyaşları kadar yaş döküyor, onların terli yüzleri kadar terliyorum.

Sınırı geçmek üzere olduğum şu günlerde, yol arkadaşlarıma bakıp, onları bekleyen pusuları düşünüyorum da bir türlü bu beklenen tehlikenin içine kendimi koyamıyorum.

Ve biliyorum ki, bu sefer sahne, kameranın önü ve arkası diye ayrılmayacak. Bu sefer yaratanlar ve yaratılan, gerçekleşen ve gerçekleştirenler aynı anda ve iç içe olacak...

Belki de bu çalışmaya atılmamın en güzel yanı bu... Çektiğim, görüntülediğim benim dışımda ve ötemde değil, ruhumun derinliklerinde yaşanacak. Savaş alanı baktığım değil hissettiğim olacak. Savaşanlar oyuncularım değil kendi bedenim olacak, vurulan, parçalanan bir başkası değil kendi etim olacak....Gececeğim coğrafyalardan, görüntülediğim yüzlerden, işittiğim sözlerden yakaladığım kendim olacağım...

İlginç... Bu gerçeği bilmeme rağmen, hala kendimi kameranın arkasında hissediyorum. Bütün bir savaşın diğer tarafta gerçekleşeceğini düşünüyorum. Bir türlü bu filmin bir karesinde kendimi göremiyorum. Sanki bütün bu savaş görüntülemem için kurulmuş bir sahne ve benim startımı bekliyor.

Bu düşüncemin yanlış olduğunu biliyorum. Ancak bir filme bir yönetmenin gözüyle bakıldığında o filmin tamamlanabileceğini de biliyorum...

Usta ve ırak

6 Haziran 2007

Bunun bir usta çırak hikayesi olduğunu kimse bilmedi. İçinde birlikte yer aldığımız fotoğraftaki bu sırrı kimse görmedi. Orada usta ve çırağın ellerindeki çamurdan oluşan testiye kimse fark etmedi. Her kes bu testiden suyu kana kana içti de kimse ona biçim veren ellere dokunmadı...

Ah ne yazık!

Arkadaşlarımız dostlarımız, büyüklerimiz bu testiye tek bir gözle baktı da onun içinde buz gibi suyun barındığı toprağın izlerine eğilip şöyle bir bakmadılar....

Kızarmış amurun aralıklarında hangi duygunun yoğrulup saklandığını, hangi gözlerden akan yaşların gizlice yerleőtiğini kimse merak etmedi...

Usta ve çırağın ellerinde, gözlerinde, kalplerinde usul usul biçimlenen kırılmasın diye onların kalplerinden akan suyla nemlen-

dirilen testideki saklanmış suyu bir çırpıda göğsüne kaldırıp yaz sıcağında serinlerken, bütün olup bitenin bir kadınla erkeğin binlerce yıldır tekrarlanan hikayesi sandılar.

Ve yanıldıklarını hiçbir zaman anlamadılar.

Öyle gördüler, öyle bildiler ve binlerce yıllık yargılarla yargıldılar aslında. Usta ve çırak olan, kadın ve erkeği....

Oysa o toprak testinin her milimetre karesinde bir ustanın binlerce yıla bedel sabırlı dokunuşları ve bir çırağın dünyalara bedel bekleyen kara gözleri vardı....

Su içerken kimse görmedi gözleri ve elleri....

Çünkü testilerin sadece alınıp satıldığı bu çağda bütün hünerlerini, hayatlarını verircesine çıraklarına devreden ustaların ve gözlemlerini bir kez olsun kırpmadan ustasının dokunuşlarını kör olurcasına seyreden çırakların zamanı çoktan kapanmıştı....

Oysa toprak testi, usta ve çırağın gizli aşkıdır. Kana kana suları içenler bilmeseydi de o karanlıkta saklanan su onların bizlere sunduğu sevgidir. Tarih ustasına tutulan çırakların, çırağına gönlünü kaptıran ustaları saklasa da onların hikayelerini unutturmak için kilitleri ardına gizlese de su içtiğimiz testinin üzerindeki izler her şeyi ele verirler....

Gelenek ne kadına yakıştırmıştır bir erkeğin ustası olmayı ne de erkeğe layık görmüştür bir kadına ustalık etmeyi. Onların bir birine karı koca kılmıştır. Ve ellerindeki toprak testiden önce kalplerini dağıtmıştır....

Şimdi nerede o toprak testiler? Neden bitip tükendiler usulca? O testilerden soğuk sular içmeyi hangimiz özlemeyiz?

Oysa öylesine çok isteriz de o testilerdeki suyu, ama o testinin çamurunu kadın ve erkeğin ellerinin birlikte yoğurabileceğine o çamura kadın ve erkeğin teninin ancak birlikte düşerse tutacağına inanamayız....

Kadın ve erkeğe layık gördüğümüz onları yerleştirdiğimiz ve ardından kınadığımız, yargıladığımız tek yer birbirlerinin kucağıdır. Usta ve çırak olmak onların harcı değildir...

Oysa en güzel testi usta ve çırağın kalplerini damıttıkları, elleri ve gözlerini feda ettikleri çamur ile yapılmıştır.

En güzel testi usta ve çırağın aşkı ile var olmuştur.

Uzak diyarlara yolculuğa çıkmadan önce benim de son sözüm bu olsun. Bilirim ki bu sözlerimi gözlerinin ışıltısını en güzel testiye feda eden kızıdan başka kimse duymaz. Ve ben de en güzel testi yapımak için hayatını veren ustaların olduğunu da bilirim.

Su içenler!....

Doya daya, kana kana için! İçtikten sonra su içilen testiler yerlere atılıp parçalansa da bir birine usta ve ırac olan kadın ve erkek yeni bir testinin çamurunu gözleri, elleri ve kalpleri ile yoğurmaya başladılar bile...

Mutlu yolcu

7 Haziran 2007

Bir yola koyulmak benim bu hayattaki en büyük sevincimdir. Bulunduğum konumdan bir başka konuma geçmek hayata bir de oradan bakmak, oradan dokunmak, kendimi bir de oradan bulmak ruhuma tarif edilmez bir haz verir.

Konum değiştirmenin bu hayatın en zor eylemi olduğunu kaç insan fark etmiştir yer yüzünde? Ve doğumla birlikte çakılıp kaldığımız zamandan ve mekandan kaçımız kurtulabiliriz kısacak ömrümüzde? Öyle zordur ki bize gösterilen yerden vazgeçip başka bir yerde yeniden başlamak....

Bu yüzden bir yolculuğa çıkmayayım, ayaklarım kendiliğinden yol almaya başlar. Arkadaşlarımla nasıl taşıyacaksın diye her gün sitem ettikleri kamera çantamı sırtıma alır, herkesten önce yola koyulurum.

Ruhum var olana bir türlü razı olmaz. Tekrarını yaşayacağım

hiçbir şeyde mutlu olamam. Bu aşk da olsa. Ve aşkıma eskimeyi hiçbir zaman layık görmem, sonunda ölüm de olsa...

Ben mutlu bir yolcuyum. Çünkü yola çıkmak üzereyim. Belirsizliğin sihri sarmış bütün bedenimi. Hayatım keşfedilmek için beni orada bekliyor. Şu ölümlele dolu yolculuğun başlangıcında bir kez daha hayata doğmak için heyecanlanıyorum.

Kendime, hayatıma, arkadaşlıklarıma yüreğindeki sevgiye bir çiçeğe su verir gibi su vermek için çıkıyorum bu yola....

Ben mutlu bir yolcuyum.

Geride bıraktığım otuz beş yıldan sonra bir kez daha yürümeye, savaşmaya ve sevmeye cesaret edebildiğim için mutluyum.

Hareket zamanımız iyice yaklaştı. Yarın geçiş hattımıza doğru bir hamle yapacağız. Sınıra iyice yakınlaşacağız....

Ben bir gerillayı fotoğraflarken O gerilla olurum

8 Haziran 2007

Bir başlasam bütün zaman duracak ellerimde, çok iyi biliyorum. Yola bir koyulsam su gibi akacak her şey avuçlarımın arasından, biliyorum....

Ben daha henüz ne olduğunun farkına varmadan ellerim çantanın fermuarını hızla açacak, emektar kameramı kavrayacak ve gözlerim kimsenin hayal edemeyeceği eşsiz coğrafyaları, dağları, ovaları o coğrafyadaki insan yüzlerini görecek....

Kendi kendine harekete geçen ellerime ve gözlerime o zaman başkasının gözleri ve elleriymiş gibi hayranlıkla bakacağım. Kimsenin göremediği o çizgileri görecek, kimsenin yaratamadığı tonları ve renkleri kameramla yaratacak ve kendi kendime sevineceğim. Derken bir an için duracağım. Şimdiye kadar gördüğüm ve gördüğüm bütün kadrallar bir bir gözlerimin önünden geçecek. Ama ben henüz görmediğimi arayacağım. Ve şimdiye kadar kimsenin

görüntüleyemediği filmi kameramla çekmeye başlayacağım.

Ve o an her şey silinecek, kendimi bu savaşın orta yerinde olduğumu unutacağım. Bu filmin güle oynaya geçmeyeceğini bileceğim. Ama yine de görüntülediğim her kareden sonra içten içe güleceğim.

Gerillanın bu en güzel resmini çizme fırsatını yakaladığım için, bu fırsatın kimsenin kolay kolay eline geçmeyeceğini bildiğim için kimseye söylemesem de bu resmi çizebilecek tek kişinin ben olduğuma inandığım için atlayı vereceğim bu resmin içine.

Gerillanın acısını, hüznünü, açlığını, yorgunluğunu, sevincini, şakasını, gözyaşını, sevdasını, kırgınlığını, yalnızlığını, eylemini, ölümünü, öldürüşünü, onun hayatını hayat yapan ne varsa hepsinin içine dalacağım. Bu resimdeki hiçbir şeyi atlamadan, esgeçmeden görüntüleyeceğim. Ve biliyorum yollar su gibi akıp gidecek ayaklarının altından. Yüzler ve gözler bir filmi seyrederek gibi geçecek gözlerimin önünden. Sırt çantama kadraj üstüne kadraj doldurarak geçip gideceğim dağların arasından.

Ve sırt çantamda usul usul biriktirdiğim bütün görünümünün aslında 'ben' olduğumu kimseye söylemeyeceğim. Parça parça topladığım bu resmin aslında kendi resmim olduğunu kimseye anlatmadan gerillanın hayatlarından ve aşklarından geçeceğim...

Onların dağ rüzgarlarında çizilen yüzlerini, karlarda yanmış ellerine, kuytulara gizlenmiş özlemlerini, kayalardan başka kimseyle anlatmadıkları aşklarını kendi hayatımın parçalarını toplarcasına resmedeceğim....

Sizlerin sinsice ve bencilce diyeceğiniz o görüntülerin suçlusu ben olmayacağım. Çünkü bu yolculuğa başlar başlamaz ellerim ve gözlerim bana ihanet edecekler. Benim dışıma çıkıp bir başkasının elleri ve gözleri gibi akacaklar görünümünün üzerinden. Kendimi bu resmin ne kadar dışına yerleştirmek istesem de büyük bir inatla beni içine alacaklar....

Ben bundan yakınmayacağım. Ellerimi ve gözlerimi suçlamayacağım. Ama sizler de beni suçlamayın.

Çünkü;

Ben bir gerillayı fotoğraflarken o gerilla olurum....

Ben bir gerillayı fotoğraflarken kendim olurum....

Ben bir gerillayı fotoğraflarken aşık olurum....

Notlar:

... Bu gün bu noktadan ayrılıyor. Artık hareket zamanı. Bu güne kadar yazdıklarımı sana göndermeye karar verdim. Devamını yollarda yazacağım.

Parça parça da olsa bu yazılar bu yolculuğa nasıl başladığımı anlatıyor. Eğer bu yolculuğu tamamlamayı başarırsam bir gün gelip bu yazıları tekrar ve daha güzel yazacağım.

Sevgilerimle

12 Haziran 2007

Yine yazıya devam....

Bir an için hareketlendik. Ben de artık geçiş yapacağız diye yazılarımı paket yapıp sana göndermek için hazır hale getirdim. Ama bir yere kadar gelip durduk. Ben de defterimi tekrardan çıkardım.

Yazmasam bu düşünceler içinde boğulup giderim. Her şey kafamın içinde öylesine iç içe ki mutlaka bir şekilde aktarmam gerekiyor.

Ben istiyorum

Ben bu yolculuğa er ya da geç mutlaka çıkacaktım. Ruhum er ya da geç kendini zamanın kayalarına çarpacaktı.

Çünkü ben kendimi iyi tanıyorum.

Başka yapacağım bir şey olmadığı için değil, diğer önerilerim reddedildiği için değil. Yaşamımın şu aşamasında bir mutluluğu yaşadığım için hiç değil....

Asıl olan bu yolculuğu benim istememdir. Ruhumun bunu da başarmazsam bir türlü rahatlayamayacağıdır. Ama üzüldüğüm kimse bu acımasızca sınava kendi isteğimle girdiğimi bilmemesidir. ...

Bunu bütün topluluklar önünde, o resmiyetin orta yerinde her kese ilan ettiğim halde arkadaşlarım ve sevdiğim insanlar buna sürüklendiğimi, buna mecbur bırakıldığımı düşünüyorlar... Oysa kimse benim kendim olabilme, kendimi yaratabilme fırsatımı yarattığımı bilmiyor.

Bunu yapmazsam gerillanın yaşadığı bütün dağlardan geçmezsem, o pınarlardan su içmezsem, o çiçekleri koklamazsam, o yor-

gunluğu tatmazsam eksik kalacağımı hissediyorum. Ve bu eksiklik benim her şeyime damgasını vuracak. Eksik kaldığımı hissettiğim bir yaşamın ne istediğim gibi yaratabileceğim, ne de kusursuzca sevebileceğim.

Bu sınavı ben istedim. Bunun tek suçlusı da benim. Bu aşamadan sonra hiç kimse beni buna mecbur edemezdi, ben istemeseydim...

Ancak ben kendimi mecbur edebilirdim. Ve bunu da başardım bir kez daha o akıntıya atladım. Bir kez daha o vahşi dağların arasındayım.

Ve bu benim son sınavım. Bunu da başarırsam şimdiye kadar yapılmamış olanı yaparsam ruhum huzura kavuşacak. Aksi takdirde sonsuza kadar oradan oraya koşturup duracak.

Ben istiyorum ve yola çıkıyorum.

Grubun içerisinde güzel arkadaşlıklar kurmaya başladım. Hepsi güzel çocuklar, hepsi gencecik.... Onlara bakıp kendi gençliğimi hatırlıyorum. Ne kadar zaman geirmişim bu dağlarda şaşıyorum.

Bu günlerde balık tutmaya başladım.

Bu sefer oltayla tutuyorum. Sabır gerektiriyor. Sabırlı olmayı ğreniyorum. Balıkları tek tek beklemek hoş olmuyor ama insanı rahatlatıyor.

Saatlerce suyun sesini ve akışını izlemek, düşünceler ve görüntüler arasında bu boşluk oluşturuyor ve bu iyi geliyor.

14 Haziran 2007

Bekleyiş sürüyor...

Tam olarak ne zaman yola çıkacağımızı kimse bilmiyor. Günleri dolu dolu geçirmeye çalışıyoruz. Bir yandan spor yapıyor, bir yandan kitap okuyorum. Ve kendi hayatım üzerine yoğunlaşıyorum.

Aslında şu bekleyiş aşamasında kendimle baş başa kalıp güzel süreç yaşıyorum. Kendimle yüzleşiyor, kendimle konuşuyorum....

Uzun zaman olmuş kendimi düşünmeyeli...

19 Haziran 2007

Gözlerimden ameliyat olalı neredeyse bir ay olacak. Ama henüz tam olarak göremiyorum oldukça iyileşti ama bir mesafeden sonra nesneleri seçmekte zorlanıyorum. Doktor bir ay içinde çok iyi göreceğimi söylemişti. Hala umutluyum. Ama bundan sonra yapabileceğim hiçbir şey de yok.

... Bu gün hava kararınca bir grup arkadaş sınıra doğru hareket edecekler. Eğer geçmeyi başarırlarsa parça parça ilerleyeceğiz. Umarım gidenler bir terslikle karşılaşmazlar.

Her şeyim tamam...

Hem savaş hem de sanat teçhizatım tamam... Ama çok ağır. Bu yükün altından nasıl kalkacağım bilmiyorum. Yine 99 yılına göre yüküm daha hafif. Ama tabi ki aradan sekiz yıl geçip gitmiş.

En iyi zamanlarım

Film yaptığım o beş yıl benim güzel zamanımdı. Hayatımın en güzel, en verimli yıllarını bu bin yılın başlangıcı olan ilk beş yılda yaşadım. ruhen ve fiziken en sevinçli olduğum yıllardı o yıllar.

Ne ondan öncesi, ne de ondan sonrası o yıllara benzemeyecek.

Ağrı dağına yolculuk adını verdiğimi bu çalışmam da eşsiz bir çalışma. Ama benim bireysel olarak yapacağım bir çalışma. Heyecan veren yönü kuzeyde yapılacak olmasıdır. Savaşın ora yerinde gerilla tarzıyla gerçekleşecek olmasıdır. Var olanı toplamaya çalışacağım. Yaratıcılık yönü daha az olacaktır.

Diğer çalışmalarım belki kuzeyde olmadı, ama şimdi içine atılmak üzere olduğum bu çalışma da çok daha zorlu. Düşünsel yaratıcılık ve ekipler kurup çalışmak sanıldığı kadar kolay olmadı. Bir düzey yakalayabilmek için kan ter için beş yıl geçirmem gerekti.

Şimdi sadece kameramı alıp yürüyeceğim. Ve rastlantılar benim filmimi oluşturacak. Bu çalışmada benim için tek bir zorluk varsa o da düşmanın engelleridir. O da zaten bu savaşın gerçeğidir. Onun

dışında çalışmanın sanatsal esasları konusunda zorlanmayacağım.

Ayaklarım ve belim eskisi kadar güçlü değil, ama yine bu çalışmanın altından kalkmayı başaracağım. Eskisi kadar hızlı ve atik değilim ama genç gerillalardan pek geride kalmıyorum.

Önceki çalışmalarımın düşünsel yanı zordu. Bu zorlanmaları aştıkça yaratıcılığım artıyordu. Bu çalışmanın ise fiziksel yanı zor. Fiziksel zorlanmaları aştıkça düşünsel olarak rahatlayacağım.

Dedim ya....

O yıllar benim en iyi yıllarımdı. Boşa harcamadığıma seviniyorum. Dönüp arkama baktığımda güzel çalışmalar yapmış olmak beni mutlu ediyor.

Ama bir mutluluğum daha var, geleceğe baktığım zaman daha güzel çalışmalar görüyorum.

20 Haziran 2007

Sanırım Delil ırav arkadaşın grubu başarıyla geçiş yaptı. Bundan sonra sıra bizim. Birkaç gün içinde hazırlanır ve hareket ederiz.

Amed grubu dün akşam geldi. Henüz tüm arkadaşları görmedim.

Bizim Dersim arkadaş da gelmiş. Henüz onu da görmedim. Çok iyi oldu. Ben de bu yazıları sana nasıl ulaştıracağım diye düşünüyordum..

Yazmasam ölürüm

21 Haziran 2007

Bütün bu yazıları neden yazıyorum. Yazmasam ölürüm. Yazdıkça, yazıya aktardıkça aslında hepsini aşıyorum. Aslında her şeyi geride bırakmak için yazıyorum. Yanlış anlaşılmasın vazgeçmek için değil yazılarım. Yeniden başlamak için. Hiçbir şeyin geride kalmayacağını çok iyi biliyorum. Ama yeniden başlayabilmek gücünü göstermenin çok daha önemli olduğunu biliyorum.

Her şeye, savaşa, sanata ve aşka yeniden başlamak, o ilk anki tazelikle yeniden dokunabilmek ve engel olmadığımız heyecanımızla sarılabilmek ne güzeldir.

Hiçbir şeyi karlar içinde tutkuyla koşan kalplere değişmem. Bu yüzden hayatıma bu eşsiz yolculuğu koydum. Bütün her şeyi tazeleyebilmek, kalbimdeki sevginin eskimesine engel olmak ve tutkumu yeniden ateşlemek için yola koyuluyorum.

Sevgili gözyaşı;

Beni anlamak istemeyeceksin biliyorum. Ama bu aşka yeni bir şey daha eklemek zorundayım. Hem de şimdiye kadar kimsenin yapamadığına cüret ediyorum.

İnsanlık tarihi kadar eski olan aşıkların tarihinde ne Ferhat yürüdü, ne de Mem...

Bir gerillanın aşkı bunlardan daha büyük olmalıdır. Sıradan olmaz onu sevgisi. Her kes gibi olamaz gerillanın, dağlıların yüreği.

Ağrı dağına yürürken, kalbimde bir tek şey geçiyor. Aşk bu topraklarda imkansız değildir. Gerekirse aşk için Ağrı dağına tırmanılır.

Son gelenler

Yola koyulacağız diye çoktandır yazmaya ara vermiş ve bütün yazdıklarımı paketleyip sana ulaştırması için dersime teslim etmiştim. Ama bu gün içimden tekrar yazmak geldi.

Bundan sonra hareket edecek ilk grup ile yola çıkıyorum. Artık bu kesinleşti. Bu konuda güzel bir şaka buldum. Basın kartımı kullanmanın zamanı geldi diyorum ve her kes biraz geç de olsa espirimi algılayıp kahrkayı basıyorlar. Bir an önce başlasa da ben de bu sabırsızlık zamanından kurtulsam.

Gecen gün bizim geçiş yapacağımız hattan gelen bir grup arkadaşın hepsi şehit düştü. İçlerinde Doktor Mahir de vardı. sanki içimden bir parça koptu. Öyle üzüldüm ki, saatlerce habur suyunun kıyısında sessice oturdum. Botanda yazmış olduğu iki kitabı da yanındaymış. Yazık oldu yazılanlara.

Dün Serhıldan gelmiş. Onu göremedim. Ondan Botan'a ilişkin epey bilgi aldım. Umarım bu kez şans döner.

Savaşı ve sanatı birleştireceğim yollara uzanıyorum

2 Temmuz 2007

Bu hayata bir kez geldim ve adam gibi yaşamalıyım. Yıllar önce bir yazımda kıyısında, köşesinde değil de, orta yerinde olmalıyım demiştim ve o günden sonra hep hayatın orta yerine kulaç açmıştım. Ve bu benim en büyük gizemim olmuştu.

O ilk günden bu güne kadar duygularımda hiçbir şey değişmedi. İnanmayacaklar ama ben hep o ilk an ki tazeliikle yaşıyorum bu savaşın içinde. Diyecekler her kes birazcık yıpranır, her duygu biraz olsun eskir...

Olmadı, bende böyle yaşanmadı...

Hep orta yerinde olmaya karar verdim. Ve bir şekilde bunu hep başardım. Savaşa ağırlık verildiği zamanlarda da sanata ağırlık verildiği zamanlarda da yola çıkmasını bildim. Ve yapılabileceklerin en iyisini yapabilmek için, gidilebileceklerin en uzağına gitmek

için elimden geleni yaptım.

Savaş yıllarında gerillanın ulaştığı her mevziye ulaşmak, onun yaşadığı bütün mekanları ve bütün duygulanmaları belgelemek, ölümsüzleştirmek benim en büyük hedefimdi. Ve hayatımı bazen bir gerillanın bir gülüşü için bile ortaya koymaktan çekinmedim. Bir fotoğraftır olmasa da olur demedim. Olmazsa ben olmam diye atıldım ileriye.

Sanat yıllarında ise görülemeyen, anlatılamayanların görünür kılmak, anlatılır kılmak, sadece kalplerde kalanı ete kemiğe dönüştürmek en büyük hedefim oldu. Hiçbir donanımımız olmamasına rağmen hiçbir tecrübemiz olmamasına rağmen sanatın da orta yerine atıldım. Tüm kahrediciliğine rağmen gerillanın geçmişine yeni yorumlarla hayat vermek şehitlere can vermek, onları geçmişte kalanlar değil de gelecekte bekleyenler olarak yaratmak en büyük mutluluğum oldu. Ve şimdi savaşı ve sanatı birleştireceğim yollar uzanıyor önümde....

Ve bu benim gerillada yaşayacağım üçüncü aşamayı ifade ediyor. Önümüzdeki yıllar daha farklı bir boyutu işaret ediyor benim için....

Yine ortaya atılacağım. Delice akan suya gözü kapalı atlayacağım. Savaşa da sanata da böyle girdim. Bütün tereddütlerimi geride bırakarak yeni bir hayata başlar gibi atladım akarsuya ve deliler gibi yüzdüm orta yerine. Ve her ikisinde de hayallerimde bile ulaşamayacağım güzelliklere ulaştım....

Üçüncü defa atlıyorum bu nehre. Zamanın kayaları benim bekliyor. Üçüncü defa kendime söz veriyorum. Yapılabileceklerin ya en iyisini yapacağım ya da bu akıntının içinde yok olup gideceğim. Ama sıradan olmayacak yapacaklarım. Kıyısında köşesinde olmayacak hayatım....

Bunu iki kez başardım. Bir kez daha neden başarmayayım.

4 Temmuz 2007

Bu günlerde ay ışığı var. Ay ışığının azalmasını bekliyoruz. Bende ise yapacağım çalışmanın biçimi gittikçe netleşiyor. İçeriğini zaten çok iyi yakaladım. Bir de biçim konusunda farklı bir şey yakalarsam bu çalışma harika olur.

Düşlerimin kıyısında

Sanki hayatım boyunca hep bu anı beklemişim. Ve yıllar yılı hep bu an için beklemişim. Daha önce hiç yaşamadığım bu duygu şimdi bedenimde dolaşıp duruyor, korktuğum değil, adım adım sevdiğim bir şeye yaklaştığımı hissediyorum.

Yıllar önce böyle bir yaşamı düşlediğimi şimdi daha iyi hatırlıyorum. O zamanlar pek anlamlandıramazsam da bir şekilde dile getirip tarif edemezsem de böyle yaşamayı hayal etmişim. Daha ufak bir çocukken henüz gözlük camlarımı bile korumayacak kadar küçükken bir gün yeryüzünde kimsenin yapmadığı bir şeyi yapmayı kimsenin gitmediği bir yere gitmeyi, ve kimsenin keşfetmediği bir şeyi keşfetmeyi hayal ettiğimi şimdi daha iyi net hatırlıyorum.

Şimdi çocukluk hayallerimin kıyısında başlamak üzere sabırsızlanırken, bu dünyada yeni bir şey yapmak için insan oğlunu tarihine yeni bir şey eklemek için ölmek gerektiğini çok iyi anlıyorum.

Ölmek diyorsam hayatın çocukluk hayallerimizi sınırsızca kurduğumuz bir oyun bahçesi olmadığını bilmeyi ve bizleri hayalleri-

mizi yok etmeye çalışan orduların bütün amansızlığına göğüs germeyi kastediyorum. Aslında bunun ölmek değil de hayallerin bahçesinde koşturmak olduğunu çok iyi biliyorum.

Asıl ölümün bunları yapmamak olduğunu, hayallerine ihanet etmiş çocukların kervanında yaşanmak olduğunu farkındayım. Bu yüzden yaşayacaksam böyle bir hayatı yaşamayı ve öleceksem hayallerimin uğrunda ölmeyi düşledim.

Bu nedenle;

Bize hayallerimizi armağan eden, onlara sahip çıkmayı öğreten, onlar uğruna ölümüne kavga eden o çocuğu, hayallerine ihanet etmemiş o ilk insana onun arkadaşlığına, dostluğuna ne kadar teşekkür etsem azdır.

Dönersem

Şimdiye kadar başladığım hiçbir çalışma yarım kalmadı. Dönüp arkama baktığımda yarım bıraktığım hiçbir çalışmam yok. Hayatım boyunca neye el attıysam tamamladım ne güzel.

Bu benden mi kaynaklı, yoksa talih mi yüzüme güldü bilemiyorum. Başladığım her yolculuğun sonuna kadar yürümeyi ve arkadaşlarıma verdiğim her sözü yerine getirmeyi başardım ne iyi...

Söyleyip de gerçekleştirmediğim hiçbir şey yok hayatımda. Dile getirip de uygulamadığım tek bir kelime yok belleğimde ne hoş...

Ve şimdi bu çalışmaya da sonuçlandıracağıma bütün kalbimle inanıyorum. Başlarsam mutlaka tamamlarım. Çünkü ben bütün çalışmalara hayatımı ortaya koyarak giriyorum. O çalışma benim hayatım oluyor, hayatım o çalışma oluyor.

Ya başaracağım ya da olmayacağım diye gizlice yemin ediyorum. Ve başarısızlığa sıkılmak için bir mermiyi gömleğimin iç cebine yerleştiriyorum. Ve ölümüne bir süreç başlıyor. Hayatımı kurtarmak için bütün ciddiyetimle yükleniyorum. Neyim var neyim yok-

sa ortaya koyuyorum.

Her çalışmaya kimse bilmeden böyle başlıyorum. Ve ben bir gerçeği iliklerime kadar hissediyorum; Kürt dağlarında başarısızlığa yaşam hakkı yoktur.

Dönersem başardım demektir yoldaşlar. Yüzünüze kıvançla bakacağım. Başaramazsam dönmeyeceğim yoldaşlar. Başaramamış bir kişilik görmeyeceksiniz karşınızda.

6 Temmuz 2007

Yola çıkma zamanı geldi. Bu gün yol için ekmeklerimizi hazırladık. Yarın bir aksilik olmazsa yola koyulacağız.

Her geçen gün biraz daha arındığımı hissediyorum. Hareket gününü yaklaştıkça gittikçe yoğunlaşan, bir duruluk sarmalıyor ruhumu. Her şeye daha büyük baktığımı fark ediyorum.

7 Temmuz 2007

İlginç bir tarih, güzel bir gün. Ve biz yola koyulmak için hazırlanıyoruz. Oldum olası başlangıç günlerinin benim için özel bir yeri olmuştur. Hep onlara bakarak kendime göre anlamlar çıkarmışım. Mutlaka bir şekilde anlamlandırmayı başarmışumdır.

Şimdi bu yolculuğa da bu gün başlıyor olmamız oldukça ilginç. Bin yılımızın yedinci yılı, yılımızın yedinci ayı, ayımızın yedinci günü ve biz akşam saat yedide yola koyulacağız.

Yedi rakamını hep sevdim. Ben de hep bir kutsallık duygusu yarattı. Ama yolculuğumuzun başlangıcının bu kadar çok yediye denk gelmesi de beni şaşırttı. Belki de hiçbir anlamı yoktur, hepsi bir tesadüftür. Olsun yine ben kendim için, ruhum için doğadan bir armağan aldım ya, benim için yeterlidir.

Borcumu ödemeye gidiyorum

Bu hayattaki bütün ilişkilerimin benim için bir armağan olduğunu düşünürüm. Bi söz olsun, bir gülüş olsun veya bir dokunuş.... Mutlaka bana sunulan bu armağanını bir karşılığını vermek isterim. Hayatımı böyle yaşadım. hayatıma giren her insanı, her nesneyi bana verilmiş bir armağan olarak değerlendirdim. Ve hayatımı ona vermekten çekinmedim.

Bunu bir yaşam biçimi olarak benimsedim. Arkadaşlarımı, yoldaşlarımı, sevdiğim insanları benimle birlikte yaşadığı için, benimle arkadaş oldukları için hep kendimi şanslı hissettim. Ve onlara çevremde bulunan cansız nesnelere bile esirgmeden en değerli varlıklarımı sundum. Bazen bir hayvanın bile benim hayatımın en önemli varlığı olduğu zamanlar oldu.

İçinde bulunduğum zamana ve mekana hakkını vermeye çalıştım. ulaştığım dağlar, gördüğüm güzelliklere, yaşadığım olağanüstü hayata mutlaka karşılık vermek için çaba gösterdim. Ne kadar verirsem onların bana o kadar çok verdiğine inanıyordum çünkü.

Bu nedenle içtiğim bir bardak suya paylaştığım bir tatlı ana, içtiğim güzel bir söze çekinmeden, tereddüt etmeden her şeyimi sundum.

Şimdiye kadar bende eksik kalan bir türlü karşılığını veremediğim tek şey kuzeyin dağları ve insanları oldu.

O dağlara ve orada yaşayanlara henüz borcumu ödemedim. Onlardan ve o mekanlardan çok şey aldım. Ama bir türlü istediğim biçimde karşılığını veremedim.

Fotoğraf makinem ve kameram dağları ve gerillasını çok zaman fotoğrafladı. Ama kuzey girmedi henüz kadrajlarıma.

Şimdi oraya borcumu ödemek için gidiyorum. Kuzeyin dağları, taşları, akarsuları, gerillaları beni bekliyor. Yıllardır beni bekliyor. Ancak yola çıkabildim....

Geç de olsa borcumu mutlaka ödeyeceğim. Çünkü ben o dağlardan ve o insanlardan eşsiz bir hayatı armağan aldım. Ve onlar için de görevimi yerine getireceğim. Benim de onlara verecek mutlaka bir şeyim olacak...

Bu hikaye başlarken, Cudi dağında aldığım bir taşı vermiştim gözyaşına. Onu gürül gürül akan bir nehre düşürdü. Şimdi Ağrı dağından taş almaya gidiyorum. Bir kez daha başlamak için bu hikayeye.

